

Går på tur aldri sur

*En korpusbasert studie av
bevegelseshandlinger og morsmålstransfer i
innlærertekster fra voksne informanter i
norsk som andrespråk*

Stine Camilla Johansen

Norsk som andrespråk,
Institutt for Lingvistiske og Nordiske studier

UNIVERSITETET I OSLO

2011

Går på tur aldri sur¹ - *En korpusbasert studie av bevegelseshandlinger og morsmålstransfer i innlærertekster fra voksne informanter i norsk som andrespråk.*

¹ Informant ru-s0503 (russisk, *Språkprøve i norsk for voksne innvandrere*)

© Forfatter Stine Camilla Johansen

År 2011

Tittel: Går på tur aldri sur – *En korpusbasert studie av bevegelseshandlinger og morsmålstransfer i innlærertekster fra voksne informanter i norsk som andrespråk*

Forfatter Stine Camilla Johansen

<http://www.duo.uio.no/>

Trykk: Allkopi, Oslo

Forord

Denne masteroppgaven har blitt til over en lengre periode, og jeg vil takke alle som har vært tålmodige og hjelpsomme gjennom denne prosessen.

Jeg vil spesielt takke veileder Anne Golden for faglig tyngde og gode praktiske råd underveis. Jeg vil også takke for at jeg har fått lov å være en del av ASKeladden-prosjektet, og at jeg har fått mulighet til å reise til Universitetet i Bergen ved to anledninger. Jeg vil også takke alle på ASKeladden-kontoret for rask og god hjelp når jeg har stått fast i ASK-korpuset.

Nå settes det endelige punktum for denne studien, og jeg *beveger meg inn i* en ny epoke i livet.

Oslo, desember 2011.

SCJ

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	1
1.1.1	Kort presentasjon av studien	2
1.1.2	Overordnet hypotese for denne studien.....	3
1.1.3	Disposisjon	3
2	Teoretisk grunnlag.....	4
2.1	Kognitive teorier.....	4
2.2	Talmys semantiske typologi	5
2.2.1	Bevegelseshandlinger	5
2.2.2	S-språk og V-språk.....	7
2.2.3	Leksikaliseringmønstre med utgangspunkt i verbet	9
2.3	Språk med splittet foreningssystem.....	11
2.3.1	Lokative og teliske retningsfraser	12
2.3.2	Grensekryssing	13
2.4	Måtessaliens – hvor fremtredende er Måte?.....	15
2.4.1	Saliens i verbkomplekset.....	16
2.5	Slobins hypotese om “Thinking-for-Speaking”	18
2.5.1	“Thinking-for-Speaking” og konseptualisering i andrespråket.....	19
2.6	Tidligere forskning som er relevant for studien	20
2.7	Sammenligning av språkene i studien	22
2.8	Hypoteser.....	25
2.8.1	Oppsummering av teoretisk grunnlag	26
3	Metode.....	27
3.1	Korpus og korpuslingvistikk	27
3.1.1	Generelle korpora og spesialkorpora.....	28
3.1.2	ASK – Norsk Andrespråkskorpus	28
3.1.3	Designkriteriene i ASK	29
3.1.4	Annoteringer og kodingen.....	30
3.1.5	Hvordan søke i ASK	31
3.2	Jarvis’ metodiske rammeverk for transferstudier	34
3.2.1	Oppsummering av metode	35
4	Studien.....	37

4.1.1	Verb i denne studien.....	37
4.1.2	Kategorisering av bevegelsesverb.....	38
4.1.3	Søkingen.....	41
4.1.4	Hva regnes som en bevegelseshandling?	41
4.1.5	Leksikaliseringmønstre i grensekryssingssituasjoner.....	42
4.1.6	Problematiske tilfeller	44
4.1.7	Oppsummering av studien.....	45
5	Resultater.....	47
5.1	Bevegelsesverb generelt	47
5.1.1	Korreksjoner av bevegelsesverb.....	48
5.1.2	Forekomster av bevegelsesverb	49
5.1.3	Forekomster av bevegelsesverb på begge nivå	52
5.1.4	Forekomster av ulike bevegelsesverb	56
5.1.5	Forekomster av ulike bevegelsesverb på begge nivå	59
5.1.6	Oppsummering av bevegelsesverb generelt.....	60
5.2	Bevegelsesverb som uttrykker Måte.....	61
5.2.1	Forekomster av bevegelsesverb som uttrykker Måte.....	61
5.2.2	Bevegelsesverb som uttrykker Måte på begge nivå.....	63
5.2.3	Forekomster av ulike måtesverb	65
5.2.4	Forekomster av ulike måtesverb på begge nivå	67
5.2.5	Oppsummering av bevegelsesverb som uttrykker Måte	70
5.3	Bevegelsesverb i grensekryssingssituasjoner	70
5.3.1	Forekomster av bevegelsesverb i grensekryssingssituasjoner	71
5.3.2	Forekomster av bevegelsesverb i grensekryssingssituasjoner på begge nivå	75
5.3.3	Oppsummering bevegelsesverb i grensekryssingssituasjoner.....	78
5.4	Testing av resultatene	79
5.5	Resultater oppsummering	80
5.6	Oppgavetitler i materialet i denne studien.....	83
5.6.1	Oppgavetitler i materialet fra Språkprøven.....	84
5.6.2	Oppgavetitler i materialet fra Høyere Nivå.....	86
6	Diskusjon av resultatene.....	88
6.1	Bevegelsesverb generelt og måtesverb spesielt.....	88
6.1.1	Er det et mønster når det gjelder fordelingen av måtesverb i materialet?.....	90

6.1.2	Er det intratypologiske forskjeller mellom S-språkene i denne studien?.....	90
6.2	Leksikaliseringmønstre for bevegelsesverb i grensekryssingssituasjoner	91
6.3	Hvilken betydning har oppgavetitlene?	92
6.4	Jarvis' metode og denne studien.....	94
6.5	Konklusjoner, metodiske vurderinger og videre arbeid	96
	Litteraturliste	99
	Vedlegg	103

Tabeller og Figurer

Tabell 5.1	Antall korreksjoner hos de tyske, russiske og spanske informantene på begge nivå	48
Tabell 5.2	Andel verb i språkgruppene tysk, russisk, spansk og norsk.....	49
Figur 5.1	Antall forekomster av bevegelsesverb hos de tyske, russiske, spanske og norske informantene.....	50
Tabell 5.3	Andel bevegelsesverb hos de tyske, russiske, spanske og norske informantene	50
Tabell 5.4	Bevegelsesverb med forekomster hos de tyske, russiske, spanske og norske informantene.....	51
Tabell 5.5	Andel verb i språkgruppene tysk, russisk og spansk på begge nivå	52
Figur 5.2	Forekomster av bevegelsesverb hos de tyske, russiske og spanske informantene på begge nivå.....	53
Tabell 5.6	Andel bevegelsesverb hos de tyske, russiske og spanske informantene på begge nivå	53
Tabell 5.7	Bevegelsesverb med forekomster hos de tyske, russiske og spanske informantene på begge nivå	54
Tabell 5.8	Antall ulike bevegelsesverb hos de tyske, russiske, spanske og norske informantene.....	56
Tabell 5.9	Fordelingen av ulike bevegelsesverb hos de tyske, russiske, spanske og norske informantene.....	57
Tabell 5.10	Andel ulike bevegelsesverb hos de tyske, russiske, spanske og norske informantene.....	58
Tabell 5.11	Antall ulike bevegelsesverb hos de tyske, russiske og spanske informantene på begge nivå	59
Tabell 5.12	Fordeling av ulike bevegelsesverb hos de tyske, russiske og spanske informantene på begge nivå	59
Tabell 5.13	Andel ulike bevegelsesverb i tysk, russisk og spansk på begge nivå.....	60
Figur 5.3	Antall forekomster av måtesverb hos de tyske, russiske, spanske og norske informantene	62
Tabell 5.14	Andel måtesverb hos de tyske, russiske, spanske og norske informantene	62
Figur 5.4	Måtesverb hos de tyske, russiske og spanske informantene på begge nivå	63

Tabell 5.15	Andel måtesverb hos de tyske, russiske og spanske informantene på begge nivå.	64
Figur 5.5	Ulike måtesverb hos de tyske, russiske, spanske og norske informantene	65
Tabell 5.16	Måtesverb hos de tyske, russiske, spanske og norske informantene.....	66
Tabell 5.17	Andel ulike måtesverb hos de tyske, russiske, spanske og norske informantene	67
Figur 5.6	Ulike måtesverb hos de tyske, russiske og spanske informantene på begge nivå..	68
Tabell 5.18	Ulike måtesverb som kun forekommer i materialet fra Språkprøven	68
Tabell 5.19	Ulike måtesverb som kun forekommer i materialet fra Høyere Nivå	69
Tabell 5.20	Andel ulike måtesverb hos de tyske, russiske og spanske informantene på begge nivå.....	69
Tabell 5.21	Antall forekomster av bevegelsesverb i grensekryssingssituasjoner hos de tyske, russiske, spanske og norske informantene	72
Figur 5.7	Antall forekomster av ulike mønstre i grensekryssingssituasjoner hos de tyske, russiske, spanske og norske informantene	72
Tabell 5.22	Andel M+R_sat og N+R_sat hos de tyske, russiske, spanske og norske informantene.....	74
Tabell 5.23	Antall forekomster av bevegelsesverb i grensekryssingssituasjoner hos de tyske, russiske og spanske informantene på begge nivå.....	75
Figur 5.8	Antall forekomster av ulike mønstre i grensekryssingssituasjoner hos de tyske, russiske og spanske informantene i Språkprøven	76
Tabell 5.24	Andel M+R_sat og N+R_sat hos de tyske, russiske og spanske informantene i Språkprøven	76
Figur 5.9	Antall forekomster av ulike mønstre i grensekryssingssituasjoner hos de tyske, russiske og spanske informantene på Høyere Nivå.....	77
Tabell 5.25	Andel M+R_sat og N+R_sat hos de tyske, russiske og spanske informantene på Høyere Nivå	77

1 Innledning

En morsmålstaler² kan ofte peke på trekk ved andrespråksinnlæreres muntlige og skriftlige språk som skiller seg fra målspråket. Dette kan gi et hint om det språklige opphavet til andrespråksinnlærerne, det være seg en spesiell uttale, setningsoppbygging eller bøyningsformer. Spesielt observerer mange lærere i det flerkulturelle klasserommet og i norsk som andrespråk dette, men også andre morsmålstalere i kontakt med andrespråksinnlærere har mer eller mindre kjennskap til slik påvirkning fra morsmålet.

Påvirkning fra morsmålet på innlærerspråket³ er, og har vært, et sentralt og omdiskutert tema i anvendt lingvistikk⁴ og i andrespråksforskningen. Opp igjennom historien har det vært uenighet om hvordan andrespråktilegnelse foregår og om og i tilfelle *hvor stor* rolle morsmålet har på denne, og det har vært avgjørende om teoriene har akseptert påvirkning fra førstespråket som en faktor eller ikke. I de siste tiårene, med nytt fokus på kognitive teorier og lingvistisk relativitet, har man igjen forsket på morsmålpåvirkning, og i dagens andrespråksforskning er det enighet om at påvirkning fra morsmålet er én av flere faktorer ved andrespråkstilegnelse. Det er fremdeles diskusjoner rundt *hvorfor og på hvilken måte* dette viser seg i innlærerspråket, og *hva slags type* påvirkning som forekommer.⁵

I språkvitenskapen brukes ofte termen *transfer* om slik påvirkning fra morsmålet. Denne termen er videreført fra psykologien for å beskrive morsmålet som en faktor som kan påvirke innlærerspråket. Termen forbindes ofte med behaviorismen, der transfer ble sett på som en psykologisk prosess og én av forklaringskildene til det som ble kalt "feil". På grunn av de negative assosiasjonene til denne retningen er det blitt argumentert for å finne en annen term, og termer som *tverrspråklig innflytelse*⁶, *tverrspråklig påvirkning*, *morsmålsoverføring*, *morsmålets rolle* og *morsmålpåvirkning* er også brukt i språkvitenskapen. I dagens forskning brukes disse termene mer eller mindre overlappende og teorinøytralt, og en definisjon av transfer som det ofte refereres til i dagens språkevitskaplige forskning er hentet fra Odlin (1989: 27).

² Termene *morsmål* og *førstespråk* vil bli brukt i denne studien for å referere til det eller de språkene som tilegnes først.

³ *Innlærerspråk* og *mellomspråk* brukes synonymt i denne studien.

⁴ Termene *språkvitenskap* og *lingvistikk* brukes parallelt i denne studien.

⁵ Jeg viser til Golden, Kulbranstrad og Tenfjord (2007) for en utdyping av faghistorien og utviklingslinjer i Norge fra 1980 til 2005.

⁶ I Berggreen og Tenfjord (2003: 204) foretrekkes termen *tverrspråklig innflytelse* med den begrunnelsen at det er en relativt teorinøytral term.

Transfer is the influence resulting from similarities and differences between the target language and any other language that has been previously (and perhaps imperfectly) acquired.

I denne definisjonen av transfer tas det utgangspunkt i at innlærerspråket kan påvirkes både morsmålet og andre tidligere innlærte, eller delvis innlærte, språk, og at påvirkningen skyldes både likheter og ulikheter. Det oppsummeres av Berggreen og Tenfjord (2003: 202) på følgende måte:

Ved eventuell tverrspråklig påvirkning, påvirkning fra morsmålet (og eventuelt andre tidligere tilegnete språk) til mellomspråket, er det snakk om informasjonsutveksling mellom to områder av innlærerens viten. Områdene er morsmålskompetansen og mellomspråkskompetansen. Det er innlæreren selv som utfører en eller annen form for språklig sammenlikning. Noe blir bedømt som 'likt' eller 'tilsvarende' på ett eller annet grunnlag som innlæreren identifiserer og definerer.

Denne studien bygger på disse definisjonene, og jeg vil bruke termene *transfer* og *morsmålstransfer*, i tråd med terminologien som blir brukt i prosjektbeskrivelsen til *ASKeladden*.⁷

1.1.1 Kort presentasjon av studien

Denne masteroppgaven er skrevet innen fagfeltet Norsk som Andrespråk (NOAS), og er en del av ASKeladden-prosjektet, der morsmålpåvirkning i andrespråkstilegnelse er det overordnede temaet. Dette er også tema for denne studien og datamaterialet er hentet fra Norsk Andrespråkskorpus⁸, heretter kalt ASK eller ASK-korpuset. For å undersøke morsmålstransfer er det spesielt hensiktsmessig å undersøke språk som er ulike når det gjelder fenomenet som undersøkes. I denne studien vil jeg undersøke morsmålstransfer med fokus på *konseptuell transfer*⁹ ved *bevegelseshandlinger*¹⁰ uttrykt ved bruk av bevegelsesverb i norsk innlærerspråk. Det semantiske domenet bevegelse er strukturert på ulik måte i forskjellige språk, og det danner derfor et godt grunnlag for å undersøke morsmålstransfer. I denne kvantitative studien undersøkes grunnleggende språkspesifikke forskjeller ved språk, som man antar viser om konseptene i språket overføres til innlærerspråket. Dette er undersøkt med utgangspunkt i kognitive teorier og et typologisk rammeverk, samt Slobins hypotese om

⁷ <http://www.uib.no/fg/askeladden>

⁸ <http://ask.uib.no/>

⁹ Mer om konseptuell transfer 2.5.1.

¹⁰ "Motion Events" se Talmy 2.2.1. Andre mulige termer er bevegelseshendelser eller bevegelsessituasjoner.

“Thinking-for-Speaking” (1996a).¹¹ I denne studien har jeg valgt å undersøke tekster skrevet på norsk av andrespråksinnlærere med tysk og russisk som morsmål sammenlignet med andrespråksinnlærere med spansk som morsmål¹² fordi disse språkene hører til to ulike språkgrupper når det gjelder å uttrykke bevegelseshandlinger.¹³

1.1.2 Overordnet hypotese for denne studien

Siden bevegelseshandlinger uttrykkes på ulik måte i de typologisk sett ulike språkene i denne studien, antar jeg å finne forskjeller i innlærerspråket til informanter fra ulike morsmål på dette området. Det vil si at jeg forventer å finne trekk ved hvordan bevegelseshandlinger uttrykkes i innlærerspråket som kan kobles opp til hvordan morsmålet uttrykker bevegelseshandlinger, altså transfer eller påvirkning fra morsmålet. Teoriene jeg bygger disse antagelsene på, går i hovedtrekk ut på at det eller de språk man lærer som barn vil påvirke tilegnelsen av andre språk senere i livet, og at dette kan observeres i innlærerspråket. Det vil si at de erfaringene og den kunnskapen man har fra morsmålet overføres til innlærerspråket. Den overordnede hypotesen for denne studien går ut på at innlærerspråket til informantene fra de to typologisk sett ulike språkgruppene vil være forskjellig når det gjelder hvordan de uttrykker bevegelseshandlinger i norsk, og at ulikhetene som finnes til dels kan forklares ut fra påvirkning fra morsmålet.

1.1.3 Disposisjon

Ut over innledningen består denne studien av: *Teoretisk grunnlag, Metode, Studien, Resultater og Diskusjon av resultatene*. I det teoretiske grunnlaget for studien, presenteres teorier om språktypologi og bevegelseshandlinger, tidligere forskning og hypotesene for studien. Metode for studien presenteres med fokus på korpus og korpusforskning som metode, en fremstilling av søkemulighetene i ASK og Jarvis’ (2007, 2010) metode for å påvise morsmålstransfer. I selve studien presenteres hvilke kriterier jeg har brukt i utvelgelsen og analysen av materialet i denne studien. Resultatene legges fram med utgangspunkt i hypotesene, og hovedresultatene diskuteres til slutt der de knyttes opp mot hypotesene og metoden for denne studien.

¹¹ Mer om “Thinking-for-speaking” 2.5.

¹² I utvelgelsen av materialet har jeg kun tatt hensyn til morsmålsbakgrunn og ikke hvilket land informantene kommer fra.

¹³ Se Talmy 2.2.

2 Teoretisk grunnlag

I dette kapitlet presenteres det teoretiske grunnlaget for denne studien. Teoriene om språktypologi bygger på *Kognitive teorier*, og det innledes derfor med dette før det gis en grundigere framstilling av *Talmys semantiske typologi og bevegelseshandlinger*. I fremstillingen av bevegelseshandlinger vil det bli lagt vekt på språklige elementer som gjelder for språkene norsk, tysk, russisk og spansk. Det fokuseres spesielt på trekkene i spansk fordi bevegelseshandlinger uttrykkes på en annen måte enn i de tre andre språkene. Videre presenteres Slobins hypoteser om “Thinking-for-Speaking”, relevant tidligere forskning, en generell sammenligning av språkene i denne studien og hypotesene.

2.1 Kognitive teorier

Kognitive teorier innen språkvitenskapen oppstod på 1970-tallet, og de har spesielt vokst fram fra 1980-tallet til i dag (Croft og Cruse 2004: 1). Kognitive teorier består av flere undergrupper, men de har alle en funksjonell tilnærming til språk der både på *form* og *funksjon* står sentralt (Cadierno og Lund 2004: 140). Innen språkvitenskapen regnes de kognitive teoriene som et alternativ til den *generative grammatikken*, som ble lansert på 1950-tallet. I den generative grammatikken er det fokus på form, og språk ses på som en medfødt egenskap med et eget universelt system som er uavhengig av menneskelig kunnskap. I de kognitive teoriene benektes det ikke at språkevner er en medfødt egenskap, men det regnes ikke med en egen modul i hjernen for språktilegnelse og evnen til å tilegne seg språk ses ikke på som separat fra annen kognisjon.¹⁴ Kognitive teorier er basert på psykologiske teorier som tar for seg hvordan all ny informasjon prosesseres i hjernen. Det å lære seg et språk sidestilles med å lære seg en hvilken som helst annen mentalt avansert ferdighet, og det er de samme kognitive prosessene ved språklæring som ved annen læring (Croft og Cruse 2004: 1). Det vil si at språk er koblet til menneskets kognisjon (Cadierno og Lund 2004: 140-141).

I de kognitive teoriene står *hypotesedannelse*, *restrukturering* og *automatisering* sentralt (Berggreen og Tenfjord, 2003: 291). Språkinnlæreren regnes som en aktiv deltaker i innlæringsprosessen, og hypoteser om det nye språket dannes på grunnlag av tidligere erfaringer og kunnskap. Disse hypotesene testes ut i språkproduksjonen og dersom

¹⁴ Med *kognisjon* menes det 'kunnskap, erkjennelse' intellektuell prosess som gjør at iakttagelser blir bevisste og fører til forståelse, tanker og resonnement. Definisjon hentet fra Bokmålsordboka: (<http://www.nob-ordbok.uio.no/perl/ordbok.cgi?OPP=&bokmaal=+>)

hypotesene er feil, er det mulig å restrukturere dem. I språklæringen vil innlæreren i begynnelsen være veldig bevisst de ulike elementene og dette lagres i korttidsminnet, men etter hvert kan det overføres til langtidsminnet og bli mer og mer automatisert (Berggreen og Tenfjord 2003: 308). Flere forskere har sett at kognitive teorier kan danne et fruktbart paradigme for studiet av andrespråksforskning og hvordan forbindelser mellom form og betydning dannes i innlærerspråket (Cadierno og Lund 2004: 139). Innen kognitive teorier er *semantikk* et område som det er blitt forsket spesielt mye på (Croft og Cruse 2004: 1), og dette er også sentralt i Talmys forskning innen språktypologi. Dette står sentralt i denne studien, der jeg tar utgangspunkt i kognitive teorier og en konseptuell tilnærming til språk, og jeg vil derfor presentere Talmys teorier i 2.2.

2.2 Talmys semantiske typologi

Leonard Talmy (1985, 2000) bruker en konseptuell tilnærming til språk innenfor kognitiv lingvistikk. Han undersøker forholdet mellom *mening* og *form* i språket i sin forskning med fokus på semantikk. Dette danner grunnlaget for hans semantiske typologi, der han undersøker forholdet mellom *mening*, semantikk, og den lingvistiske formen, *overflateuttrykk* (surface expression) i ulike språk. Talmy har kommet fram til at det er et systematisk forhold mellom disse. Han hevder at elementer både i lingvistisk form og mening kan skilles fra hverandre, og på den måten kan mening skilles ut i de semantiske elementene *bevegelse*, *retning*, *figur*, *grunn*, *måte* og *årsak*. Overflateuttrykk kan være grammatiske trekk som for eksempel et *verb*, en *leddsetning* eller en *satellitt* (Talmy 2000: 21). Talmy mener man med utgangspunkt i dette kan undersøke hvilke semantiske elementer (mening) som uttrykkes av hvilke overflateuttrykk (form). Et semantisk element kan uttrykkes gjennom flere overflateuttrykk, og et overflateuttrykk kan uttrykkes av flere semantiske elementer. Det vil si at en bevegelseshandling kan uttrykkes med flere grammatiske ledd, eller at et grammatisk uttrykk kan inneholde flere semantiske elementer (Talmy 2000: 21, Holum 2009: 7).

2.2.1 Bevegelseshandlinger

Talmy har studert språklig struktur i handlinger, og han har spesielt undersøkt hvordan bevegelseshandlinger uttrykkes i ulike språk. Med utgangspunkt i hvordan språk leksikaliserer bevegelseshandlinger, har han systematisert språk etter to typologiske hovedmønstre. Med bevegelseshandlinger mener Talmy (2000: 8-9) følgende:

In my analysis, the general form of such a structure consist of a basic "Motion event" – that is, an event of motion or location – together with a "Co-event" that relates to it as its Manner¹⁵ or Cause, all within a larger "Motion situation".

Med utgangspunkt i dette er en bevegelseshandling en hendelse som har å gjøre med bevegelse eller beliggenhet (lokasjon) med en tilleggshendelse¹⁶ (Co-event) som kan uttrykke Måte eller Årsak, og består i følge Talmy (2000: 25) av disse hovedtrekkene:

[W]e treat a situation containing motion and the continuation of a stationary location alike as a **Motion event**¹⁷ (with a capital M). The basic Motion event consists of one object (the **Figure**) moving or located with respect to another object (the reference object or **Ground**). It is analyzed as having four components: besides **Figure** and **Ground**, there are **Path** and **Motion**. The **Path** (with a capital P) is the path followed or site occupied by the Figure object with respect to the Ground object. The component of **Motion** (with a capital M) refers to the presence per se of motion or locatedness in the event. Only these two motive states are structurally distinguished by language.

Det vil si at i følge Talmy består en bevegelseshandling av fire deler: *Figur*, *Grunn*¹⁸, *Retning*¹⁹ og *Bevegelse*. I tillegg kan bevegelseshandlingen ha en tilleggshendelse som oftest sier noe om *Måte* eller *Årsak* (Talmy 2000: 25). En bevegelseshandling kan inneholde en bevegelse fra et sted til et annet sted ved at Figuren beveger seg over en Grunn. En bevegelseshandling kan også bestå av at noe eller noen er plassert et sted eller har en beliggenhet, og ved denne type bevegelse forandrer Figuren beliggenhet eller posisjon oftest med hensyn til et tidsaspekt. En Figur kan også bevege seg uten å flytte seg fra stedet med en iboende bevegelse (self-contained motion), som for eksempel ved en rotasjon, svingning eller utvidelse (Talmy 2000: 25-26). Denne studien vil omhandle bevegelse over en Grunn og iboende bevegelser, og eksemplene i dette kapitlet vil derfor ta utgangspunkt i dette. Talmy (2000: 25-26) gir følgende eksempler på bevegelseshandlinger.²⁰

- (1) a) Måte: *Blyanten rullet av bordet.*
- b) Årsak: *Blyanten blåste av bordet.*

¹⁵ Jeg vil bruke stor forbokstav når jeg refererer til Talmys semantiske termer, også i norsk.

¹⁶ *Co-event* kan også oversettes til *tilleggselement*, men jeg velger å oversette til *tilleggshendelse* i denne studien.

¹⁷ Uthevet i originaltekst.

¹⁸ Jeg velger å bruke *Grunn* som en oversettelse av termen *Ground*. En annen mulig oversettelse er *Underlag*.

¹⁹ Jeg velger å bruke *Retning* som en oversettelse av termen *Path*. En annen mulig oversettelse er *Sti*.

²⁰ Mine oversettelser.

I disse to eksemplene er *blyanten* Figur og *bordet* Grunn. I eksempel (1a) er *av* en verbpartikkel som forteller noe om Retningen som Figuren beveger seg i forhold til Grunnen. Det er brukt to ulike verb i setningene i eksempel (1). Verbet *rulle* sier noe om bevegelsen til blyanten og gir i tillegg informasjon om hvilken Måte den beveger seg på.²¹ Som en følge av den typiske runde formen en blyant har, kan den rulle av seg selv dersom Grunnen er sånn at blyanten ruller. I verbet *blåse* ligger det informasjon om Årsaken til blyantens bevegelse. Det forutsetter et utenforstående element, altså noe eller noen som blåser, siden en blyant ikke kan blåse av seg selv. Talmy påpeker at innholdet i helsetningene i (1) også kan uttrykkes på andre måter, for eksempel ved å uttrykke Måte og Årsak i leddsetninger eller underordninger.

(2) a) Måte: *Blyanten forsvant fra bordet på den måten at den rullet utfor kanten.*²²

b) Årsak: *Blyanten forsvant fra bordet fordi noen/noe blåste på den.*

Setningene i (1) har det samme semantiske innholdet som setningene i (2), men den språklige formen er mer kompleks i setninger med underordninger enn i setninger uten underordninger. En hendelse kan, på lik linje med setninger, være kompleks. Det vil si at hendelsen består av flere delsituasjoner slik som setningene i (2). Slike hendelser refererer Talmy til som *makrohandlinger* (macro-events) som er satt sammen av en *rammesituasjon* og en *delsituasjon* (Co-event). Rammesituasjonen i (1) er det at blyanten forsvinner fra bordet. Delsituasjonen er i (1a) Måten blyanten forsvinner på og i (1b) Årsaken til at blyanten forsvinner fra bordet (Talmy 2000: 219, Holum, 2009: 9).

2.2.2 S-språk og V-språk

Ett av formålene ved Talmys forskning har vært å undersøke forholdet mellom mening og overflateuttrykk i ulike språk for å enklere kunne gjøre sammenligninger av språkene. For å gjøre dette har Talmy utviklet en todelt semantisk typologi som verdens språk grupperes etter. Talmy bruker to metoder for å gruppere språk i denne semantiske typologien, og han mener begge metodene er nyttige å undersøke. Den første metoden han bruker går ut på å holde et semantisk element konstant og observere i hvilke overflateelementer denne semantiske kategorien opptrer. Den andre metoden er å undersøke hvilke semantiske kategorier som

²¹ Verbene *rulle* og *trille* kan være både intransitive og transitive, og i visse kontekster kan man tenke seg at verbene viser til Årsaken til bevegelseshandlingen og ikke Måten til bevegelseshandlingen. Bevegelsesmåte uttrykkes i følgende eksempel: *Ballen rullet/trillet*, mens Årsaken til bevegelsen uttrykkes i følgende eksempel: *Gutten rullet/trillet ballen*. Det vil si at ballen beveger seg fordi gutten triller den/får den til å rulle/trille.

²² Eller: *Blyanten forsvant fra bordet ved at den rullet utfor kanten.*

uttrykkes når et overflateelement holdes konstant (Holum 2009: 9). Ved å benytte den første av disse to metodene, der det semantiske domenet Retning holdes fast, har Talmy (2000: 221) fremsatt en typologi som skiller språk som er *satellite framed* (heretter kalt S-språk) og *verb framed* (heretter kalt V-språk).

[T]he world's languages generally seem to divide into a two-category typology on the basis of the characteristic²³ pattern in which the conceptual structure of the macro-event is mapped onto syntactic structure. To characterize it initially in broad strokes, the typology consists of whether the core schema is expressed by the main verb or by the satellite.

Retning er *kjerneskjemaet* (core schema) i en bevegelseshandling, og det sier noe om forholdet mellom Figur og Grunn (Talmy 2000: 218). Talmy fokuserer på om kjerneskjemaet, altså Retning, uttrykkes gjennom hoved verbet eller med en satellitt. En satellitt regnes som en lukket ordklasse som kan være et affiks eller et eget ord, som Talmy (2000: 222) definerer som: *the grammatical category of any constituent other than a nominal or prepositional-phrase complement that is in a sister relation to the verb root*. De grammatiske formene til en satellitt kan variere i ulike språk, og på norsk er dette adverbialer og/eller preposisjoner som *inn* (*i*) og *ut* (*av*).

Et språk kategoriseres som et S-språk når det mest typiske mønstret i en bevegelseshandling er at Retning uttrykkes gjennom en satellitt utenfor verbet. Norsk er et eksempel på dette siden Retning oftest uttrykkes i en satellitt utenfor verbet i en verbpartikkel, slik som for eksempel i *gå ut* og *gå inn*. Et språk kategoriseres som et V-språk når det mest typiske mønstret er at Retning i bevegelseshandlingen uttrykkes i selve verbroten, slik som i de spanske verbene *salir* (*exit*²⁴) og *entrar* (*enter*). Denne inndelingen i S-språk og V-språk er basert på de mest karakteristiske mønstrene, men språk kan også uttrykke Retning i bevegelseshandlinger på andre måter eller med en kombinasjon av disse to måtene.²⁵ I følge denne typologiske inndelingen av språk er for eksempel finsk-ugriske språk, kinesisk og de

²³ Med *karakteristisk* mener Talmy (2000: 27) (1) it is *colloquial* in style, rather than literary, stilted, and so on; (2) it is *frequent* in occurrence in speech, rather than only occasional; (3) it is *pervasive*, rather than limited – that is, a wide range of semantic notions are expressed in this type. (Kursivert i originaltekst).

²⁴ Når det gjelder oversettelser av spanske verb i denne studien vil jeg i mange tilfeller bruke den engelske oversettelsen, siden dette ofte ligger nærmere betydningen av det spanske verbet enn et norsk verb eller verbuttrykk. På norsk er det for eksempel mulig å bruke verbet *å entre*, men det er ikke alltid like idiomatisk som det engelske verbet *to enter*.

²⁵ Slobin (2004) modifiserer Talmys typologi ved å legge til en tredje gruppe; *equipollently-framed languages*. Dette er for eksempel mandarin og thai, der Retning og Måte uttrykkes i ekvivalente grammatiske former (Jarvis & Pavlenko, 2008: 145). Jeg vil ikke utdype dette nærmere, da dette er ikke relevant for denne studien.

fleste indoeuropeiske språk, med unntak av de romanske språkene, S-språk og de romanske språkene, semittiske språk, japansk, tamil og polynesiske språk er V-språk. Av språkgruppene som er representert i denne studien, er norsk, tysk og russisk S-språk, mens spansk er V-språk.

2.2.3 Leksikaliseringmønstre med utgangspunkt i verbet

I tillegg til å dele inn verdens språk i S-språk og V-språk etter hvordan Retning uttrykkes i bevegelseshandlinger, har Talmy funnet tre typologiske hovedmønstre som verbroten leksikaliseres etter. Dette gjør han ved å benytte den andre metoden for å undersøke forholdet mellom mening og overflateuttrykk, der den lingvistiske formen holdes fast og man undersøker hvilke semantiske kategorier som uttrykkes gjennom det. Talmy (2000: 27) gjør dette ved å holde overflateuttrykket *verb* fast og undersøke den semantiske informasjonen som finnes i verbroten. Han har funnet ut at språk vanligvis bruker ett av følgende tre hovedmønstre for å uttrykke en bevegelseshandling: 1) Bevegelse + tilleggshendelse, 2) Bevegelse + Retning eller 3) Bevegelse + Figur.

Bevegelse + tilleggshendelse:

I språk som bruker mønstret Bevegelse + tilleggshendelse for å uttrykke bevegelseshandlinger, uttrykkes både bevegelse og en tilleggshendelse i verbroten. Tilleggshendelsen er oftest Måte eller Årsak og er en del av, eller innlemmet (conflated) i verbet, mens Retning normalt uttrykkes i en satellitt utenfor verbroten. I norsk kan vi uttrykke Bevegelse + tilleggshendelse på ulike måter med både Måte og Årsak, som vist i eksempelsetningene (3) under:

(3) a) **Bevegelse + Måte**

Ikke-handlende (Nonagentive):	<i>Ballen <u>spratt</u> ned bakken.</i>
Handlende (Agentive):	<i>Jeg <u>trakk</u> korken ut av flasken.</i>
Selvhandlende (Self-agentive):	<i>Jeg <u>kastet meg</u> (selv) utfor et stup</i>

b) **Bevegelse + Årsak**

Ikke-handlende (Nonagentive):	<i>Servietten <u>blåste</u> ned fra bordet.</i>
Handlende (Agentive):	<i>Jeg <u>blåste</u> servietten ned fra bordet</i>

I de tre eksempelsetningene i (3a) inneholder verbet en Måte noe beveger seg på enten det er ikke-handlende, handlende eller selvhandlende. I eksempelsetningene i (3b) inneholder verbet en Årsak til bevegelsen. Det vil si at *servietten beveget seg ned fra bordet* enten fordi *den blåste ned* (Ikke-handlende) eller fordi et subjekt *jeg blåste den ned* (Handlende).

c) *Ballen beveget seg ned bakken ved å sprette/på en sprettende måte.*

I eksemplene i (3a) er Bevegelse og Måte flettet inn i hovedverbet, mens i eksempel (3c) er det brukt et generelt verb som inneholder Bevegelse med et forklarende ledd. Begge disse måtene å uttrykke bevegelse på er mulig i norsk, men mønstrene i eksemplene i (3a) er mest vanlig. Dette korresponderer med språkene Talmy kategoriserer som S-språk med utgangspunkt i hvordan Retning uttrykkes i en bevegelseshandling.

Bevegelse + Retning:

I språk som uttrykker bevegelseshandlinger med mønstret Bevegelse + Retning, uttrykkes Retning for bevegelsen i verbrotten. Dersom det uttrykkes en tilleggshendelse, som Måte eller Årsak, kommer dette ofte i et eget ledd som i et adverbial, en gerundiumsform eller en partisipp. I eksempel (4) fra Talmy (2000: 53) inneholder verbet Retning, mens Måte uttrykkes i en partisipp utenfor verbet.

(4) a) *Bilen passerte huset kjørende.*

I noen språk kan det imidlertid høres unaturlig ut å uttrykke Måte eller Årsak på denne måten, slik som på spansk, og det er vanlig å utelate slik informasjon dersom konteksten ikke krever det. Dette samsvarer med språkene Talmy kategoriserer som V-språk når det semantiske domenet Retning holdes fast.

Bevegelse + Figur:

I språk som uttrykker bevegelseshandlinger med mønstret Bevegelse + Figur, uttrykkes en forening av Bevegelse og Figuren i verbrotten, det vil si gjennom ett og samme ord. Språk med dette som det typiske mønstret for å uttrykke bevegelseshandlinger har mange overflateverb som uttrykker objekter eller materialer som er i bevegelse eller lokalisert et sted. Dette er et vanlig mønster for å uttrykke bevegelseshandlinger i språket Atsugewi, et indianerspråk som snakkes i Nord-California (Talmy 2000: 57). Det finnes noen tilfeller av

bevegelseshandlinger med mønstret Bevegelse + Figur på norsk også, men det er ikke et utpreget mønster.

- (5) a) Ikke-handlende (Nonagentive): *Det regnet inn av vinduet.*
b) Handlende (Agentive): *Jeg spyttet i spyttebakken.*

Verbet *regne* refererer til at regnet beveger seg når det regner, og det er en forening av Bevegelse + Figur i verbet. Verbet *spytte* refererer til å få spytt til å bevege seg, og det er en forening av Bevegelse + Figur i verbet. I motsetning til *regne*, krever *spytte* at et levende vesen utfører handlingen.

En sammenligning av disse tre hovedmønstrene for å kategorisere språk ut fra verbrotten og inndelingen i S-språk og V-språk som tar utgangspunkt i hvordan Retning uttrykkes, viser at at mønster 1) Bevegelse + tilleggshendelse og mønster 3) Bevegelse + Figur tilsvarer det typiske mønstret for S-språk der Bevegelse + Måte eller Bevegelse + Årsak flettes sammen i verbrotten, mens eventuell Retning bestemmes av en satellitt utenfor verbet. Mønster 2) Bevegelse + Retning tilsvarer det typiske mønstret for V-språk der Retning uttrykkes gjennom verbrotten, mens eventuell Måte eller Årsak uttrykkes i et eget ledd utenfor verbet.²⁶

2.3 Språk med splittet foreningssystem

Selv om språk kan klassifiseres som enten S-språk eller V-språk etter hvilke strukturer som er typiske for å uttrykke bevegelseshandlinger, har noen språk det som kalles et *splittet foreningssystem* (split eller complementary system of conflation), der det brukes én type sammenfletting med én type bevegelseshandling og en annen type sammenfletting med en annen type bevegelseshandling. Spansk er i følge Talmy et V-språk og verbene *entrar* (enter), *subir* (ascend), *bajar* (descend), *cruzar* (cross), *pasar* (pass) og *salir* (exit), som inneholder informasjon om Bevegelse + Retning, er eksempler på det typiske mønstret for å uttrykke bevegelseshandlinger i spansk. I tillegg kan man finne en del verb som uttrykker en sammenfletting av Bevegelse + tilleggshendelse, som er det typiske mønstret i S-språk, slik som for eksempel *caminar* (spasere), *correr* (løpe), *volar* (fly), og spansk kan derfor regnes som et språk med et splittet foreningssystem (Talmy 2000: 64-65). Det vil si at i V-språket

²⁶ Se oversikt over de typologiske mønstrene og hvilke språkgrupper som tilhører disse i vedlegg 1.

spansk finnes både mønstret Bevegelse + Retning og mønstret Bevegelse + tilleggshendelse, og hvilket av disse mønstrene som brukes avhenger av hva slags type bevegelseshandling som uttrykkes. Jeg vil komme nærmere inn på bruken av disse to mønstrene for å uttrykke bevegelseshandlinger i V-språket spansk i 2.3.1 og 2.3.2.²⁷

2.3.1 Lokative og teliske retningsfraser

I spansk skilles det mellom bevegelseshandlinger *med* slutt punkt for Figuren som beveger seg og bevegelseshandlinger *uten* slutt punkt for Figuren som beveger seg, og dette er avgjørende for hvilket mønster bevegelseshandlingen uttrykkes etter (Holum 2009: 12). Aske (1989: 6) refererer til dette som *lokative retningsfraser* og *teliske retningsfraser*, der Figuren ikke har et slutt punkt i den lokative retningsfrasen, mens den har et slutt punkt i den teliske retningsfrasen. I bevegelseshandlinger med lokativ retningsfrase er det mulig å uttrykke Måte i verbrotten på spansk, slik som i følgende spanske setning hentet fra Aske (1989: 5): *Nadaron (a)dentro de la cueva.*²⁸ På norsk uttrykkes tilsvarende setning også med Måte i verbrotten: *De svømte inne i grotten.* I lokative retningsfraser kan bevegelseshandlinger i V-språket spansk uttrykkes med mønstret Bevegelse + tilleggshendelse, som er det typiske mønstret for å uttrykke bevegelseshandlinger i S-språk. Det vil si at bevegelseshandlinger i lokative retningsfraser kan uttrykkes på tilsvarende måte på spansk og norsk. På norsk brukes dette mønstret også i bevegelseshandlinger i teliske retningsfraser slik som i følgende setning: *De svømte inn i grotten*, der det er et slutt punkt for bevegelsen. Måte uttrykkes i verbrotten og Retning i en satellitt utenfor verbet. På spansk er det normalt ikke mulig å uttrykke Retning utenfor verbet i en telisk retningsfrase, og det typiske mønstret for bevegelseshandlinger i V-språk, Bevegelse + Retning, brukes. Det vil si at verbet inneholder Retning, mens Måte uttrykkes utenfor selve verbet, slik som i den spanske setningen: *Entraron la cueva nadando.* På norsk kan denne setningen oversettes til: *De entret grotten svømmende.* I motsetning til på norsk kan ikke Måte uttrykkes i verbrotten i teliske retningsfraser på spansk, og det brukes et verb som uttrykker Retning, *entraron* (entre), mens Måte uttrykkes utenfor verbrotten, *svømmende*.

²⁷ Det finnes noen verb i S-språkene engelsk og norsk som følger det typiske mønstret for å uttrykke bevegelseshandlinger i V-språk, der Retning uttrykkes i verbet og eventuell Måte eller Årsak uttrykkes utenfor verbrotten, men dette avgjøres ikke av type bevegelseshandling slik som på spansk. På norsk er dette verb som *stige, synke, krysse, passere, ankomme, returnere, forlate* og *følge*. Slike verb er ofte låneord fra romanske språk (Talmy 2000: 52-53).

²⁸ I Aske (1989: 5) oversettes denne setningen fra spansk til engelsk med: *they swam inside the cave.*

2.3.2 Grensekryssing

Med utgangspunkt i Askes (1989) inndeling av lokative og teliske retningsfraser²⁹, innførte Slobin og Hoiting (1994) termen *grensekryssing* (boundary-crossing constraint) for bevegelseshandlingen som har å gjøre med kryssing av en romlig grense.³⁰ Det vil si bevegelser *ut (av)* og *inn (i)* et avgrenset område og *over* en flate eller et bundet område. Med Slobin og Hoitings terminologi vil det si at det i S-språk er mulig å uttrykke Bevegelse og Måte i verbroten både når det uttrykker situasjoner med og uten grensekryssing, mens i V-språk er dette kun mulig i situasjoner uten grensekryssing, på samme måte som i de lokative retningsfrasene. Når det er en bevegelseshandling med grensekryssing i spansk, som i de teliske retningsfrasene, må normalt Retning uttrykkes i verbet, mens eventuell Måte uttrykkes utenfor verbet. Grunnen til at Måte uttrykkes utenfor verbrotta i et eget ledd, er at det å krysse en romlig grense i V-språk regnes som en forandring av tilstand, som krever et eget predikat (Slobin, 1997: 441). Forskjellene på bevegelseshandlinger med og uten grensekryssing kan illustreres med følgende eksempler på norsk:

- (6) a) *Per løp opp til huset.*
- b) *Per løp inn i huset.*
- c) *Per entret huset løpende.*

Setning (6a) viser til en bevegelseshandling uten grensekryssing der Måte er bakt inn i verbroten, og det er mulig å uttrykke bevegelse på denne måten både i S-språk og V-språk. Både setning (6b) og (6c) viser til bevegelse med grensekryssing, men det er kun i S-språk det er mulig å uttrykke Måte i verbroten som i setning (6b). Dette er også det mest vanlige mønstret for å uttrykke bevegelse i S-språk. Setning (6c) viser til en bevegelseshandling der Retningen krysser en romlig grense, og siden det ikke er mulig å innlemme Måte i verbroten i slike tilfeller i V-språk, uttrykkes dette i et eget ledd utenfor verbet. Talmy (1985) viser forskjellen mellom S-språk og V-språk når det gjelder hvordan de uttrykker Måte i

²⁹ For lokative retningsfraser og teliske retningsfraser bruker Slobin og Hoiting (1994: 493-494) termene *Path-focused* og *Ground-focused* retningsorientering. Måtesverb kan brukes ved *Path-focused* retningsorientering, men ikke ved *Ground-focused* retningsorientering (Slobin og Hoiting 1994: 495).

³⁰ I denne studien brukes termen *grensekryssing* både om bevegelseshandlinger som krysser en romlig grense og i bevegelseshandlinger i teliske retningsfraser. Dette refereres til som *grensekryssing* og *grensekryssingssituasjoner*, selv om det i visse tilfeller kunne vært mer korrekt å snakke om slutt punkt for bevegelsen.

grensekryssingssituasjoner ved å gi disse eksempelsetningene fra henholdsvis engelsk og spansk.³¹

(7) a) *The bottle floated into the cave. (Flasken fløt inn i grotten).*

b) *La botella entró a la cueva flotando (Flasken entret grotten flytende).*

Engelsk er, i likhet med norsk, et S-språk der Bevegelse + Måte uttrykkes i verbet *float* (flyte) og Retning i en satellitt *into* (inn). Spansk er et V-språk der Bevegelse + Retning uttrykkes i verbet *entró* (entre), mens Måte uttrykkes i et separat element *flotando* (flytende) (Cadierno 2011: 2).

Slobin (2004) påpeker at det finnes unntak til reglen om at Måte ikke kan uttrykkes gjennom hovedverbet i bevegelseshandlinger med grensekryssing i V-språk. Dette gjelder bevegelse som uttrykker “høyenergiske” handlinger (high-energy motor patterns) som for eksempel *å kaste seg* og *å stupe*. Forklaringen på dette er at disse tilfellene regnes som øyeblikkelige og avsluttede handlinger, i stedet for handlinger utstrakt i tid. Slike grensekryssingssituasjoner kan konseptualiseres som forandring av posisjon eller tilstand, og Måte kan uttrykkes gjennom verbrotten i slike tilfeller i V-språk (Cadierno 2010: 2-3). I tillegg kan bruken av verb med eller uten Måte i slike grensekryssingssituasjoner være avhengig av faktorer slik som hvilken type Grunn bevegelsen foregår på, som for eksempel om den er tredimensjonal eller ikke (Cadierno 2010: 3).

Slobin og Hoiting (1994) regner ikke bevegelse *ovenfra og ned* eller *nedenfra og opp* som grensekryssing. Jeg viser til Holums argumentasjon som viser at *opp/ned* kan uttrykke slutt punkt for en bevegelse og forandring av tilstand, i motsetning til *oppover/nedover* som ikke viser til et slutt punkt men kun en bevegelse på vei opp eller ned (2009: 14-15). Slobin og Hoiting (1994) klassifiserer den engelske preposisjonen *through* som ikke-grensekryssende og at det ikke sier noe om slutt punktet for bevegelsen og kun er et middel på veien til slutt punktet. De argumenterer videre: *often the path moves through a medium – that is, the ground constitutes part of the path itself; 'through a labyrinth of corridors', 'through the bushes'* (Slobin og Hoiting 1994: 495). Likevel vil jeg påpeke at det er en viss forskjell mellom *å gå gjennom en tunnel* og *å gå gjennom en dør*, der *gjennom* i det første tilfellet ikke refererer til et slutt punkt og kan ses på som et medium til målet, mens i det andre tilfellet kan

³¹ Mine oversettelser i parentes.

det ses på som en bevegelse *innenfra* og *ut*. Det samme gjelder i tilfeller som *gjennom et hull*, som kan bety en bevegelse ovenfra og ned.

I denne studien regnes bevegelseshandlinger som beskriver en kryssing av en romlig grense utenfra og inn (*inn/inn i*), innenfra og ut (*ut/ut av*), ovenfra og ned (*ned/ned i*), nedenfra og opp (*opp/opp i*) og kryssing av en flate eller område (*over*) som grensekryssing. I tillegg vil de tilfellene *gjennom* refererer til kryssing av en grense eller med et klart endepunkt for bevegelsen, kategoriseres som implisitt grensekryssing.³² Det kan diskuteres hvorvidt det er korrekt å kategorisere alle disse tilfellene som grensekryssing, men jeg velger likevel å bruke termen grensekryssing i denne studien selv om det i noen tilfeller kan være mer korrekt å snakke om slutt punkt for handlingen eller en telisk retningsfrase, slik som i Aske (1989).³³ Med bakgrunn i forskjellene i leksikaliseringmønstre i bevegelseshandlinger med grensekryssing i typologisk ulike språk, kan man anta å finne størst forskjell mellom S-språk og V-språk i grensekryssingssituasjoner når det gjelder hvordan Måte uttrykkes. Dette kan gi utslag i hvordan innlærere fra henholdsvis V-språk og S-språk uttrykker seg på et andrespråk, og det kan derfor være et utgangspunkt for å undersøke konseptuell transfer.

2.4 Måtessaliens – hvor fremtredende er Måte?

Visse elementer ved språk kan få mer oppmerksomhet fordi de er mer fremtredende enn andre, og dette refereres ofte til som *saliens* i språkvitenskapen (Berggreen og Tenfjord 2003: 95). Elementer som er saliente vil lettere legges merke til og registreres enn elementer som ikke er saliente, og dette gjelder også ved elementer i bevegelseshandlinger. Slobin (2006: 6) snakker spesielt om *måtessaliens*, som han definerer slik: *the level of attention paid to manner in describing events*. Når det gjelder verb som uttrykker Måte, mener Slobin man bør snakke om grad av måtessaliens (degree of manner salience) i språk, og ikke sette et skarpt skille mellom S-språk og V-språk i en todelt typologi. I stedet tenker han seg et kontinuum som språk kan plasseres på, etter hvor stor grad Måte legges merke til i bevegelseshandlinger (Slobin 2004: 26-28). I språk med høy grad av måtessaliens er Måte lettere tilgjengelig enn i språk med lav grad av måtessaliens. I språk med høy grad av måtessaliens er det generelt mer input av Måte, og som en følge av dette kan det være enklere å konseptualisere Måte i disse språkene. I motsetning til dette uttrykkes Måte i språk med lav grad av måtessaliens oftest kun

³² Mer om kategorisering av ulike grensekryssingssituasjoner 4.1.5.

³³ Termen *grensekryssing* er også brukt av Cadierno (2010) og Holum (2009).

når konteksten krever det eller når det er i fokus. I følge Slobin (2004) er det grammatikken til språk med lav grad av måtesaliens som fører til at morsmålsbrukere av disse språkene har mindre fokus på Måte enn i språk med høy grad av måtesaliens (Cadierno 2010: 5-6). Det vil si at morsmålet leder oss til å fokusere mye eller lite på Måte i bevegelsehandlinger. Siden bruken av måtesverb er begrenset i grensekryssingssituasjoner i V-språket spansk, kategoriserer Slobin (2004: 28) dette som et språk med lav grad av måtesaliens, mens norsk regnes som et språk med høy grad av måtesaliens. Siden språk er ulike på dette punktet, vil det derfor være mulig å anta at innlærere med spansk som morsmål vil bruke bevegelsesmåte i mindre grad i norsk enn innlærere med tysk og russisk som morsmål.

2.4.1 Saliens i verbkomplekset

Hvor tilgjengelig Måte er i ulike språk, kan ha sammenheng med hvorvidt betydningselementene i en bevegelsehandlinger er representert i *forgrunnen* eller i *bakgrunnen* i ytringen. Talmy refererer til dette som *saliens i verbkomplekset* (salience in the verb complex), der det som er representert i forgrunnen får mye oppmerksomhet, mens det som er representert i bakgrunnen får lite oppmerksomhet. Talmy (2000: 128) har satt opp fire prinsipper når det gjelder dette:

1. backgrounding according to constituent type
2. the principle of ready expression under backgrounding
3. the principle of low cognitive cost of extra information under backgrounding
4. the principle of ready inclusion of extra information under backgrounding

Med utgangspunkt i det første prinsippet regnes et semantisk komponent som representert i bakgrunnen dersom det uttrykkes i selve verbproten eller i et element fra en lukket ordklasse, slik som for eksempel en satellitt (Cadierno 2010: 26). Det vil si at et semantisk komponent er i bakgrunnen når det er en del av verbkomplekset, og i andre tilfeller er det representert i forgrunnen, noe Talmy illustrerer med følgende eksempel, der det semantiske innholdet er likt i de to første setningene, men er uttrykt med forskjellige ord.³⁴

³⁴ Mine oversettelser fra engelsk til norsk.

- (8) a) *Jeg reiste med fly til Hawaii forrige måned.*
b) *Jeg fløy til Hawaii forrige måned.*
c) *Jeg reiste til Hawaii forrige måned.*

I setning (8a) er informasjonen om at flyet er transportmiddelet i forgrunnen i preposisjonsfrasen *med fly*. I setning (8b) gis informasjon om transportmiddelet gjennom verbet *fly*, og denne informasjonen ligger derfor i bakgrunnen. I setning (8c) gis det ikke noe om transportmiddelet, kun at det er en bevegelse fra et sted til et annet.

I følge Talmys andre prinsipp er et begrep, eller en kategori av begreper, mer tilgjengelig for språklig representasjon når det er i bakgrunnen. En følge av dette er at språkbrukere velger å uttrykke elementene i større grad når de er i bakgrunnen enn når elementene er i forgrunnen.

I følge Talmys tredje prinsipp er det mindre krevende å uttrykke elementer som er i bakgrunnen fordi man ofte får disse elementene automatisk med, slik som i bevegelsesverbene³⁵ i S-språk der Måte er bakt inn i verbrotten. Siden Måte er innbakt i verbet slik at man får det automatisk med, kan det ses på som mindre krevende å uttrykke Måte i et S-språk enn i et V-språk.

Det fjerde prinsippet kan ses på som en konsekvens av det tredje prinsippet, og går ut på at det kan inkluderes mer informasjon i en setning når informasjonen kan uttrykkes i bakgrunnen i ett språk enn i språk der dette ikke er mulig (Holum 2009: 16-17, Talmy 2000: 128-130).

I følge Talmy er det kognitivt enklere å uttrykke Måte i setning (8b), der Måte er bakt inn i verbet *fly* og er i bakgrunnen enn i setning (8a), der informasjon om Måte gis i et eget ledd og er i forgrunnen. Setning (8b) viser den typiske måten å uttrykke bevegelseshandlinger i S-språk og setning (8a) viser den typiske måten å uttrykke bevegelseshandlinger i V-språk. Det er kognitivt mer krevende å uttrykke Måte i bevegelseshandlinger i V-språk, og i slike språk er det en tendens til å ville uttrykke seg uten Måte som i setning (8c) dersom konteksten ikke krever noe annet. Som et resultat av dette kan man anta at bevegelseshandlinger i et S-språk vil inneholde Måte i større grad enn ytringer i et V-språk, og at disse formene kan påvirke innlærerspråket. I denne studien blir denne forskjellen mellom S-språk og V-språk et viktig element når det gjelder om mønstrene fra morsmålet overføres til innlærerspråket.

³⁵ Det vil si verb som uttrykker Bevegelse

2.5 Slobins hypotese om “Thinking-for-Speaking”

Slobins hypotese om “Thinking-for-Speaking” (1996a) tar utgangspunkt i Humbolts begrep “thought and language” der språk og tanke ses på som uadskillelige, og den kobles ofte opp mot hypotesen om *lingvistisk relativitet*. Teoriene tar utgangspunkt i at språket påvirker måten vi tenker på. Opphavet til denne hypotesen forbindes ofte med arbeidet til Benjamin Whorf (1956), som bygger på idéene til von Humboldt, Sapir og Boas. Allerede i 1836 hevdet von Humboldt at: *Languages differ from one another; thought and language are inseparable; therefore each speech community embodies a distinct world-view* (gjengitt i Slobin 1996a: 70). Whorf mente at mennesker som snakker ulike språk har ulike konseptuelle strukturer og at dette resulterer i forskjellige tankemønstre. Han mente hvert språk har sitt eget system, og det er språket som former tankene, ikke omvendt. Det skilles ofte mellom et strengt whorfiansk syn der språket styrer absolutt all tankegang, og et svakere syn der man regner språket som en påvirkende faktor på tankene (Slobin 1996a: 75). Slobin er inspirert av teorien om lingvistisk relativitet i sin hypotese om “Thinking-for-Speaking”, der språk og tanke er tett knyttet sammen, men han har et svakere syn på dette enn Whorf. Slobins teorier fokuserer på den pågående, *online*, påvirkningen som språket har på tankene. Det vil si den påvirkningen som skjer i øyeblikket og den tenkingen som pågår mens vi bruker språket, og Slobin (1996a: 76) sier følgende:

According to this hypothesis, the language that we speak directs our attention, while speaking, to particular ways of filtering our experiences of the world. In other words, our experiences of the world are filtered into verbalized events not only through the choice of the individual speaker’s perspective, but critically through the particular set of options provided by the language that we speak as well. Thinking for speaking thus entails ‘picking those characteristics of objects and events that (a) fit some conceptualization of the event, and (b) are readily encodable in the language’.

I sitt arbeid med hypotesen om ”Thinking-for-Speaking” forandret Slobin essensielle termer fra tidligere forskning innenfor lingvistisk relativitet, slik som tittelen på studien fra 1996 viser: From “Thought and language” to “Thinking for speaking”. De abstrakte begrepene *tanke* og *språk* (thought and language) ble erstattet med *tenking* og *snakking* (thinking and speaking), som beskriver en aktivitet. Med dette ønsket Slobin spesielt å sette fokuset på den prosessen det er å produsere språk, og at det er viktig å undersøke den mentale aktiviteten som foregår i forkant av en ytring.

2.5.1 “Thinking-for-Speaking” og konseptualisering i andrespråket

Transfer kan deles i to hovedgrupper; *lingvistisk transfer* og *konseptuell transfer*. Jarvis og Pavlenko (2008: 61) forklarer skillet mellom disse to typene av transfer med at lingvistisk transfer har å gjøre med språklige former og strukturer, mens konseptuell transfer har å gjøre med de mentale konseptene som ligger til grunn for de lingvistiske formene og strukturene. Én måte å foreta en konseptuell tilnærming til transfer er å undersøke om andrespråksinnlærere støtter seg på konsepter fra morsmålet, noe som kan resultere i både korrekte og ikke korrekte former i innlærerspråket. Jarvis (2007: 44) sier følgende om konseptuell transfer:

As a theoretical construct, *conceptual transfer* can be characterized as the hypothesis that certain instances of crosslinguistic influence in a person's use of one language originate from the conceptual knowledge and patterns of thought that the person has acquired as a speaker of another language.

Teoriene går ut på at når vi lærer morsmålet vårt dannes mentale konsepter som styrer hvordan vi snakker, for eksempel hvordan bevegelseshandlinger uttrykkes. Med utgangspunkt i Talmys typologi i kapittel 2.2 vil konseptualiseringen av bevegelseshandlinger være ulik i S-språk og V-språk, og overføringer av slike konsepter kan være én forklaring til at andrespråksinnlærere uttrykker seg forskjellig på et innlærerspråk. Dette står sentralt i Slobins hypotese om “Thinking-for-Speaking”, siden han mener mennesker gjennom sitt eller sine morsmål blir lært opp til å legge merke til spesielle strukturer og trekk. På denne måten utvikles et verdenssyn som ses gjennom morsmålets “briller”, og eventuelle andrespråk man lærer seg vil derfor kunne bli påvirket av morsmålet. Det vil si at det å lære et andrespråk innebærer å lære en annen måte å *tenke for å snakke på*, altså å lære en annen “Thinking-for-Speaking” (Berman og Slobin 1994, Slobin 1987, 1996a, 1996b, 2000, 2003, 2004, 2006). Det vil si at når man lærer et andrespråk som har andre strukturer enn førstespråket, må konsepter man har blitt lært opp til å legge merke til i morsmålet sitt forandres eller restruktureres, noe Slobin (1996a: 89) formulerer på følgende måte:

[E]ach native language has trained its speakers to pay different kinds of attention to events and experiences when talking about them. This training is carried out in childhood and is exceptionally resistant to restructuring in adult second-language acquisition.

Å forandre dette fokuset er ikke alltid helt uproblematisk, og kan resultere i elementer i innlærerspråket som kan spores tilbake til morsmålet, altså morsmålstransfer. Slobin sier: *It seems that once our minds have been trained in taking particular points of view for the purposes of speaking, it is exceptionally difficult to be retrained* (1993: 247). På den måten kan Slobins hypotese om “Thinking-for-Speaking” og at språket påvirker tankene, danne et godt utgangspunkt for å undersøke transfer fra morsmålet i innlærerspråk. Slobin er spesielt opptatt av konseptualisering i språkproduksjon, og med utgangspunkt i Talmys semantiske typologi har han gjennom sin forskning funnet karakteristiske leksikaliseringsmønstre i forbindelse med hvordan morsmålstalere av typologisk ulike språk uttrykker bevegelseshandlinger (Cadierno 2010: 2). På den måten har Slobin koblet Talmys semantiske typologi til hypotesen om “Thinking-for-Speaking”.

2.6 Tidligere forskning som er relevant for studien

Av tidligere forskning er studiene til Slobin (1996a), Cadierno (2010) og Holum (2009) de som ligger nærmest denne studien. Med utgangspunkt i Talmys typologi og hypotesten om “Thinking-for-Speaking”, har Slobin utført flere undersøkelser av ulike språk der han har sammenlignet hvordan bevegelse uttrykkes i muntlig og skriftlig produksjon av både voksne og barn på morsmål som er S-språk og V-språk. I tillegg har han undersøkt oversatte tekster. Flere av Slobins undersøkelser bygger på morsmålsbrukeres gjenfortellinger av billedbøkene til Mercer Mayer (1969), som for eksempel “Frog, where are you?”. Billedbøkene inneholder mange hendelser der bevegelse og bevegelsesmåte står sentralt, og det legges opp til bruk av bevegelseshandlinger i gjenfortelling av disse historiene. Undersøkelsene viser at det er betydelige forskjeller mellom informanter fra S-språk og V-språk når det gjelder uttrykk for bevegelsesmåte (Berman og Slobin 1994). Slobins undersøkelser av narrativer viser at romaner skrevet på S-språk inneholder større leksikon av måtesverb³⁶ (Slobin 2000, 2004), og undersøkelser av oversettelser av J.R.R Tolkiens bok, “Hobbiten”, fra S-språket engelsk til ti ulike språk viser også en betydelig forskjell i bruk av måtesverb. Oversettelsene til V-språk inneholdt betydelig færre måtesverb enn oversettelsene til S-språk (Slobin 2005). I motsetning uttrykkes bevegelsesmåte i større grad i S-språk. Dette samsvarer med Talmys typologiske

³⁶ Andre mulige oversettelser av *manner of motion* er *måtesbevegelsesverb*, *bevegelsesverb med Måte* eller *bevegelsesverb som uttrykker Måte*, men siden disse termene er relativt tunge og lange brukes termen *måtesverb* i denne studien med samme betydning og innhold som Talmys *manner of motion*. Jeg viser også til Holum (2009) som også bruker termen *måtesverb*.

inndeling av språk og leksikaliseringmønstre i S-språk og V-språk, og støtter hypotesene om at det i V-språk brukes mindre Måte i bevegelseshandlinger enn i S-språk.

I Skandinavia har Cadierno videreført Slobins forskning til sine undersøkelser av blant annet dansk som andrespråk. Mest relevant for min studie er Cadiernos studie fra 2010, der hun undersøker uttrykk for bevegelse hos informanter med tysk, russisk og spansk som morsmål og dansk som andrespråk. I tillegg har Cadierno en kontrollgruppe med informanter som har dansk som morsmål. Hovedmålet for studien er å undersøke intertypologiske og intratypologiske forskjeller i innlærerspråket til informanter med typologisk ulike morsmål. Cadierno tester informantenes reseptive og produktive vokabular av bevegelsesverb generelt og måtesverb spesielt, og hun er spesielt interessert i hvilke mønstre andrespråksinnlærere fra typologisk ulike språk foretrekker i grensekryssingssituasjoner. For å undersøke dette utfører Cadierno en undersøkelse som består av en skriftlig gjenfortellingsoppgave av tolv ulike tegninger av bevegelseshandlinger i typiske grensekryssingssituasjoner, en produksjonsdel der informantene skal notere alle bevegelsesverbene de kan i løpet av fem minutter og til slutt en gjenkjennelsestest der informantene skal markere alle bevegelsesverb de kan fra en liste med 85 ulike bevegelsesverb.³⁷ Resultatene fra Cadierno (2010) viser at andrespråksinnlærere av dansk som har et morsmål som også er et S-språk, slik som tysk og russisk, bruker større andel av de konstruksjonene som er typiske for dansk. Det vil si at innlærerne med bakgrunn i S-språk bruker flere måtesverb i grensekryssingssituasjoner, og de både bruker og gjenkjenner flere bevegelsesverb generelt enn innlærere med bakgrunn i V-språk. Det er intertypologiske forskjeller mellom innlærerspråket til informanter med bakgrunn i S-språk og V-språk, mens det ikke er intratypologiske forskjeller mellom S-språkene. Cadierno konkluderer derfor med at morsmålet spiller en rolle når det gjelder å uttrykke bevegelseshandlinger i et andrespråk som er typologisk ulikt fra morsmålet (Cadierno 2010: 21, 26).

I Norge har Holum (2009) undersøket bruk av måtesverb i grensekryssingssituasjoner i muntlig innlærerspråk hos spanske og engelske informanter. Holums studie er knyttet opp til Cadiernos forskning, og tar utgangspunkt i språktypologi og Slobins hypotese om "Thinking-for-speaking". Holums studie skiller seg fra Cadiernos studie ved at hun har undersøkt muntlig materiale på avansert nivå, mens Cadierno har undersøkt skriftlig materiale på middels nivå. Resultatene i Holums studie viser at innlærerne med bakgrunn i S-språk uttrykker Måte i mindre grad i grensekryssingssituasjoner, og at de bruker

³⁷ Basert på Pedersen (2000). Se vedlegg 2 for en fullstendig oversikt.

leksikaliseringmønstre som kan knyttes opp mot morsmålet når de uttrykker bevegelseshandlinger i grensekryssingssituasjoner (2009: 94). Hovedtrekkene for disse studiene viser at det er en forskjell når det gjelder hvordan morsmålstalere av S-språk og V-språk uttrykker bevegelseshandlinger, og det er spesielt ulikheter når det gjelder Måte. De generelle tendensene viser at morsmålstalere av S-språk bruker Måte i større grad enn morsmålstalere av V-språk. Oppbyggingen av S-språk gjør at Måte er lettere tilgjengelig i språket og man får med Måte “gratis” ved at det allerede er innlemmet i verbroten, i motsetning til i V-språk der Måte ofte legges til som et eget element i ytringen. Siden konstruksjoner med Måte i et utenforstående element er syntaktisk tyngre, og syntaktisk enklere konstruksjoner foretrekkes fremfor syntaktisk tyngre konstruksjoner, unnlates det ofte å uttrykke Måte i V-språk dersom det ikke er spesielt nødvendig. Dette viser seg å være en viktig faktor når det gjelder innlærere av S-språk med V-språk som morsmål, og hvordan bevegelseshandlinger med Måte uttrykkes (Cadierno 2010: 3-4).

I tidligere forskning på temaet har forskere i større grad benyttet spesielt tilrettelagte eksperimenter og undersøkelser, der det har blitt kontrollert for input og stimuli for språkproduksjonen ved å bruke bildebeskrivelsesoppgaver og gjenfortelling av stumfilmer og billedbøker i større grad enn i denne studien. Det vil si at det har vært lagt opp til et spesielt ordforråd og en spesiell språkbruk, og på den måten kan slike oppgaver trigge bruk av det ønskede studieobjektet, slik som for eksempel bevegelsesverb. Det som skiller min studie fra de foregående er at materialet er hentet fra autentiske tekster uten en kontekst som direkte legger opp til bruk av bevegelsesverb.

2.7 Sammenligning av språkene i studien

Hovedvekten av den teoretiske fremstillingen i denne studien er gjort med utgangspunkt i spansk, siden spansk med utgangspunkt i Talmys typologi, skiller seg i større grad fra norsk enn tysk og russisk gjør. Typologisk sett kan man se likhetstrekk mellom de tre S-språkene, norsk, tysk og russisk, og man ser en generell tendens at det brukes måtesverb i større grad i S-språk enn i V-språk. Det finnes også intratypologiske ulikheter mellom S-språkene, og det finnes S-språk som, i tillegg til å bruke hovedmønstret med Måte i verbroten og Retning i et eget satellitt, har verb som uttrykker Retning i verbet og eventuell Måte legges til som et utenforstående element, på lik linje med hovedmønstret for bevegelseshandlinger i V-språk.

Et eksempel på dette er S-språket engelsk³⁸, det finnes flere høyfrekvente verb som inneholder Retning, slik som verbene *come*, *go* og *leave* som det også til en viss grad kan finnes ekvivalente uttryksmåter til på norsk med verbene *komme*, *dra*³⁹ og *forlate*. Det vil si at Måte kan være en valgfri kategori i bevegelsesverb i engelsk og til dels i norsk, mens i andre S-språk, som for eksempel russisk, er det obligatorisk å uttrykke Måte i bevegelsesverbet og på den måten skiller russisk seg fra andre S-språk. Jarvis og Pavlenko (2008: 146) mener man bør ta hensyn til slike ulikheter mellom S-språk og dele inn språkene etter om Måte er en valgfri kategori eller ikke.

På engelsk knyttes verbet *go* til flere konsepter og i tillegg til å beskrive en bevegelsesmåte til fots, kan det brukes for å beskrive bevegelseshandlinger slik som *fly*, *kjøre*, *dra* og *ri*. På norsk skiller vi mellom *gå* som beskriver en måte å bevege seg på til fots⁴⁰ og *dra/reise* som beskriver en generell bevegelse, oftest med kjøretøy. Eventuelt kan man bruke mer spesifikke måtesverb som *kjøre*, *fly* og *sykle*. Det samme skillet finnes i russisk og tysk der det er forskjell mellom det å *gå til fots* (gehen, идти /idti/⁴¹, ходить /khodit'/) og det å *bevege seg* med et kjøretøy (fahren, ехать /ehat'/, ездить /ezdit'/). Det engelske verbet *go* tilsvarer altså to ulike verb i norsk, tysk og russisk (Jarvis og Pavlenko 2008: 146, 148). Vanskelighetene ved slike forskjeller mellom språk og konseptuell transfer understrekes av Jarvis og Pavlenko (2008: 148):

In the case of such differences, conceptual transfer arises when L2 users fail to make conceptual distinctions obligatory in a particular language, or adopt distinctions made in one language when speaking another.

I russisk skilles det mellom bevegelsesverb som uttrykker én retning (unidirectional, enretningsverb) og bevegelsesverb som uttrykker flere retninger eller ubestemt retning (multidirectional, flerretningsverb). Det vil si at russisk har en grammatikalisert kategori som de germanske språkene norsk og tysk ikke har. I russisk finnes det for eksempel to verb for å gå til fots: идти /idti/ og ходить /khodit'/. Bruken av disse to bevegelsesverbene bestemmes med utgangspunkt i om bevegelsen skjer én retning eller om det er en gjentatt eller ubestemt

³⁸ Engelsk og norsk er nært beslektede språk, og på visse punkter er det mange likheter mellom språkene. Det finnes også ulikheter, og jeg har valgt å ta med noen eksempler fra engelsk for å belyse forskjellene mellom de ulike S-språkene. Man kan dessuten anta at mange innlærere er påvirket av engelsk.

³⁹ På norsk skiller vi, som på russisk, mellom *å gå* og *dra/reise*, mens på engelsk dekker *go* begge betydningene.

⁴⁰ Verbet *gå* kan ha ulik grad av Måte, og det finnes tilfeller der *gå* inneholder mindre grad av måte og beskriver en generell bevegelse. Verbet brukes i tillegg i mange metaforiske uttrykk og stivnede fraser.

⁴¹ Dette er ikke en fonetisk gjengivelse av uttalen av det russiske ordet, men en omtrentlig gjengivelse av uttalen.

bevegelse (Christensen 2000:141-143, Jarvis og Pavlenko 2008: 146-147). Når det gjelder bevegelsesverb, må man altså huske to lemma⁴² på russisk for hvert lemma i norsk, og som morsmålstalere av norsk er vi ikke lært opp til å legge merke til denne distinksjonen i språket. I likhet med Slobins teorier viser dette at det kan være vanskelig å restrukturere måter å tenke for å snakke på, og det er en tendens at formene og konseptene man kjenner fra morsmålet brukes. Jarvis og Pavlenko (2008: 147) mener man kan finne grunnlag for konseptuell transfer ved å undersøke slike tilfeller der språkene er ulike, og når dette fører til feil i innlærerspråket, kan det spores tilbake til konseptuell transfer.

De germanske språkene norsk og tysk og det slaviske språket russisk følger det vanlige mønstret for bevegelseshandlinger i S-språk når det gjelder at Måte uttrykkes i verbet og Retning i en satellitt. Imidlertid finnes det intratypologiske forskjeller mellom disse språkene når det gjelder satellitten som Retning uttrykkes gjennom, og det kan illustreres med følgende eksempler fra norsk og tysk (Cadierno 2010: 9):

- (9) a) *Han krabbet inn i huset.*
b) *Er krabbelte ins Haus.*

På norsk og tysk kan Retning i en bevegelseshandling uttrykkes med en ubunden retningspartikkel som for eksempel *inn* og *ins*. Den tilsvarende setningen på russisk vil være:

- c) Он вполз в дом. /on vpolz v dom⁴³

Retning uttrykkes ved å bruke et bundet retningsprefiks в /v/. I situasjoner uten grensekryssing kan Retning i russisk også uttrykkes med verb uten prefiks og et ubundet retningssatellitt (Cadierno 2010: 9).

De to germanske språkene norsk og tysk er ulike når det gjelder hvordan translokale bevegelseshandlinger og lokale bevegelseshandlinger uttrykkes. Dette illustreres i eksempelsetningene fra De Knop og Dirven (2008, gjengitt i Cadierno 2010: 10):

- (10) a) *Er geht auf die Straße.* ‘Han går til veien’ (translokativ)
b) *Er geht auf der Straße.* ‘Han går i veien’ (lokativ)

⁴² Med lemma mener jeg: *samling av ordformer som tilhører samme paradigme eller er ortografiske varianter av samme graford* (Golden 2009: 37).

⁴³ En direkte oversettelse av denne setningen fra russisk til norsk vil være *Han innkrabbet i hus*. Det vil si at Retning markeres både med prefikset в /v/ (inn-) i verbet og så med preposisjonen в /v/ (i).

På norsk markerer vi forskjellen på translokale bevegelseshandlinger og lokale bevegelseshandlinger ved å bruke verbpartikler, for eksempel *inn/ut* (translokal) og *inne/ute* (lokal). På tysk brukes kasussystemet for å differensiere dette, der translokativ bevegelse til et mål uttrykkes med akkusativ og en lokativ bevegelse på et sted uttrykkes med dativ.

2.8 Hypoteser

Med bakgrunn i den teoretiske framstillingen i dette kapitlet, er den overordnede hypotesen for denne studien at jeg antar å finne overføringer av underliggende konsepter fra morsmål til innlærerspråk, det vil si konseptuell transfer. Med bakgrunn i Talmys typologiske rammeverk (2000) og Slobins hypotese om “Thinking-for-Speaking” (1996a), vil jeg anta at det er en sammenheng mellom hvordan semantiske kategorier i et språk er leksikalisert og hvordan bevegelseshandlinger uttrykkes, og at dette vil kunne sette spor i innlærerspråket. Jeg vil derfor undersøke morsmålstransfer ved å se på bevegelseshandlinger i innlærertekster. Det er forventet å finne en sammenheng mellom hvordan andrespråksinnlærere uttrykker bevegelseshandlinger på norsk og om morsmålet kategoriseres som et V-språk eller et S-språk.

I denne studien vil det si at jeg antar at andrespråksinnlærere av norsk som har V-språket spansk som morsmål vil uttrykke bevegelseshandlinger med færre måtesverb både når det gjelder ulike måtesverb og forekomster av måtesverb, enn andrespråksinnlærere av norsk som har S-språkene tysk og russisk som morsmål. Videre vil jeg anta at dette kommer spesielt fram der bevegelseshandlinger har å gjøre med kryssing av en romlig grense, det vil si i grensekryssingssituasjoner. For å teste hypotesene vil jeg undersøke om trekk i innlærerspråket kan kobles opp mot morsmålets typologi, og om det finnes likheter og forskjeller mellom de tre innlærergruppene, tysk, russisk og spansk på de to nivåene når det gjelder bruken av bevegelsesverb generelt og måtesverb. I tillegg vil jeg undersøke hvilke mønstre som foretrekkes i grensekryssingssituasjoner. Spørsmålene jeg stiller for å undersøke dette er:

- 1) Bruker informanter med tysk og russisk som morsmål bevegelsesverb generelt og måtesverb spesielt i større grad, både i antall og leksikalsk variasjon, enn informanter med spansk som morsmål?

- 2) Bruker informanter med tysk og russisk som morsmål større grad av måtesverb i grensekryssingssituasjoner enn informanter med spansk som morsmål?

Resultatene vil bli sammenlignet med en norsk kontrollgruppe.

2.8.1 Oppsummering av teoretisk grunnlag

Med utgangspunkt i kognitive teorier har Talmy (2000) utarbeidet et typologisk rammeverk med fokus på leksikaliseringmønstre av det semantiske domenet *bevegelse* i ulike språk, og han har delt verdens språk i S-språk og V-språk. Bakgrunnen for dette er at han har funnet ut at ulike språk uttrykker *semantisk innhold* med forskjellig *lingvistisk form*, og at språk er forskjellige når det gjelder hvordan bevegelseshandlinger uttrykkes. (Cadierno og Lund 2004: 142-143). Forbindelsen mellom form og betydning, altså lingvistisk form og semantikk, i S-språk og V-språk viser seg å ha betydning for både hvor mange måtesverb et språks leksikon inneholder og frekvensen av måtesverb (Cadierno og Lund 2004: 147). Denne semantiske typologien har vært utgangspunktet for flere studier, og spesielt i Slobins studier (Berman og Slobin 1994, Slobin 1987, 1996a, 1996b, 2000, 2003, 2004, 2006) der han, med sin hypotese om “Thinking-for-Speaking”, undersøker de mentale prosessene som pågår i formuleringen av en ytring (Cadierno og Lund 2004: 144). Tidligere forskning viser at bevegelseshandlinger uttrykkes forskjellig i S-språk og V-språk, og at det er en tendens at andrespråksinnlærere påvirkes av disse formene i et innlærerspråk. Det vil si at det antas at morsmålet danner et grunnlag for innlærerens “Thinking-for-Speaking”, og at dette kan føre til overføringer av konsepter fra morsmålet til innlærerspråket. På bakgrunn av at typologisk ulike språk uttrykker bevegelseshandlinger, og spesielt bevegelseshandlinger i grensekryssingssituasjoner, på ulik måte, er dette et område der det er interessant å undersøke konseptuell transfer. I tillegg til hovedtrekkene som viser de intertypologiske forskjellene mellom S-språk og V-språk, er det også noen intratypologiske forskjeller, slik som mellom de tre S-språkene norsk, tysk og russisk. I noen S-språk er det mulig å uttrykke Retning i verbroten, mens det i russisk er obligatorisk å uttrykke Måte i bevegelsesverb, og ved disse verbene skiller det også mellom bevegelse i én retning og bevegelse i flere retninger eller ubestemt bevegelse. Det er også forskjeller mellom S-språkene ved at Retning kan uttrykkes gjennom et bundet retningsprefiks, slik som i russisk, og ubundet, slik som i norsk og tysk. Tysk bruker dessuten kasussystemet til å uttrykke translokale og lokale bevegelser, som på norsk uttrykkes gjennom adverbialer.

3 Metode

I dette kapitlet legger jeg fram metoden som er brukt for å samle inn og undersøke datamaterialet for denne studien. Jeg innleder med en presentasjon av korpus som metode, og deretter presenteres ASK og de søkefunksjonene som er mest relevante for datainnsamlingen i denne studien. Til slutt vil jeg gi en presentasjon av Jarvis' metode (2000, 2008) for å undersøke og identifisere morsmålstransfer.

3.1 Korpus og korpuslingvistikk

Moderne korpus og korpuslingvistikk har utviklet seg i takt med den teknologiske utviklingen som har foregått de siste tiårene og kan regnes som en egen retning innenfor språkvitenskapen. Spesielle dataprogrammer gir muligheter for å samle store mengder tekst som gjøres søkbar, og stadig utvikling av nye systemer har gjort søking i korpus lettere, noe som kan bidra til nye resultater i forskningen. Korpus kan brukes som metode ved å undersøke språk med en ny tilnærming, noe vi ser i Granger (2002: 4):

Corpus linguistics can best be defined as a linguistic methodology which is founded on the use of electronic collections of naturally occurring texts, viz. corpora. It is neither a new branch of linguistics nor a new theory of language, but the very nature of the evidence it uses makes it a particularly powerful methodology, one which has the potential to change perspectives on language.

Et moderne korpus må være maskinleselig og kunne behandles med softwareprogrammer. Dette gir flere søkemuligheter slik at søkingen i datamaterialet kan foregå på en effektiv måte (Granger 2002: 15). Et korpus som skal brukes som forskningsverktøy må tilfredsstillende spesielle kriterier, og Grangers (2002: 7) definisjon av et andrespråkskorpus er mye sitert:

Computer learner corpora are electronic collections of authentic FL/SL [Foreign Language/Second Language] textual data assembled according to explicit design criteria for a particular SLA/FLT [Second Language Acquisition/Foreign Language Teaching] purpose. They are encoded in a standardized and homogeneous way and documented as to their original and provenance.

3.1.1 Generelle korpora og spesialkorpora

I litteraturen skilles det ofte mellom *generelle korpora* og *spesialkorpora*. Et generelt korpus er en samling av maskinlesegte og autentiske tekster, og disse er samlet for å være representative for det språket korpuset presenterer (McEnery, Xiao og Tono 2006: 5). Dersom korpuset er stort, vil det være større sannsynlighet for at det inneholder både frekvente og sjeldne konstruksjoner. Størrelsen på korpuset er derfor viktig for hvor godt det representerer språket. Et korpus må dessuten være balansert for at det skal være representativt, som vil si at det viktig å ta stilling til hva slags data som benyttes i korpuset og hvordan det er samlet inn. Det bør dekke ulike teksttyper og ulike genre. Når korporaene er representative, er det mulig å generalisere funnene til å gjelde for det eller de språkene korpuset representerer. Et stort korpus gjør det mulig å foreta kvantitative undersøkelser, og spesielt frekvensundersøkelser, som er nyttige for å få fram hvilke språkkonstruksjoner som blir brukt mye eller lite. Et spesialkorpus skiller seg fra generelle korpus ved at det representerer språket til en spesiell språkgruppe eller til et spesielt fag. ASK-korpuset, som er brukt i denne studien, består av tekster fra innlærere som har norsk som andrespråk. Det representerer språkbruken til én bestemt gruppe, og kan regnes som et spesialkorpus (Ragnhildstveit 2009: 50-51).

3.1.2 ASK – Norsk Andrespråskorpus

Datagrunnlaget i denne studien er, som allerede nevnt, tekster fra det elektroniske korpuset *Norsk andrespråskorpus*, ASK, som er utviklet ved Universitetet i Bergen.⁴⁴ ASK ble utviklet i et samarbeidsprosjekt mellom Norsk Språktest, Aksis (Avdeling for kultur, språk og informasjonsteknologi) og tidligere Nordisk institutt⁴⁵ i perioden 2003 – 2006, og var en del av NFR-prosjektet *Parallele korpus*. ASK utvikles videre gjennom ASKelladdenprosjektet, også et NFR-prosjekt som skal vare i perioden 2008 - 2012 (Tenfjord m.fl. 2009: 52).

Dataene i ASK er hentet fra Norsk Språktests arkiver og inneholder tekster skrevet av andrespråksinnlærere med ti ulike morsmål som har tatt to ulike språktester i norsk:

Språkprøve i norsk for voksne innvandrere (heretter kalt SP) og *Test i norsk – Høyere Nivå*

⁴⁴ Innsamlingen av datamaterialet ble foretatt i den gamle versjonen av ASK: <http://www.ask.uib.no/> Den nye versjonen har følgende hjemmeside: <http://gandalf.uib.no:8009/ask>

⁴⁵ Nordisk institutt er nå en del av Institutt for lingvistiske, litterære og estetiske studier ved UiB.

(heretter kalt HN)⁴⁶. SP tilsvarer Norskprøve 3 etter lærerplanen fra 2005. Språktestene inneholder også andre oppgaver, men det er bare stiloppgavene som er lagt inn i ASK.

Testsituasjonen er relativt lik for alle informantene, som får instruks om å skrive en tekst på omkring 200 ord i SP og omkring 400 ord i HN. Innlærertekstene i SP er mest fortellende, mens de i HN er fortellende eller argumenterende.⁴⁷ En sammenligning med nivåene i *Common European Framework of Reference for Languages* (CEFR) vil innlærertekstene i SP bli plassert til å være på omtrent B1 nivå (*Threshold level*) eller høyere, og i HN på omtrent B2 nivå (*Vantage Level*) eller høyere. Siden innlærertekstene er vurdert til å være på et bestemt nivå, er det mulig å sammenligne innenfor de to nivåene, og det er altså en viss homogenitet i tekstbesvarelsene som er med i ASK.⁴⁸

Besvarelsene fra SP og HN omtales som *Hovedkorpuset* i ASK, og består av 100 tekster fra hver morsmålsgruppe på begge nivå, med unntak fra språkene vietnamesisk, somali og albansk på Høyere, og det er omtrent 1700 tekster i ASK. Tekstene i Hovedkorpuset er korrigeret, og finnes i *Korrektmerket Hovedkorpus*, som er et parallelt korpus til de originale innlærertekstene (Tenfjord m.fl. 2009: 56). I tillegg til Hovedkorpuset er det 200 kontrolltekster skrevet av språkbrukere med norsk som morsmål, som refereres til som *Kontrollkorpuset* (heretter kalt KK). Tekstene i KK skiller seg fra Hovedkorpuset ved at de ikke er skrevet i en reell testsituasjon (Tenfjord m.fl. 2009: 54). ASK består altså av innlærertekster i original skrevet av informanter med norsk som andrespråk, kontrolltekster skrevet av informanter med norsk som morsmål og de korrigerede tekstene. Det vil si at ASK både er et innlærerkorpus og et parallellkorpus.

3.1.3 Designkriteriene i ASK

Tekstene i ASK er samlet inn etter tre kriterier: *Morsmålskriteriet*, *Bestått-kriteriet* og *Info-kriteriet*. Morsmålskriteriet tar utgangspunkt i at informantene skal representere en variasjon av morsmål typologisk sett (Tenfjord m.fl. 2009: 55-56). Det finnes materiale fra informanter med de ti ulike morsmålene: tysk, nederlandsk, engelsk, spansk, russisk, polsk, bosnisk-serbisk-kroatisk, albansk, vietnamesisk og somali, og språkene representerer en viss typologisk variasjon, siden det er språk fra både S-språk og V-språk. Det gir gode muligheter

⁴⁶ Også kalt Språkprøven og Høyere Nivå.

⁴⁷ Jeg kommer nærmere inn på oppgavetyper og oppgavetitler 5.6.

⁴⁸ Det er individuelle forskjeller, og i et delprosjekt i ASK-ladden, ledet av Carlsen, ble noen av tekstene vurdert på nytt etter nivåene i CEFR (*Common European Framework of Reference*).

til å undersøke *på hvilken måte og i hvilken grad* ulike morsmål påvirker innlærerspråk (Tenfjord m.fl. 2009: 96). Bestått-kriteriet går ut på at informanten skal ha nådd et visst nivå i norsk, og derfor er kun besvarelser som er bestått lagt inn i korpuset. Info-kriteriet er sentralt fordi morsmålet bare er én av mange faktorer som påvirker innlærerspråket, og opplysninger om den enkelte informant er derfor lagt inn i ASK. Dette kan være viktige faktorer å ta hensyn til i en analyse og kan være med på å forklare språkbruken til informantene (Tenfjord m.fl. 2009: 55).

3.1.4 Annoteringer og kodingen

I tillegg til persondataene som er lagt til tekstene finnes det *annoteringer* av grammatiske kategorier og avvik fra målspråksnormen som er kodet. Dette refereres til som *feilkoder*⁴⁹ (Tenfjord m.fl. 2009: 52). Med annoteringer er det mulig å søke lingvistisk informasjon, og POS-tagging (part-of-speak-tagging) annoterer hvert ord for ordklasse, morfosyntaktisk kategori og syntaktiske trekk (McEnery, Xiao og Tono 2006: 34). Dette gjøres automatisk med et dataprogram, og ASK er POS-tagget med den automatiske Oslo-Bergen-taggeren⁵⁰ (Tenfjord m.fl. 2009: 62). Ordene i korpuset blir automatisk tagget, men å gjøre dette i et innlærerkorpus kan være problematisk, siden ortografiske feil gjør det vanskelig for den automatiske taggeren å kjenne igjen ordene. Dette er delvis løst i ASK ved at taggeren er programmert til å jobbe med korreksjonen av ortografiske feil. Syntaktiske og morfologiske trekk ved innlærerspråket kan også føre til feiltagging for eksempel av ordklasser. Noe av dette har blitt løst ved manuell redigering, men når man bruker korpuset, må man ta hensyn til dette og sjekke dataene. For å kunne søke på ulike frasetyper og ulike type konstituenten brukes også syntaktisk annotering, men dette må oftest gjøres manuelt, og er derfor mer tidkrevende enn POS-annotering (McEnery, Xiao og Tono 2006: 37). ASK er en datakilde der materialet beskrives i en teorinøytral ramme, og det er opp til hver enkelt forsker å velge hvilke teorier som skal brukes for å forklare funnene (Tenfjord m.fl. 2009: 65). Materialet fra ASK gir, gjennom blant annet tagging av ordklasser og feilkoder, en objektiv beskrivelse av informantenes språkbruk uten at det er analysert ut fra en bestemt teori. Dette kan brukes som dokumentasjon av hvordan innlærerspråk skiller seg fra målspråket norsk, og korpuset kan derfor være et godt hjelpemiddel i andrespråksforskningen.

⁴⁹ For en fullstendig oversikt over feilkoder i ASK viser jeg til brukerveiledningen:

<http://gandalf.aksis.uib.no/ask/brukerveiledning/feilkoder.htm>

⁵⁰ Dette er en automatisk tagger for norsk bokmål og nynorsk, og en beskrivelse av den finnes på:

<http://omilia.uio.no/obt/les.html>

Kodingen av tekstene genererer et parallellkorpus av de originale tekstene, og for at rekonstruksjonen av innlærertekstene skulle bli utført på en mest mulig homogen måte, er det fulgt to prinsipper, *det pragmatiske probabilitetsprinsippet* (PP-prinsippet) og *det minimale modifikasjonsprinsippet* (MM-prinsippet). PP-prinsippet går ut på å rekonstruere tekstene ut fra den mest sannsynlige tolkningen når man ser den som en helhet og MM-prinsippet går ut på å rekonstruere slik at man gjør minst mulige endringer av originalen. I tilfeller der flere korreksjoner er mulige er det vanskelig å vite hvilke av prinsippene man skal velge, og man må tillate et visst rom for skjønn. Den som bruker korpuset må derfor vurdere dette selv, og man må gjennomgå dataene og ikke bare bruke resultatene i søkene ukritisk (Tenfjord m.fl. 2009: 59-61).

3.1.5 Hvordan søke i ASK

Søkesystemet i ASK er fleksibelt og det åpner for mange søkemuligheter, og det legges her vekt på søkemetoder som er relevante for denne studien. Ved innlogging i ASK⁵¹ vises en todelt ramme med søkegrensesnittet til de to parallelle korpuserne: *Hovedkorpuset* og *Korrektkorpuset*. I den øverste delen av rammen velges språklige trekk som ord eller lemma man ønsker å søke på, feiltyper, grammatiske trekk og korreksjon. I eksemplet under vises et søk på lemma *gå* i *Hovedkorpuset*, og tilslag for dette søket vil inneholde alle bøyningsformene av dette verbet.

Søkeuttrykk så langt: @[]

Oppdater Tilbakestill skjemaet

+ 1. ord target - +

ord

Ignorerer stor/liten bokstav

attributter: (skiu)

feltype CAP
DER
F

undertype AGR
INV
MCA

korreksjon

lemma gå

[grammatiske trekk ...](#)

repetisjon 1 fra 1 til 1

⁵¹ For å få tilgang til ASK trenger man brukernavn og passord for å logge inn, som det må søkes om å få (<http://www.ask.uib.no/brukerkode.page>).

I den nederste delen av rammen kan ulike variabler for dokumentet og persondata velges, og i eksemplet under er det gjort et søk i andrespråkskorpuset i SP for språkgruppen tysk. Det er i tillegg mulig å gjøre søkene begrenset til å gjelde for eksempel informanter fra bare ett hjemland eller bare én oppgavetittel.

Resultatene av søkene kan vises i *konkordanser* eller *kolligasjoner*. Resultatene av konkordansene kan vises på ulike måter, og det finnes fire forhåndslagde formater i ASK. De to mest brukte er *KeyWord In Kontekst (KWIC)* og *setningsparallellestilt konkordanse*. I denne studien er det valgt å vise søkene i en KWIC konkordanse, som er et visningsformat der hvert treff vises på én linje med en viss mengde kontekst før og etter treffordet, slik som vist under.

Korpuset: ASK, **Søk:** [lemma='gå' & document='. [01].*' & testtype='Språkprøven' & lang='tysk']

Treff 1 - 35 av 86. | Vis kun ett treff per sic | neste 35 treff | treff: | | bredde: 400px | Last ned | Nytt søk | [Hjemmeside](#)

dokument	3 2 1 KWIC 1 2 3	korleksjon
s0467	re og ordne alt. <s> Men du blir rad hvis du vil jobbe og mobil <sic> gar av alltid </sic>. </s> Jeg synes darlig hvis mennesker ikke snakker	 går ringer alltid ringer
s0458	it på. <s> Jeg var så glad, at jeg hørte fra Hans legene på TV at alt gikk bra. </s> Nå håper jeg bare at Kongen og Hans familien får de ro s	
s0431	gelsk var dårligere enn jeg trodde. Helt supert! <p> <s> Etter hvert gikk det likevel. </s> Pent vær ute og Akvavit inne! Alle var vært veldig	
s0464	1 av de var ikke fornøyd med det politisk system. <s> I tillegg <sic> gikk </sic> flere og flere over Ungarn eller Tsjesjesslovakia til Vesttyskl.	 flyktet
s0442	s straks. <p> <s> Nå var leiren slutt og alle klemte meg før vi <sic> gikk </sic> hjemme. </s> Gutten hadde glitrende øyne! </p> Jeg har fort	 dro
s0428	1 gå rundt hele tiden, fordi løipen bare er 4-5 km lang. <s> I Norge gikk jeg på ski flere ganger og jeg synes dette var veldig bra. </s> (Lan	
s0988	asset på en sekund og der kjørte du over den liten bestemor som gikk langs veien. </s> Og hva er etterpå?? </p> Men det kan jo være vik	
s0429	1 hjemlandet mitt. <p> <s> En stor del gjorde selvfølgelig skolen jeg gikk på. </s> Etter vi elever ble kjent med en h visst ordforråd og gram	
s0124	en. Det gjorde vi sammen med vår gammel venn også. <s> Vi <sic> gikk </sic> på hytten hennes flere ganger og så kunne vi se og oppleve	 dro
s0438	1 rare og triste tankene som hadde utviklet seg i hodet mitt. <s> Vi gikk på kino, reiste sammen på ferie og hadde en virkelig gøy tid. </s>	
s0442	1 på første etappe fra en ukens vandring. <p> <s> De nesten få dager gikk rask og god gjennom skog og mark, regn, snø snø og solskinn. </s>	
s0464	1 ble revd ned fant seg en vei at Østtyskland og Vesttyskland <sic> gikk </sic> sammen. </s> Så fikk alle mennesker i Tyskland like rettighe	 gå kunne

Man kan velge layout for konkordansen med den informasjonen man ønsker, slik som korleksjoner, feiltyper og oppgavetitler. Det også mulig å gå inn i de aktuelle tekstene og lese større deler av teksten eller teksten i sin helhet.

For å søke på kolligasjoner lages et søk i søkemenyen på samme måte som ved konkordanser, og det viser samforekomster av to eller flere ord eller ord og attributter. Man kan for eksempel velge å søke på grammatisk kategori *verb* i søkemenyen og deretter velge *Ny*

kolligasjon. Slik som eksemplet under viser, kan man velge hvilke variabler man ønsker å kombinere, og flere rader kan legges til eller fjernes i skjemaet ved +/- . Søkene kan vises sortert alfabetisk eller etter frekvens.

Posisjon	Referansepunkt	Attributt	Filter	Slett	Legg til
					+
0	match	språk		-	+

Dette eksemplet viser altså et søk på kategorien *verb*, og ved å velge attributt *språk* får en fram fordelingen av ulike lemma for kategorien verb i de ulike morsmålsgruppene.

Kollokasjonen kan lastes ned, eller man kan velge ett eller flere språk slik som vist i eksemplet og vise søket i en konkordanse.

Søket ga 142580 treff. Det ble funnet 12 forskjellige kolligasjoner.

match lang	absolutt frekvens	relativ frekvens
☐ polsk	16523	0.11589
☐ engelsk	16042	0.11251
☒ tysk	15694	0.11007
☐ serbokroatisk	15550	0.10906
☐ spansk	15190	0.10654
☐ nederlandsk	14718	0.10323
☐ russisk	14645	0.10271
☐ bokmål	12288	0.08618
☐ albansk	7515	0.05271
☐ vietnamesisk	6145	0.04310
☐ somali	5705	0.04001
☐ nynorsk	2565	0.01799

Denne fremstillingen viser de søkene som er mest relevant for denne studien. For en fullstendig oversikt over søkemulighetene som finnes i ASK, viser jeg til brukerveiledningen⁵² for en mer utførlig beskrivelse.⁵³

Dagens teknologi gjør korpusforskningen mer effektiv, og ved å bruke et andrespråkskorpus, slik som ASK, kan store tekstmengder behandles elektronisk. Dette gir muligheter til å utføre kvantitative studier som igjen gir muligheter for generaliseringer. I ASK er det en relativt stor

⁵² <http://gandalf.aksis.uib.no/ask/brukerveiledning/brukerveiledning.htm>

⁵³ Denne framstillingen av søk i ASK er basert på brukerveiledningen.

datamengde og det er også god bredde i de ulike morsmålene som er representert. Med mange informanter gir korpuset et sikrere grunnlag å utføre statistiske analyser og generaliseringer (Tenfjord m.fl. 2009: 53-54).

3.2 Jarvis' metodiske rammeverk for transferstudier

Det er kjent at andrespråksinnlæring er en kompleks prosess, og at det er mange faktorer som spiller inn. Det kan derfor være vanskelig å skille morsmålstransfer fra andre språklige og ikke-språklige faktorer som påvirker andrespråksinnlæringen. Det er benyttet ulike metoder for å undersøke morsmålstransfer og resultatene er til tider svært sprikende, og dette kan være én av årsakene til det motstridende synet forskere har hatt på morsmålets rolle i andrespråksinnlæringen (Jarvis 2000: 248). For å minske antall feilkilder i andrespråksforskningen foreslår Jarvis en felles metode, eller rammeverk, for å undersøke og identifisere transfer. I følge Jarvis er transfer et underliggende fenomen som gjør transfer lite tilgjengelig og vanskelig å identifisere. En identifisering av følgende tre elementer⁵⁴, er i følge Jarvis og Pavlenko (2008: 35) nødvendig for å påvise transfer:

1. *Intra-gruppehomogenitet* (Intragroup homogeneity)
2. *Inter-gruppeheterogenitet* (Intergroup heterogeneity)
3. *Intra-gruppeoverenstemmelse* (Crosslinguistic performance congruity)

Intra-gruppehomogenitet i innlæreres mellomspråkspåstand vil si at det er likheter innenfor en gruppe innlærere og at de bruker innlærerspråket, eller trekk ved innlærerspråket, på samme måte. Jarvis og Pavlenko mener dette må undersøkes for å finne ut om morsmålet, det vil si det som definerer andrespråksinnlæreres gruppetilhørighet, har sammenheng med hvordan innlærerspråket er. Intra-gruppehomogenitet vil vise at innlærere som snakker samme morsmål opptrer som en gruppe når det gjelder andrespråkstrekke som undersøkes (Jarvis 2000: 254). I denne studien undersøkes likheter innad i de ulike språkgruppene, tysk, russisk og spansk ved å se på variasjonsbredden i hver av gruppene når det gjelder hvordan bevegelseshandlinger uttrykkes på norsk.

⁵⁴ Jarvis refererer til dette som *evidence* (2008: 35).

Inter-gruppeheterogenitet i innlærernes mellomsspråksbruk vil si når andrespråksinnlærere fra minst to ulike morsmål bruker samme andrespråk på ulike måter. Ved å undersøke ulikheter mellom gruppenes måte å uttrykke seg på innlærerspråket, kan det vise at trekk i innlærerspråket ikke skyldes utviklingsfaktorer eller universelle faktorer, men er påvirkning fra morsmålet. På den måten styrker det argumentet for transfer ved å vise at et språklig trekk ikke er felles for alle andre andrespråksinnlærere. I denne studien blir dette undersøkt ved å sammenligne de tyske, russiske og spanske innlærernes måte å uttrykke bevegelsehandlinger i innlærertekstene.

Intra-gruppeoverenstemmelse vil si at det er en gruppeoverenstemmelse når det gjelder innlærerens bruk av morsmål og innlærerspråk. Dette kan man finne når innlærerens bruk av andrespråket har paralleller til morsmålet, det vil si når det er likheter mellom innlærerens morsmål og innlærerspråk. Ved å påvise slike trekk i andrespråket styrkes hypotesen om transfer fra morsmålet. Forholdet mellom trekket i morsmålet og trekket i innlærerspråket må forklares, og det kan vise hva det er i morsmålet som motiverer måten å uttrykke seg på i andrespråket (Jarvis 2000: 254-255). I denne studien blir dette undersøkt ved å se om det er likhetstrekk mellom hvordan de ulike innlærergruppene uttrykker bevegelsehandlinger på morsmålet sitt og på norsk, og det blir undersøkt ved hjelp av språkernes typologi.

Jarvis mener det er nødvendig å påvise minimum to av elementene som ble beskrevet ovenfor, men at det er best dersom alle tre elementene kan påvises (Jarvis 2000: 255). Før man kan snakke om transfer av det aktuelle språklige fenomenet, må elementene påvises med statistisk signifikans (Jarvis 2000: 252). Det er vanskelig å utelukke andre faktorer i studiet av transfer, men Jarvis har forsøkt å lage en metode som kan komme så nært som mulig en påvisning av morsmålstransfer. Likevel må man ta i betraktning at selv om man finner en signifikant forskjell, kan man aldri helt sikkert si hva som ligger til grunn for innlærerens språkbruk.

3.2.1 Oppsummering av metode

Moderne korpus og korpuslingvistikk gir språkforskere tilgang til større datamateriale med mer effektive søkemuligheter enn ved annen datainnsamling. Større mengde datamateriale gir muligheter til å utføre kvantitative studier som igjen gir større muligheter til å gjøre generaliseringer, og det kan derfor gi en annen vinkling til temaer innen språkvitenskapen. På den måten kan det være nyttig å bruke korpus som en metode for å undersøke språklige

fenomener, slik som for eksempel morsmålstransfer. Ved å bruke det elektroniske korpuset ASK, med det omfanget og de søkemuligheter korpuset har, gir det mulighet til en ny metodisk tilnærming til studier av spørsmålet rundt morsmålstransfer når andrespråket er norsk. Siden det er mange faktorer som påvirker andrespråksinnlæringen og innlærerspråket, har Jarvis (2007, 2010) fremsatt en metode som han mener utelukker flest mulig andre faktorer enn morsmålet i studiet av transfer.

I denne studien vil jeg, i tråd med Cadierno (2010) sin studie, spesielt ta utgangspunkt i Inter-gruppheterogenitet og Intra-gruppeoverenstemmelse for å undersøke om innlærerne fra de ulike språkbakgrunnene uttrykker det semantiske domenet bevegelse i innlærerspråket på ulik måte, og om det er likheter med hvordan bevegelse uttrykkes i innlærernes morsmål.

4 Studien

I dette kapitlet beskrives innsamlingen, avgrensningen og kategoriseringen av datamaterialet i denne studien. Dette bygger på teoriene og metoden som er beskrevet tidligere, og jeg tar spesielt utgangspunkt Talmys (2000) semantiske typologi og studiene til Slobin (1987, 1996a, 1996b, 2000, 2003, 2004, 2006) og Cadierno (2010). Datagrunnlaget i denne studien er det elektroniske tekstkorpuset, ASK, som beskrevet i 3.1.2, og jeg har valgt å utføre søk i materiale fra andrepåskånnlærere med bakgrunn i to S-språk, tysk og russisk og ett V-språk, spansk. Med utgangspunkt i en analyse av materialet fra ASK, vil jeg undersøke om andrepåskånnlærere med de typologisk ulike morsmålene overfører mønstre fra morsmålet til innlærerspråket og om dette kan si noe om konseptuell transfer. For de tre informantgruppene i denne studien er det søkt i SP og i HN, og jeg vil sammenligne disse to nivåene, siden man kan anta å finne større påvirkning av morsmålet og større grad av konseptuell transfer i innlærertekster fra informanter på et lavere nivå (Cadierno 2010: 8). Dette kan sammenlignes med en pseudo-longitudinell studie⁵⁵, og en sammenligning av disse to nivåene kan vise hvordan uttrykk for bevegelse i innlærerspråk og morsmålstransfer er på disse to nivåene.

4.1.1 Verb i denne studien

For å søke på bevegelseshandlinger har jeg tatt utgangspunkt i å søke på verb som uttrykker bevegelse, det vil si bevegelsesverb, og spesielt bevegelsesverb som uttrykker Måte. Jeg laget derfor en liste med bevegelsesverb som jeg komplimenterte med bevegelsesverb fra Slobin (1996b), Talmy (2000), Holum (2009) og Cadierno (2010), noe som til sammen ble en liste på 95 ulike type lemma.⁵⁶ De 83 verbene som Cadierno (2010) bruker i sin studie er hentet fra Pedersens korpusbaserte taksonomi (2000), der bevegelsesverb deles i to brede kategorier. Det er 18 bevegelsesverb som uttrykker Retning slik som *krysse*, *passere*, *avgå*, *lette*, *ankomme*, *falle*, *følge* og *jage* og 65 bevegelsesverb som uttrykker Måte slik som *gå*, *spasere*, *spurte*, *galoppere*, *hoppe*, *fly*, *krabbe*, *danse*, *skynde seg*, *myldre*, *sykle* og *seile* (Cadierno

⁵⁵ Metodisk skiller man mellom *longitudinelle studier* og *tverrsnittstudier*. Longitudinelle studier viser utviklingsmønstre over tid hos innlærere. Longitudinelle studier følger få informanter over lengre tid, og det er derfor mindre genrealiserbarhet. Tverrsnittstudier viser språkbruk på et gitt tidspunkt i språklæringen (Axelsson: 1994: 3-4 referert i Marte Nordanger 2009: 9). En pseudo-longitudinell studie kan ses på som en forening av disse to, der man foretar en undersøkelse av grupper på ulike nivå som kan tilsvare en tenkt utviklingsprosess.

⁵⁶ Se fullstendig liste over bevegelsesverb i vedlegg 3.

2010: 12). Listen inneholder både høyfrekvente og lavfrekvente bevegelsesverb, og i Cadierno (2010: 12) ble disse bevegelsesverbene brukt i en gjenkjennelsesoppgave der informantene ikke skulle produsere verbene selv. Mange av bevegelsesverbene brukes i hovedsak kun i bestemte kontekster, og det vil derfor i stor grad være avhengig av konteksten om bevegelsesverbene forekommer i materialet fra ASK. Tema for oppgaveteksten kan derfor være en avgjørende faktor med hensyn til om disse bevegelsesverbene vil bli brukt, og jeg vil komme tilbake til dette i 5.6 og 6.3. Siden dette er brukt i tidligere forskning, ønsket jeg likevel å ta utgangspunkt i disse bevegelsesverbene, men noen bevegelsesverb fant jeg vanskelig å oversette til norsk fra henholdsvis engelsk og dansk og i andre tilfeller kan det være vanskelig å finne et ekvivalent uttrykk på norsk. For eksempel er begge de danske bevegelsesverbene *sjokke* og *sjoske* oversatt til *shamble* på engelsk, som jeg har oversatt det til *halte* på norsk.⁵⁷ I Cadiernos studie er *skøjte* og *å stå på ski* regnet som bevegelsesverb. Jeg har valgt å gjøre søk for både *skøyte* og *gå på skøyter* i studien min, selv om det kan diskuteres om *å skøyte* er et bevegelsesverb på norsk. Dette er gjort med utgangspunkt i at *å skøyte* kan beskrive en bevegelsesmåte, oftest brukt i forbindelse med ski- eller skøyteteknikk. Når det gjelder *å stå på ski*, er det ikke bevegelse i selve verbet *stå* og man kan diskutere om det er en frase eller uttrykk for en aktivitet eller en bevegelseshandling. Med bakgrunn i at det finnes i Cadiernos undersøkelse, vil jeg regne det som et verbuttrykk som uttrykker bevegelse. Parallelt med dette har jeg også regnet med *å gå på ski* som en bevegelseshandling, siden det kan regnes som et synonymt uttrykk til *å stå på ski*.

4.1.2 Kategorisering av bevegelsesverb

Som beskrevet i 2.2.2 og 2.2.3 er det typiske mønstret for å uttrykke bevegelseshandlinger i S-språk Bevegelse + tilleggshendelse, og slike språk inneholder oftest mange måtesverb. Med bakgrunn i ulikhetene mellom S-språk og V-språk er jeg interessert i å finne andelen måtesverb i tekstene, og bevegelsesverbene i denne studien kategoriseres derfor med utgangspunkt i om de uttrykker Måte eller ikke. Denne kategoriseringen er basert på Cadierno (2010), som bygger på Pedersen (2000), Slobin (2006) og Talmy (2000). Slobin (2006: 3) kategoriserer bevegelsesverb som måtesverb når de uttrykker: “motor pattern required to execute movement”, som *hoppe*, *sprette*, “force dynamics” som *steppe*, *trippe*, *trampe*, “rate”

⁵⁷ Andre oversettelser av bevegelsesverbene er også mulig, og det kan finnes synonymer jeg ikke har kommet fram til. Dette gjelder i hovedsak de lavfrekvente bevegelsesverbene, og jeg vil anta at det har liten betydning for resultatene mine.

som *gå, løpe, springe*, “attitude” som *rusle, slentre, spasere*, “means of conveyance” eller bruker et “instrument” til å utføre bevegelsen som *kjøre, ri, fly, sykle*. Selv om det er mange måtesverb på norsk, finnes det også bevegelsesverb som ikke uttrykker Måte, og disse vil jeg kategorisere som *måtesnøytrale*. I denne kategorien vil jeg plassere bevegelsesverb som *bevege (seg)*, som kan ses på som nøytralt og altså uten Måte eller Retning, og bevegelsesverb som *ankomme, forlate, falle, krysse* og *passere*, som uttrykker Bevegelse + Retning. Måtesnøytrale bevegelsesverb er det typiske mønstret for å uttrykke bevegelsehandlinger i V-språk, og jeg antar at slike verb også vil være hyppig brukt i innlærertekstene i ASK.

Kategoriseringen av bevegelsesverb som måtesverb eller måtesnøytrale verb er ikke definitiv, og i visse tilfeller vil det være nødvendig å avgjøre dette med utgangspunkt i hver enkelt kontekst. Jeg har kategorisert *gå* som et måtesverb, men dette bevegelsesverbet kan uttrykke mer eller mindre grad av Måte. I noen kontekster er betydningen av *gå* “en måte å bevege seg på beina”. I dette tilfellet uttrykker bevegelsesverbet Måte og kan erstattes med andre måtesverb som *spasere, rusle, slentre* uten at betydningen forandres i stor grad, mens i andre tilfeller er verbet brukt måtesnøytralt. I tillegg til å teste om verbet kan erstattes med et annet måtesverb, tas det utgangspunkt i Talmys *rammesituasjon* og *delsituasjon*⁵⁸ for å avgjøre om bevegelsesverbet uttrykker Måte eller ikke. Dette kan illustreres med følgende setninger:

- (11) a) Jeg går hjem fra skolen.
b) Jeg beveger meg hjem fra skolen på en gående måte.
c) Jeg går på besøk.⁵⁹

I setning (11a) og (11b) uttrykkes er det samme semantiske innholdet på to ulike måter, og rammesituasjonen er: *Jeg beveger meg hjem fra skolen*. Bevegelsesverbet *gå* gir tilleggsinformasjon om Måte for bevegelsen, altså “til fots”, mens bevegelsesverbet *bevege (seg)* er måtesnøytralt og Måte uttrykkes i et eget ledd. Bevegelsesverbene i disse to eksemplene kan erstattes av andre måtesverb slik som *spasere, rusle* og *slentre* uten at betydningen forandres av betydning. Rammesituasjonen i (11c) er: *Jeg beveger meg (til noen) på besøk*, og man er avhengig av å undersøke konteksten for å avgjøre om det gir tilleggsinformasjon om Måte for bevegelsen eller ikke gjennom bevegelsesverbet *gå*. I noen tilfeller betyr setning (11c) at man beveger seg “til fots” dit man skal, mens det i andre kontekster betyr at man beveger seg fra et sted til et annet, og det kan tenkes at man for

⁵⁸ Se 2.2.1.

⁵⁹ Holum (2009: 48) eksemplifiserer dette med uttrykket *å gå gjennom isen*, der *gå* er brukt måtesnøytralt.

eksempel kjører bil eller tar bussen dit man skal på besøk. I denne studien vil jeg skille disse to måtene å uttrykke bevegelseshandlinger, og jeg vil kategorisere tilfeller der *gå* brukes med betydningen “bevege seg til fots” som måtesverb, mens tilfeller der det brukes om en generell bevegelse uten fokus på Måte, vil jeg regne det som et måtesnøytralt bevegelsesverb.

Slobin (2000) deler måtesverb i nøytrale, “dagligdagse” bevegelsesverb som *walk, fly, climb* og *run* og mer spesielle eller ualminnelige (expressive) bevegelsesverb som *dash, swoop* og *scramble* (gjengitt i Cadierno og Lund 2004: 147). I følge Slobin er det mer finkornede (fine-grained) distinksjoner mellom måtesverb i S-språk enn i V-språk, og som en følge av dette har V-språk færre av de spesielle måtesverbene enn S-språk har (Slobin 2000: 113-115, Cadierno og Lund 2004: 147 - 148). Måtesverbene i V-språk vil derfor i større grad være mer generelle, og ett bevegelsesverb på spansk kan ofte dekke flere bevegelsesverb på norsk.

Med utgangspunkt i dette deler Cadierno og Lund (2004: 147-148) måtesverb i: *first-tier*, som er generelle eller grunnleggende måtesverb og *second tier*, som er mer finkornede måtesverb. Cadierno (2010: 23) bruker termene *basic level manner-of-motion verbs* om de grunnleggende måtesverbene og *fine-grained manner-of-motion verbs* om de finkornede måtesverbene. I denne studien vil jeg referere til dette som *grunnleggende* og *finkornede* måtesverb. I følge Cadierno (2010: 23) er grunnleggende måtesverb for eksempel de danske verbene *løbe, flyve, svømme, hoppe, kravle* mens de finkornede måtesverbene er mer spesifikke verb som *springe, krybe, liste og klatre*. Cadiernos undersøkelse viser at informantene med spansk som morsmål bruker de grunnleggende måtesverbene, mens informantene med russisk og tysk som morsmål i tillegg bruker finkornede måtesverb. Det vil si at informantene med bakgrunn i S-språkene bruker flere ulike måtesverb enn informantene med bakgrunn i et V-språk. Denne kategoriseringen av de to typene er ikke helt uproblematisk, og i Cadierno (2010) er for eksempel *krabbe* kategorisert som grunnleggende måtesverb, mens *klatre* er kategorisert som finkornet måtesverb. Cadierno begrunner ikke denne kategoriseringen nærmere, og i likhet med Holum (2009: 31), synes jeg den kan virke noe tilfeldig og at det kan være mer nyttig å dele inn verb etter hvor stor grad de uttrykker Måte⁶⁰. Fordi dette er vagt beskrevet i faglitteraturen, vil jeg ikke dele måtesverbene i denne studien to slike grupper, men jeg diskutere tendenser ved måtesverb i de ulike språkgruppene i 6.1.1.

⁶⁰ Jf. Slobins måtesallians 2.4.

4.1.3 Søkingen

Søkingen for de til sammen 95 ulike bevegelsesverbene i materialet fra de tyske, russiske og spanske informantene i SP og HN samt i materialet fra KK, ble foretatt i ASK ved å søke på lemma. I tilfellene med treff vises da alle bøyingsformene av verbet, og i tillegg til korrekt bruk av lemmaet vises også tilfeller der lemmaet har ortografiske⁶¹ eller morfologiske feil, eller det er syntaktisk feil i setningen i søket. I søket vises også tilfeller der lemmaet er brukt feil i den gitte konteksten, det vil si i stedet for et annet bevegelsesverb, verb uten bevegelse eller et lemma fra en annen ordklasse. Det er derfor nødvendig å gjennomgå hver enkelt kontekst for å avgjøre hva som er en bevegelsehandling, og hva som ikke er en bevegelsehandling. Søkene i ASK ble utført med en KWIC konkordanse⁶², som ble lastet inn i et Excel dokument for videre bearbeidelse.⁶³ For å kartlegge de tilfellene der et lemma har blitt korrigert til et av bevegelsesverbene i denne studien, er det nødvendig å søke på *korreksjoner*. Det er utført for samtlige 95 lemma i denne studien, og jeg kommer tilbake til dette i 5.1.1. Søk på korreksjoner i ASK er ikke basert på lemma, men på den konkrete ordformen og man må derfor søke på alle bøyingsformene av verbet for hvert språk og nivå man ønsker å undersøke. Jeg søkte derfor på formene: infinitiv, presens, preteritum, presens perfektum, imperativ og futurum for samtlige bevegelsesverb. I tillegg søkte jeg på verbets passivform (s-passiv) og partisippform for de bevegelsesverbene som har det i norsk.

4.1.4 Hva regnes som en bevegelsehandling?

En bevegelsehandling kan defineres på flere måter, og Talmys (2000) definisjon av en bevegelsehandling inneholder *static location*, *translational motion* og *self-contained motion*.⁶⁴ Slobin (2004) tar utgangspunkt i Talmys definisjon, men han undersøker ikke bevegelsesandlinger som uttrykker *static location* eller *self-contained motion*⁶⁵, siden han er spesielt interessert i hvordan mennesker uttrykker en bevegelse fra et sted til et annet. Det vil si at Slobin kun undersøker bevegelsehandlinger der det uttrykkes *translational motion*⁶⁶, slik som: *Han hoppet over gjerdet*. I følge Slobin (2004: 5) uttrykkes det ikke *translational motion* i bevegelsehandlinger slik som: *Han hoppet opp og ned*. Mange måtesverb kan

⁶¹ I denne studien er det ikke tatt hensyn til ortografiske feil.

⁶² Se 3.1.5.

⁶³ Se vedlegg 4 for et eksempel.

⁶⁴ Se 2.2.1.

⁶⁵ Jeg refererer til dette som *iboende bevegelse*.

⁶⁶ *Translational motion* defineres som bevegelsehandlinger der *an object's base location shifts from one point to another in space* (Talmy 2000: 35).

brukes i begge disse tilfellene, og dette må avgjøres med utgangspunkt i konteksten. I motsetning til Slobin regner jeg både bevegelse fra et sted til et annet, slik som: *Han hoppet over gjerdet* og en bevegelse uten at man beveger seg fra et sted til et annet, slik som: *Han hoppet opp og ned*, som en bevegelseshandling i denne studien. For å undersøke bevegelseshandlinger vil jeg konsentrere meg om konkrete tilfeller der en bevegelse fra et sted til et annet beskrives ved at Figuren beveger seg eller blir beveget over en Grunn. Det vil si at jeg ikke undersøker metaforiske uttrykk eller stivnede fraser. Jeg vil dessuten undersøke bevegelseshandlinger med self-contained motion, slik som *rotete*, *spinne* og *snurre*. For å analysere datamaterialet fra søkingen i ASK var det nødvendig å undersøke hver enkelt kontekst i samtlige tilslag for å bestemme hvilke tilfeller det dreier seg om en bevegelseshandling, og hvilke tilfeller det ikke dreier seg om en bevegelseshandling.

4.1.5 Leksikaliseringmønstre i grensekryssingssituasjoner

Siden S-språk og V-språk uttrykker grensekryssingssituasjoner på forskjellig måte, og dette er et område man spesielt forventer å finne morsmålspåvirkning i innlærerspråket, er det spesielt interessant å undersøke ulike leksikaliseringmønstre i grensekryssingssituasjoner. For å kartlegge dette tar jeg utgangspunkt i Cadierno (2010: 13-14), og jeg har kategorisert bevegelsesverb i grensekryssingssituasjoner etter fire ulike leksikaliseringmønstre:

1. a) **Måtesverb + Retningssatellitt** (M+R_sat)

Mannen løp inn i hagen.

b) **Måtesverb + måtestillegg⁶⁷ + Retningssatellitt** (M+m+R_sat)

Mannen løp vinglende inn i hagen.

Setningene ovenfor speiler de mest typiske mønstrene for å uttrykke bevegelseshandlinger i S-språk i grensekryssingssituasjoner der Måte er innlemmet i verbet og Retning angis i et retningssatellitt utenfor verbet. Det kan også legges til et måtestillegg som i (1b). Jeg har samlet disse to uttrykksmåtene i samme gruppe, siden jeg forventer å finne få tilfeller med måtestillegg.

⁶⁷ Med *måtestillegg* menes et adverb eller et annet forklarende tillegg.

2. a) **Måtesnøytralt bevegelsesverb + Retningssatellitt (N+R_sat)**

Mannen kom inn i hagen.

b) **Måtesnøytralt bevegelsesverb + måtestillegg + Retningssatellitt (N+m+R_sat)**

Mannen kom haltende inn i hagen.

I grensekryssingssituasjoner i V-språk er det vanligvis ikke mulig å uttrykke Måte i verbet, og eksempelsetning (2a) viser det typiske mønstret for bevegelsesverb i grensekryssingssituasjoner der et måtesnøytralt bevegelsesverb uttrykker bevegelsen og en satellitt utenfor verbet angir Retning. Eventuell Måte kan legges til i et måtestillegg utenfor selve verbroten slik som i eksempelsetning (2b). Jeg har samlet disse to uttrykksmåtene i samme gruppe, siden jeg forventer å finne få tilfeller med måtestillegg.

3. **Retningsverb som uttrykker grensekryssing uten retningsatellitt (GKV)**

Mannen krysset veien.

Retningsverb som uttrykker grensekryssing uten retningsatellitt, eller *grensekryssingsverb* er en type måtesnøytrale retningsverb der grensekryssingen uttrykkes gjennom bevegelsesverbet alene. Ved disse verbene brukes svært sjelden et retningsatellitt, og disse verbene skiller seg derfor fra andre retningsverb med retningsatellitt. Slike retningsverb er et vanlig mønster i bevegelseshandlinger med grensekryssing i V-språk, men det finnes også noen slike retningsverb på norsk som for eksempel *krysse*, *forlate*, *ankomme* og *passere*. Disse grensekryssingsverbene kan riktignok også brukes når det ikke er en grensekryssingssituasjon, og dette må avgjøres ut fra hver enkelt kontekst.

4. **Tilfeller med implisitt grensekryssing (G_imp)**

Grensekryssing kan også uttrykkes på andre måter enn ved å bruke mønstrene vist i punkt 1-3, og Cadierno (2010: 14) gir følgende eksempel: *Manden kravler til teppet og så bevæge sig fra teppet*, der en bevegelse over teppet er underforstått. I tilfeller som dette vil jeg kategorisere grensekryssingen som *implisitt*. I denne kategorien vil jeg også regne med tilfeller der *gjennom* viser til en bevegelseshandling med grensekryssing eller endepunkt for handlingen, og tilfeller der preposisjonen *i* er brukt med betydningen *inn i*.

4.1.6 Problematiske tilfeller

For å avgjøre hvilke tilfeller i datamaterialet som er bevegelseshandlinger eller ikke bevegelseshandlinger, har jeg tatt utgangspunkt i tidligere beskrevne definisjoner og kriterier. I tvilstilfeller har jeg brukt en *erstatningstest* for å undersøke om et statisk verb, det vil si et verb som ikke uttrykker bevegelse, kan erstatte bevegelsesverbet uten at setningens semantiske innhold forandres i stor grad. Slike tilfeller har jeg ikke regnet som bevegelseshandlinger. De fleste tvilstilfellene i dette materialet består av lemmaene *gå* og *komme*, som brukes i mange metaforiske uttrykk og faste uttrykk. I denne studien har jeg ikke regnet med uttrykk som: *det går bra*, *det går ut på*, *det går ikke an*, *det kommer an på*, *å komme fram til noe* og uttrykk for framtid med *kommer til å*. Jeg har heller ikke regnet med *å komme fra et sted/land*, siden verbet *komme* kan erstattes med verbet *være* uten at betydningen forandres i stor grad, slik som i følgende eksempelsetninger: *Jeg er fra Tyskland* og *Jeg kommer fra Tyskland*. Det er viktig å avgjøre dette ut fra hver enkelt kontekst, og tilfeller som: *Jeg kom fra Tyskland for to år siden*, har jeg inkludert siden det beskriver en bevegelse av en Figur over en Grunn. Det er heller ikke mulig å erstatte *komme* med et statisk verb uten å forandre det semantiske innholdet. Uttrykk som *å gå på skole* eller *kurs* regnes ikke som bevegelseshandlinger i denne studien, siden det er en handling med fokus på deltakelse eller opphold på et sted og ikke en bevegelse fra et sted til et annet.

Som nevnt i 4.1.2 kan bevegelsesverbet *gå* uttrykke bevegelseshandlinger med større og mindre grad av Måte, og i denne studien kategorises *gå* i noen tilfeller som måtesverb og andre tilfeller som måtesnøytralt bevegelsesverb. I datamaterialet finnes det relativt mange tilfeller av uttrykket *gå ut*, og jeg vil bruke dette for å belyse hvordan jeg kategoriserer *gå* som måtesverb eller måtesnøytralt bevegelsesverb. For å avgjøre problematiske tilfeller har jeg igjen tatt utgangspunkt i Talmys (2000) *rammesituasjon* og *delsituasjon*⁶⁸ og om bevegelsesverbet kan erstattes av et annet måtesverb eller ikke i den gitte konteksten. I følgende eksempel beskrives en konkret bevegelse ut av en bygning der *gå* uttrykker Måte for bevegelseshandlingen. Rammesituasjonen er at det er *en bevegelse ut av huset*, og at den foregår på en *gående* måte er tilleggsinformasjon.

⁶⁸ Se 2.2.1.

ru-s0521: ... da han var aleine og at han klarte å gå ut av huset segselv og bruke hennes bil.⁶⁹

I denne setningen kan *gå* erstattes med et annet måtesverb, som *spasere* eller *rusle* uten at det semantiske innholdet forandres i stor grad. I tillegg kategoriseres tilfeller der *gå* brukes i betydningen *å gå ut på tur* og *gå ut for å være utendørs* og når en bevegelse *gående ut* er underforstått konteksten som måtesverb. På den andre siden kategoriseres tilfeller der bevegelsesverbet *gå* brukes i betydningen *gå ut på byen* som måtesnøytrale⁷⁰. Begrunnelsen for dette er at det forutsettes en bevegelse fra et sted til et annet, som for eksempel hjemmefra til en restaurant, men det er lite fokus på bevegelsesmåte. Det vil si at rammesituasjonen er at man beveger seg ut, men det gis ikke tilleggsinformasjon om Måte. Dette ser vi i eksemplene under der *gå ut* brukes måtesnøytralt i betydning *gå ut på restaurant/på byen*:

ty-s0437: Jeg kan dessverre ikke gå ut i helgen og kose meg ...

På samme grunnlag har jeg regnet uttrykk som *å gå på restaurant*, *gå på kino*, *gå på teater* og *gå på galleri* som måtesnøytral bevegelseshandlinger, dersom konteksten ikke tilsier noe annet. På lik linje med eksemplene over kan bevegelsesverbet *gå* både uttrykke Måte og være måtesnøytralt i uttrykk som *å gå til kirken*, *å gå i kirken*⁷¹, *å gå på jakt* og *å gå på treningsstudio*. Med disse eksemplene understrekes viktigheten av å ta utgangspunkt i den enkelte kontekst for å avgjøre om det er en bevegelseshandling eller ikke og om bevegelseshandlingen uttrykker Måte eller er måtesnøytral.

4.1.7 Oppsummering av studien

For å undersøke bevegelseshandlinger i innlærertekstene er det undersøkt bevegelsesverb som uttrykker en Bevegelse over en Grunn eller en iboende bevegelse (Talmy 2000: 25-26).

Datamateriale i denne studien er hentet fra ASK, der det er søkt på til sammen 95 både høyfrekvente og lavfrekvente bevegelsesverb. Siden det er spesielt interessant å undersøke

⁶⁹ Eksempler fra ASK blir markert med følgende: ty- for tysk, ru- for russisk, sp- for spansk og no- for KK. Bokstaven *s* eller *h* foran sifrene i informantnummeret viser om det gjelder SP eller HN. Søkordet blir markert med fet skrift i eksempelsetningene. Eksemplene fra ASK blir gjengitt som de er skrevet av informanten.

⁷⁰ Det kan diskuteres om det er mest korrekt å kategorisere uttrykk som *å gå ut* i betydningen *å gå ut på byen/kino/restaurant* m.m. som stivnede uttrykk eller fraser uten bevegelse, eller som en måtesnøytrale bevegelseshandling. Det kan argumenteres for at det er større fokus på stedet og funksjonen stedet man er på har, enn selve bevegelseshandlingen. Jeg har likevel valgt å regne slike uttrykk som måtesnøytrale bevegelseshandlinger i denne studien.

⁷¹ Det kan også argumenteres for at det *å gå i/til kirken* kan bety *å være i kirken* eller *å delta på en gudstjeneste* der det ikke er en bevegelseshandling, men jeg har valgt å regne dette som en måtesnøytral bevegelse fra et sted til et annet. I enkelte kontekster kan *å gå i kirken* referere til for eksempel det *å gå (rundt) inne i en kirke*, og verbet *gå* uttrykker da Måte.

andel måtesverb i materialet, både når det gjelder leksikalsk variasjon og antall forekomster, er bevegelsesverbene kategorisert med utgangspunkt i om Måte uttrykkes i verbrotten eller om de er måtesnøytrale. På den måten kan bruken av bevegelsesverb generelt og måtesverb sammenlignes.

De ulike mønstrene for bevegelseshandlinger i grensekryssingssituasjoner er kategorisert med utgangspunkt i Cadierno (2000: 13-14). Med bakgrunn i hypotesene⁷² i denne studien vil jeg anta å finne flest tilfeller av bevegelseshandlinger med grensekryssing med mønstret M+R_sat i tekstene som de tysktalende og russisktalende informantene har skrevet. Det vil si hos⁷³ informanter som har et S-språk som morsmål. Jeg vil anta å finne større grad av bevegelseshandlinger med grensekryssing med mønstrene N+R_sat og GKV i tekstene skrevet av de spansktalende informantene. Det vil si hos informanter som har et V-språk som morsmål.

Siden det ikke alltid er lett å avgjøre om bevegelsesverb uttrykker bevegelse eller ikke, har jeg brukt en *erstatningstest*, som tar utgangspunkt i Talmys (2000) *rammesituasjon* og *delsituasjon*, for å avgjøre dette. Kriteriene jeg har satt for utvelgelsen, kategoriseringen og opptellingen av bevegelsesverb i denne studien kan ha påvirket resultatene, men siden jeg konsekvent har fulgt de samme kriteriene i analysen av materialet vil de samme forholdene gjelde i alle språkgruppene.

⁷² Se 2.8.

⁷³ Hos vil i denne studien bli brukt i betydningen *i materialet fra (en eller flere språkgrupper)*.

5 Resultater

I dette kapitlet presenteres resultatene fra søkingen i ASK med utgangspunkt i hypotesene i 2.8, og jeg vil legge fram resultatene for *bevegelsesverb generelt*⁷⁴, *måtesverb* og hvilke mønstre som foretrekkes i *grensekryssingssituasjoner*. Resultatene presenteres i tabeller og diagrammer og hovedresultatene signifikantestet i henhold til Jarvis' metode for å undersøke transfer. I tillegg undersøkes standardavvik for å undersøke om det er homogenitet innad i informantgruppene når det gjelder bruk av måtesverb. Resultatet av søkingen i ASK i materialet fra tyske, russiske og spanske informantene viste at det var ingen tilslag på 47 av de 95 lemmaene det ble søkt på i denne studien. Dette var delvis forventet siden mange av bevegelsesverbene er lavfrekvente, og det kreves ofte en bestemt kontekst for at de skal forekomme. Resultatene fra søkingen i materialet fra informantene i KK viste at fire av de 47 lemmaene uten tilslag i Andrespråkskorpuset finnes i KK med til sammen fem forekomster.⁷⁵ Siden hovedfokuset i denne analysen er de tre gruppene med andrespråksinformanter, er de 47 lemmaene tatt ut av analysen, selv om det er noen forekomster av disse i KK. Av de 48 ulike lemmaene som gjenstår ble ytterligere 14 lemma tatt ut av studien fordi de ikke uttrykker bevegelseshandlinger i konteksten de forekommer i. Det er altså 34 lemma som undersøkes videre i denne studien.

5.1 Bevegelsesverb generelt

Bevegelsesverb generelt danner et sammenligningsgrunnlag for *måtesverb*, både for antall forekomster og leksikalsk variasjon i tekstene fra de tyske, russiske, spanske og norske informantene. I tillegg undersøkes tilfeller der informanten har brukt feil lemma for å uttrykke en bevegelseshandling, siden dette kan påvirke resultatene av de totale forekomstene av bevegelsesverb i denne studien, og jeg vil gi en presentasjon av resultatene fra søk på *korreksjoner* innledningsvis. Deretter presenteres resultatene fra de tyske, russiske og spanske informantene fra både SP og HN samlet og resultatene fra KK. Videre gis en nærmere presentasjon av resultatene fra de tyske, russiske og spanske informantene fordelt på de to nivåene, SP og HN. Resultatene for totalt antall forekomster presenteres først, og deretter presenteres den leksikalske variasjonen av bevegelsesverb.

⁷⁴ Også referert til som *bevegelsesverb*.

⁷⁵ Se vedlegg 3.

5.1.1 Korreksjoner av bevegelsesverb

For å søke på korreksjoner i ASK må det søkes på hver enkelt bøyingsform av verbet, og resten av prosedyren for nedlasting, kategorisering og opptelling tilsvarer søkene i Hovedkorpuset. Resultatet av søk på korreksjoner for de 95 bevegelsesverbene i denne studien viser at det kun er 15 tilfeller av korreksjoner, som vist i Tabell 5.1.

Tabell 5.1 Antall korreksjoner hos de tyske, russiske og spanske informantene på begge nivå

Lemma	Tysk SP	Russisk SP	Russisk HN	Spansk SP
<i>gå for dra/reise</i>	3	2	0	3
<i>gå for kjøre</i>	0	1	0	0
<i>gå for komme</i>	0	1	0	0
<i>komme for gå</i>	0	1	0	0
<i>la for forlate/reise fra</i>	1	0	0	0
<i>rive for ri</i>	0	0	0	1
<i>få for komme (seg ut)</i>	0	0	2	0
Totalt	4	5	2	4

Av bevegelsesverbene i denne studien er det flest korreksjoner i materialet fra SP, og i HN er det korreksjoner kun hos de russiske informantene. Det er ingen korreksjoner i materialet fra KK. Det er flest treff i korreksjoner av bevegelses verbet *gå* som er blitt rettet til et annet bevegelsesverb. Dette var som forventet, siden det ikke er uvanlig at dette generelle bevegelses verbet overbrukes i innlærerspråk for å beskrive mer spesifikke handlinger (Golden 2009). Tilfellene der *gå* er korrigeret til et annet bevegelsesverb er innlemmet i søkene fra Hovedkorpuset, siden både søkordet og ordet det er korrigeret til finnes i materialet i denne studien. I disse tilfellene er *gå* regnet som et måtesnøytral bevegelsesverb⁷⁶, selv om det er kategorisert som feil i ASK. Det kan diskuteres om det er idiomatisk bruk av bevegelses verbet eller ikke, slik som i følgende eksempel der *gå* er korrigeret til *dra*:

ty-s0442: Nå var leiren slutt og alle klemte meg før vi **gikk** [dro]⁷⁷ hjemme.

Ut fra konteksten denne setningen står i er det noe uklart om det er snakk om en *gående* bevegelse hjem, eller om jeg personen *reiser/drar* hjem, og jeg har kategorisert dette som en måtesnøytral bruk av *gå*.⁷⁸ Det samme gjelder for tilfellet der verbet *gå* er korrigeret til *kjøre* i forbindelse med å stå på ski eller slalom, selv om det mest idiomatiske i denne konteksten muligens ville vært å bruke *kjøre* eller *sette utfor*:

⁷⁶ Se kategoriseringen av *gå* som måtesverb og måtesnøytralt bevegelsesverb 4.1.6.

⁷⁷ [klammeparentes] brukes for å markere korreksjonene av søkordet.

⁷⁸ Mest sannsynlig er det *reise/dra* som er riktig, men det kommer ikke eksplisitt fram i konteksten.

ru-s0155: Det er så spennende å gå [kjøre] utfor!

Av de 15 korreksjonene er det ni forekomster der *gå* regnes som et måtesnøytralt bevegelsesverb i denne studien. Det er igjen seks tilfeller av korreksjoner, som for eksempel der verbet *la* er korrigerert til verbet *forlate*:

ty-s0063: I STED kunne man ikke tenke seg å **la** [forlate] huset alene uten å låse

Fordelt på de tre språkgruppene og de to nivåene er det relativt få tilfeller der informantene i denne studien bruker bevegelsesverb feil. Siden de fleste tilfellene av disse korreksjonene gjelder overbruk av *gå* i tilfeller der det ville vært bedre å bruke et mer spesifikt bevegelsesverb, konkluderer jeg med at disse forekomstene har liten betydning for resultatene i denne studien. Dette vil derfor ikke bli analysert videre.

5.1.2 Forekomster av bevegelsesverb

For å få et bilde av hvor stor andel *bevegelsesverb generelt* utgjør i hver av språkgruppene i denne studien, sammenlignes først antall ord⁷⁹ med de totale forekomstene av verb. Dette ble funnet ved søk i kolligasjoner⁸⁰ mellom den grammatiske kategorien verb⁸¹ og språkgruppe.

Tabell 5.2 Andel verb i språkgruppene tysk, russisk, spansk og norsk

	Tysk	Russisk	Spansk	Norsk
Antall ord	78 897	72 847	70 834	71 754
Antall verb	15 694	14 644	15 190	14 853
Andel verb %	19,9	20,1	21,4	20,7

Det er flest ord og verb hos de tyske informantene, mens det er færrest ord hos de spanske informantene og færrest verb hos de russiske informantene. Materialet fra de spanske informantene har høyest prosentandel og det er lavest hos de tyske informantene. Differansen mellom gruppene er maksimalt på 1,5 %, og det tolkes som et relativt jevnt resultat.

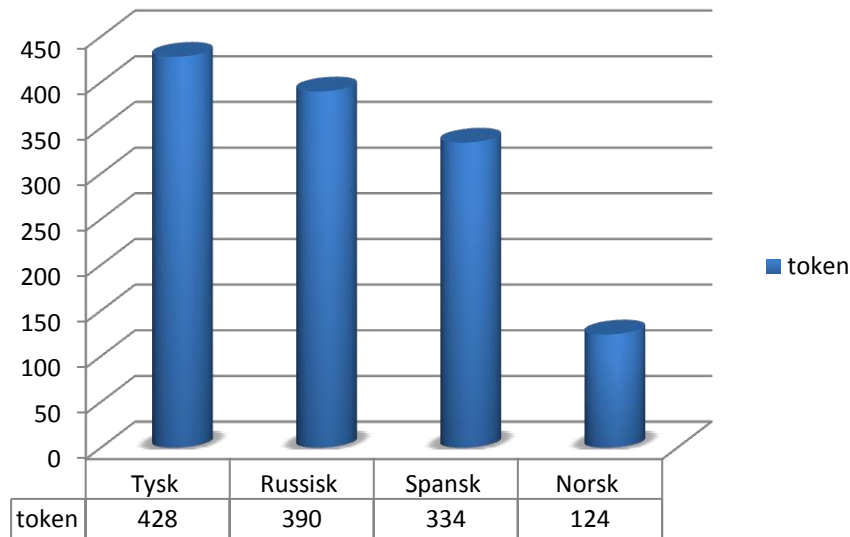
⁷⁹ Lengden på innlærertekstene varierer noe, og nøyaktige tall for antall ord for hver enkelt språkgruppe og nivå i denne studien er hentet fra *Norsk Andrespråkskorpus, Kurshefte ASK* (2011:3).

⁸⁰ Se 3.1.5.

⁸¹ Tallene er funnet ved kolligasjonssøk på kategori *verb* og *lemma* for hele materialet i ASK. Resultatene er basert på kodingen av grammatiske kategorier i ASK, og det kan forekomme feil ved disse tallene. For eksempel kan et verb ha blitt utelatt fordi det ikke har blitt kodet som den grammatiske kategorien verb, eller at ord som tilhører en annen ordklasse har blitt kodet som verb, og dermed feilaktig regnet som verb. Jeg anser denne feilkilden som relativt lite utslagsgivende for resultatene i denne studien, og jeg har derfor ikke gjennomgått hvert enkelt tilslag for verb på samme måte som jeg har gjort med bevegelsesverb.

Dette danner grunnlaget for videre analyse av bevegelsesverb i denne studien. Resultatet av søkene på bevegelsesverb i de ulike språkgruppene vises i Figur 5.1.⁸²

Figur 5.1 Antall forekomster av bevegelsesverb hos de tyske, russiske, spanske og norske informantene⁸³

Materialet fra de tyske informantene inneholder både flest verb og flest bevegelsesverb av de språkgruppene som er undersøkt. Av andrespråksinformantene i denne studien er det færrest forekomster av bevegelsesverb hos de spanske informantene. Det vil si at det er flest forekomster av bevegelsesverb hos informanter med bakgrunn i et S-språk og færrest hos informanter med bakgrunn i et V-språk. Til sammenligning er det enda færre forekomster i materialet fra KK.⁸⁴ Det er variasjon mellom språkgruppene når det gjelder antall forekomster av bevegelsesverb generelt, og Tabell 5.3 viser hvor stor andel bevegelsesverb utgjør av de totale forekomstene av verb.

Tabell 5.3 Andel bevegelsesverb hos de tyske, russiske, spanske og norske informantene

	Tysk	Russisk	Spansk	Norsk
Antall verb	15 694	14 644	15 190	14 853
Antall bevegelsesverb	428	390	334	124
Andel bevegelsesverb %	2,7	2,7	2,2	0,8

Bevegelsesverb utgjør høyest andel hos de tyske og russiske informantene, mens andelen er lavere hos de spanske informantene. Det vil si at det er høyest andel hos andrespråksinformanter med S-språkene som morsmål, mens andelen er lavere hos

⁸² Antall bevegelsesverb generelt er basert på vedlegg 5.

⁸³ I Figurer vil *Token* bli brukt om antall forekomster av bevegelsesverb og *Type* om ulike bevegelsesverb.

⁸⁴ Det er ikke regnet med de totalt fem forekomstene for bevegelsesverb i KK som ble tatt ut av analysen.

andrespråksinformanter med et V-språk som morsmål. Til sammenligning utgjør bevegelsesverb lavest andel i KK. Forekomstene av bevegelsesverb er fordelt på til sammen 34 ulike lemma, og Tabell 5.4 viser de ni lemmaene som finnes i alle språkgruppene i denne studien.

Tabell 5.4 Bevegelsesverb med forekomster hos de tyske, russiske, spanske og norske informantene⁸⁵

Lemma	Tysk		Russisk		Spansk		Totalt andrespråk	Norsk		Totalt
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	Antall	%	Antall
gå	97	22,7	136	34,9	122	36,5	355	48	38,7	403
komme	114	26,6	85	21,8	70	21	269	31	25	300
kjøre	83	19,4	53	13,6	32	9,6	168	13	10,5	181
reise	58	13,6	41	10,5	56	16,8	155	8	6,5	163
sykle	14	3,3	16	4,1	9	2,7	39	1	0,8	40
dra	17	4	4	1	12	3,6	33	3	2,4	36
bevege	15	3,5	12	3,1	5	1,5	32	4	3,2	36
forlate	4	0,9	8	2,1	5	1,5	17	2	1,6	19
løpe	9	2,1	2	0,5	3	0,9	14	2	1,6	16
Totalt⁸⁶	411	96	357	91,5	314	94	1082	112	90,3	1194
Resterende ⁸⁷	17 (14)	4	33 (16)	8,5	20 (9)	6	70	12 (7)	9,7	82

Disse ni lemmaene utgjør over 90 % av alle forekomstene i hver enkelt informantgruppe, og de utgjør en stor del av de totale forekomstene av bevegelsesverb generelt. De resterende lemmaene utgjør til sammen under 10 % av alle forekomstene i hver enkelt informantgruppe. De resterende forekomstene av bevegelsesverb utgjør mellom tolv og 33 forekomster av bevegelsesverb som er fordelt på mellom sju og 16 ulike bevegelsesverb. Av de resterende bevegelsesverbene er det både flest forekomster av bevegelsesverb og flest ulike bevegelsesverb hos de russiske informantene, mens det er færrest i materialet fra KK.⁸⁸

Bevegelsesverbene *gå* og *komme* har flest forekomster, og sammenlignet med frekvens av verb i alle de ti språkgruppene i ASK ligger de på henholdsvis tiende og ellefte plass.⁸⁹

Lemmaene *gå* og *komme* omtales som kjerneverb, *nukleære verb*, av Viberg, og de er blant de 20 mest frekvente verbene i henholdsvis ti og ni av de elleve språkene som han har undersøkt (Golden, 2009: 62-63). Siden disse to bevegelsesverbene er høyfrekvente i språk generelt, var

⁸⁵ Tysk, Russisk og Spansk betegner materialet fra informantene som har tysk, russisk og spansk som morsmål. Norsk betegner materialet fra informantene med norsk som morsmål. Totalt vil si antall forekomster til sammen.

⁸⁶ Det vil si totalt antall forekomster i de ni høyfrekvente lemmaene til sammen. Totalt for hele språkgruppen er oppført i Tabell 5.3 og Figur 5.1.

⁸⁷ Resterende forekomster i antall. I parentes: hvor mange ulike bevegelsesverb de resterende forekomstene er fordelt på.

⁸⁸ I KK er det ikke regnet med de fire ulike bevegelsesverbene med fem forekomster som ble tatt ut av studien.

⁸⁹ Tallene er funnet ved kollisjonsøk på kategori verb og lemma for hele materialet i ASK. Se vedlegg 6.

det forventet at de også ville være høyfrekvente i materialet i denne studien. I tillegg til disse to bevegelsesverbene er det *kjøre* og *reise* som har flest forekomster og dekker høyest prosentandel i hver språkgruppene.

Oppsummering av forekomster av bevegelsesverb

Det er både høyest andel og antall bevegelsesverb i materialet fra de tyske og russiske informantene, og lavere hos de spanske informantene. Til sammenligning er det enda færre forekomster og lavere andel av de undersøkte bevegelsesverbene i materialet fra KK.⁹⁰ Av de totalt 34 lemmaene i denne studien dekker forekomstene av de ni ulike bevegelsesverbene i Tabell 5.4 en stor andel av de totale forekomstene både i antall og prosentandel. Det vil si at de resterende forekomstene av bevegelsesverb dekker en liten andel av de totale forekomstene. Av de resterende forekomstene er det flest forekomster av bevegelsesverb hos de russiske informantene, og færrest i KK.⁹¹ De resterende forekomstene dekker høyest prosentandel hos informantene i KK, og lavest hos de tyske informantene. De resterende forekomstene hos informantene fra V-språket plasserer seg dermed i mellom de to S-språkene.

5.1.3 Forekomster av bevegelsesverb på begge nivå

Siden jeg har hentet inn datamateriale fra både SP og HN, er det interessant å se nærmere på fordelingen av forekomstene på de to nivåene i materialet fra de tre innlærergruppene med tyske, russiske og spanske informanter.⁹² På lik linje med Tabell 5.2 er det tatt utgangspunkt i antall ord i innlærertekstene og forekomster av verb i de tre informantgruppene.

Tabell 5.5 Andel verb i språkgruppene tysk, russisk og spansk på begge nivå

	Tysk SP	Tysk HN	Russisk SP	Russisk HN	Spansk SP	Spansk HN
Antall ord	29 152	49 745	27 064	45 783	25 572	45 262
Antall verb	5 892	9 802	5 353	9 291	5 541	9 649
Andel verb %	20,2	19,7	19,8	20,3	21,7	21,3

I både SP og HN er det flest ord hos de tyske informantene og færrest hos de spanske informantene. Materialet fra de tyske informantene inneholder flest forekomster av verb og

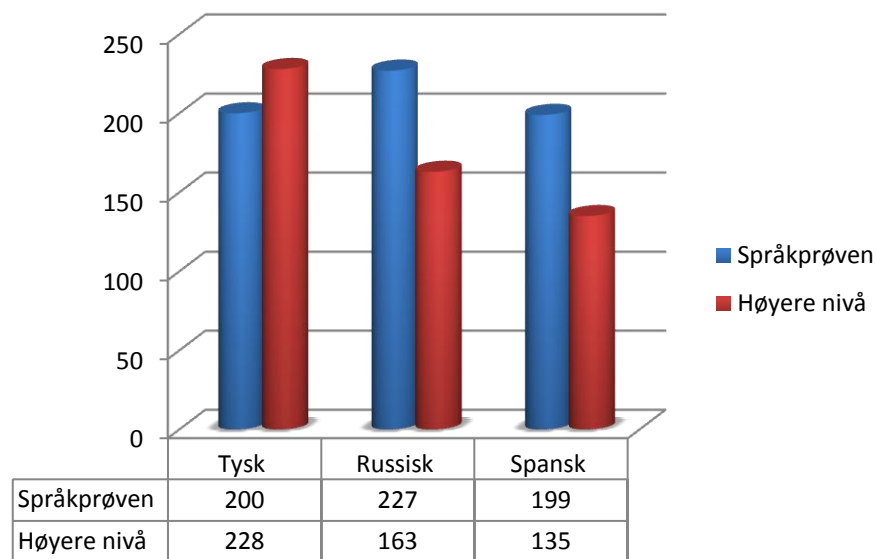
⁹⁰ De fire bevegelsesverbene med fem forekomster som kun hadde tilslag i materialet fra KK er ikke regnet med. Selv om disse forekomstene hadde blitt regnet med, så er det fremdeles færre forekomster i materialet fra KK.

⁹¹ Det er flere resterende forekomster i materialet fra KK enn hos de spanske informantene dersom man legger til de fem forekomstene som ble tatt ut av analysen.

⁹² Fordelingen av forekomstene i materialet i KK på de to nivåene undersøkes ikke i denne studien.

materialet fra de russiske informantene inneholder færrest. Dette tilsvarer altså fordelingen i språkgruppene totalt. Prosentandelen som verb utgjør av de totale forekomstene av ord er høyest hos de spanske informantene på begge nivåene. Det skiller 1,9 % i SP og 1,6 % i HN mellom den høyeste og laveste prosentandelen, og andelen som verb utgjør er relativt lik i de ulike språkgruppene fordelt på de to nivåene. Fordelingen av forekomstene av bevegelsesverb på de to nivåene vises under.⁹³

Figur 5.2 Forekomster av bevegelsesverb hos de tyske, russiske og spanske informantene på begge nivå

I materialet fra Andrespråkskorpuset er det i antall flest forekomster hos de russiske informantene i SP og hos de tyske informantene i HN, det vil si fra innlærere med morsmål som er S-språk. Det er færrest forekomster hos de spanske informantene på begge nivå, det vil si hos innlærere med morsmål som er V-språk. Fordelingen av bevegelsesverb i hver enkelt informantgruppe viser at det er færre bevegelsesverb i SP enn i HN hos de tyske informantene, mens det er flere bevegelsesverb i SP enn i HN hos de russiske og spanske informantene. Tabell 5.6 viser en sammenligning av forekomstene av bevegelsesverb generelt med forekomstene av verb fordelt på de to nivåene.

Tabell 5.6 Andel bevegelsesverb hos de tyske, russiske og spanske informantene på begge nivå

	Tysk SP	Tysk HN	Russisk SP	Russisk HN	Spansk SP	Spansk HN
Antall verb	5 892	9 802	5 353	9 291	5 541	9 649
Antall bevegelsesverb	200	228	227	163	199	135
Andel bevegelsesverb %	3,4	2,3	4,2	1,8	3,6	1,4

⁹³ Basert på vedlegg 7.

Prosentandelen som bevegelsesverbene utgjør fordelt på de to nivåene er høyest i samtlige innlærergrupper i SP. Forskjellen er størst mellom nivåene hos de russiske informantene (2,4 %) og lavest mellom nivåene hos de tyske informantene (1,1 %). I SP er det høyest prosentandel av bevegelsesverb hos de russiske informantene og lavest hos de tyske informantene. I HN er det høyest prosentandel av bevegelsesverb hos de tyske informantene og lavest hos de spanske informantene. Det vil si at det på begge nivå er høyest andel bevegelsesverb hos informanter med bakgrunn i ett av S-språkene, russisk i SP og tysk i HN. Det er bare i HN de spanske informantene har lavest andel bevegelsesverb og i SP er de plassert mellom de tyske og russiske informantene. Av de 34 lemmaene som undersøkes i denne studien, er det sju lemma med forekomster i materialet fra de tre språkgruppene på begge nivå.

Tabell 5.7 Bevegelsesverb med forekomster hos de tyske, russiske og spanske informantene på begge nivå⁹⁴

Lemma	Tysk SP		Tysk HN		Russisk SP		Russisk HN		Spansk SP		Spansk HN		Totalt
	Ant ⁹⁵	%	Ant	%	Ant	%	Ant	%	Ant	%	Ant	%	
gå	53	26,5	44	19,3	87	38,3	49	30,1	94	47,2	28	20,7	355
komme	51	25,5	63	27,6	51	22,5	34	20,9	39	19,6	31	23	269
kjøre	44	22	39	17,1	22	9,7	31	19	11	5,5	21	15,6	168
reise	25	12,5	33	14,5	31	13,7	10	6,1	23	11,6	33	24,4	155
sykle	5	2,5	9	3,9	8	3,5	8	4,9	6	3	3	2,2	39
dra	6	3	11	4,8	2	0,9	2	1,2	8	4	4	3	33
forlate	2	1	2	1	4	1,8	4	2,5	1	0,5	4	3	17
Antall	186	93	201	88,2	205	90,3	138	84,7	182	91,5	124	91,9	1036
Resterende ⁹⁶	14 (9)	7	27 (8)	11,8	22 (13)	9,7	25 (9)	15,3	17 (7)	8,5	11 (6)	8,1	113

I SP har disse sju bevegelsesverbene flest forekomster av bevegelsesverb hos de russiske informantene og det er færrest forekomster hos de spanske informantene. I HN har disse bevegelsesverbene til sammen flest forekomster hos de tyske informantene og det er færrest hos de spanske informantene. Av disse sju bevegelsesverbene er det altså flest forekomster hos informanter med bakgrunn i ett av S-språkene på begge nivå og færrest forekomster hos informanter med bakgrunn i V-språket. Forekomstene for disse sju bevegelsesverbene dekker en stor prosentandel av de totale forekomstene av bevegelsesverb i hver språkgruppe på hvert

⁹⁴ Basert på vedlegg 7.

⁹⁵ Antall.

⁹⁶ Resterende forekomster i antall. I parentes: hvor mange ulike bevegelsesverb de resterende forekomstene er fordelt på.

nivå. Differansen mellom nivåene er større i materialet fra de to S-språkene tysk og russisk enn det er i V-språket spansk. Men når nivåene deles opp, er det forskjellig. I SP dekker disse bevegelsesverbene høyest andel hos de tyske informantene og lavest andel hos de russiske informantene, altså legger andelen hos de spanske informantene seg i midten. I HN dekker disse bevegelsesverbene høyest andel hos de spanske informantene og lavest andel hos de russiske informantene.

Sammenlignet med fordelingen av bevegelsesverb i de ulike språkgruppene i Tabell 5.4, er det også de fire lemmaene *gå*, *komme*, *kjøre* og *reise* som er mest frekvente fordelt på de to nivåene. Med unntak av *kjøre* i materialet fra de russiske og spanske informantene i SP og *reise* i materialet fra de russiske informantene i HN, dekker hvert enkelt av disse fire bevegelsesverbene mer enn 10 % i materialet fra hver enkelt språkgruppe på begge nivåene, og *gå* og *komme* dekker begge fra rundt 20 % til 50 %. I tillegg til å forekomme med høy andel i materialet fra alle de testede språkgruppene, utgjør alle de fire lemmaene høy andel på hvert nivå.

I SP utgjør de resterende bevegelsesverbene i antall mellom 14 og 22 forekomster som er fordelt på mellom sju og 13 ulike bevegelsesverb i de tre informantgruppene. I HN utgjør de resterende bevegelsesverbene i antall mellom elleve og 27 forekomster som er fordelt på mellom seks og åtte ulike bevegelsesverb. De resterende forekomstene utgjør størst prosentandel hos de russiske informantene på begge nivåene og lavest prosentandel hos de spanske informantene i HN. I SP plasserer andelen hos de spanske informantene seg i mellom de to S-språkene. Prosentandelen for de resterende bevegelsesverbene skiller seg spesielt ut hos de russiske informantene i HN, der de resterende bevegelsesverbene dekker 15,3 %.⁹⁷

Oppsummering av forekomster av bevegelsesverb i SP og HN

I antall er det flest forekomster av bevegelsesverb hos innlærere med ett av S-språkene som morsmål og færrest forekomster hos innlærere med V-språket som morsmål. Det er totalt flere forekomster i SP, og det er mindre forskjell mellom de ulike språkgruppene på dette nivået enn i HN. Bevegelsesverb utgjør høyest prosentandel hos de russiske informantene i SP og de tyske informantene i HN, og lavest prosentandel hos de tyske informantene i SP og hos de spanske informantene i HN. Det vil si at andel bevegelsesverb hos de spanske informantene i

⁹⁷ Se vedlegg 8 for en spesifisering av antall forekomster i materialet fra de tyske, russiske og spanske informantene fordelt på SP og HN.

SP plasserer seg i mellom de to S-språkene. Det er altså høyest prosentandel hos informanter fra et S-språk på begge nivå, mens det er lavest hos informanter fra et S-språk i SP og V-språk i HN.

Det er sju bevegelsesverb som forekommer i alle språkgruppene på begge nivå, og flere av disse er mer generelle og mindre kontekstavhengige enn de resterende bevegelsesverbene i denne studien. I antall er det flest forekomster hos de russiske informantene i SP og de tyske informantene i HN, mens det er færrest forekomster hos de spanske informantene på begge nivå. Det vil si at det på begge nivå er flest forekomster hos informanter med et S-språk som morsmål og færrest hos informanter med et V-språk som morsmål. I prosentandel dekker de sju bevegelsesverbene en stor andel i alle språkgruppene på begge nivå. Det er noe større variasjon i materialet fra de tyske og russiske informantene på de to nivåene enn fra de spanske informantene, der prosentandelen er relativt lik i SP og HN. De sju bevegelsesverbene dekker høyest andel hos de tyske informantene i SP og hos de spanske informantene i HN, det vil si fra informanter med bakgrunn i ett S-språk og ett V-språk. De sju bevegelsesverbene dekker lavest andel hos de russiske informantene på begge nivå. I SP utgjør disse bevegelsesverbene høyest og lavest andel hos informanter fra S-språkene og andelen hos informanter fra V-språket legger seg i mellom.

5.1.4 Forekomster av ulike bevegelsesverb

I tillegg til å kartlegge antall forekomster av bevegelsesverb i språkgruppene i denne studien, er det også interessant å undersøke leksikalsk variasjon, det vil si hvor mange ulike lemma materialet inneholder. Dette vil bli brukt som sammenligningsgrunnlag for ulike forekomster av måtesverb. I denne studien er det er til sammen 34 ulike bevegelsesverb⁹⁸, og Tabell 5.8 viser fordelingen i språkgruppene.

Tabell 5.8 Antall ulike bevegelsesverb hos de tyske, russiske, spanske og norske informantene

	Tysk	Russisk	Spansk	Norsk
Antall ulike bevegelsesverb	23	25	18	16

⁹⁸ Vedlegg 9.

Det er flest ulike bevegelsesverb hos de russiske og tyske informantene og færrest hos de spanske og norske informantene.⁹⁹ Av de tre gruppene med andrespråksinformanter er det altså flest ulike bevegelsesverb hos informanter med S-språk som morsmål og færrest ulike bevegelsesverb hos informanter med V-språk som morsmål. Noen av disse bevegelsesverbene finnes hos alle informantgruppene, mens andre bevegelsesverb forekommer hos noen av informantgruppene eller i kun én av informantgruppene, slik som vist i Tabell 5.9.

Tabell 5.9 Fordelingen av ulike bevegelsesverb hos de tyske, russiske, spanske og norske informantene

Språk ¹⁰⁰	Antall ulike bevegelsesverb
tysk, russisk, spansk, norsk	9
tysk, russisk, spansk	3
tysk, spansk, norsk	1
russisk, spansk	4
spansk	1
tysk, russisk, norsk	2
tysk, russisk	1
tysk, norsk	2
russisk, norsk	2
tysk	5
russisk	4

Det er ni ulike bevegelsesverb som finnes hos alle de testede informantgruppene. Det er til sammen åtte ulike bevegelsesverb som forekommer hos de spanske informantene i kombinasjon med én eller flere av informantgruppene med bakgrunn i S-språk. Det er til sammen 16 ulike bevegelsesverb som forekommer hos informanter fra ett eller flere av S-språkene. Av disse er det fem ulike bevegelsesverb som kun forekommer hos de tyske informantene (*ankomme, flyte, rusle, stå på skøyter* og *vandre*) og fire ulike bevegelsesverb som kun forekommer hos de russiske informantene (*stige, jogge, passere* og *ramle*). Til sammenligning er det kun ett bevegelsesverb som bare forekommer hos de spanske informantene (*klatre*). Felles for disse bevegelsesverbene som bare har forekomster hos én av språkgruppene er at de er noe mer spesifikke, som *rusle, vandre* og *jogge*, enn de generelle bevegelsesverbene som forekommer i alle språkgruppene, som *gå*. Det er altså noe større

⁹⁹ Dersom de fire ulike lemmaene som kun forekom i KK hadde vært regnet med, så ville det vært flere ulike bevegelsesverb i materialet fra KK enn hos de spanske informantene.

¹⁰⁰ Hvite ruter gjelder både S-språk og V-språk, mørk grå gjelder bare V-språk og lys grå gjelder bare S-språk.

variasjon når det gjelder ulike bevegelsesverb i materialet fra informanter fra S-språkene enn hos informanter fra V-språket.

For å sammenligne den leksikalske variasjonen av bevegelsesverb i de ulike språkgruppene i denne studien, er det tatt utgangspunkt i de totale forekomstene av ulike verb¹⁰¹, og Tabell 5.10 viser hvor stor andel ulike bevegelsesverb utgjør av ulike verb.

Tabell 5.10 Andel ulike bevegelsesverb hos de tyske, russiske, spanske og norske informantene

	Tysk	Russisk	Spansk	Norsk
Antall ulike verb	692	581	594	922
Antall ulike bevegelsesverb	23	25	18	16
Andel ulike bevegelsesverb %	3,3	4,3	3	1,7

Denne framstillingen viser at andelen som ulike bevegelsesverb utgjør av totalt ulike verb i ASK er høyest hos de russiske informantene og lavest hos de norske informantene.¹⁰² Av de tre innlærergruppene er det høyest andel hos informantene med bakgrunn i de to S-språkene, og noe lavere hos informantene med bakgrunn i V-språket.

Oppsummering av ulike bevegelsesverb

Forekomster av ulike bevegelsesverb sammenlignet med de totale forekomstene av ulike verb i de ulike språkgruppene i ASK er høyest hos informanter med S-språkene som morsmål, og det er noe lavere hos informanter med V-språket som morsmål. Det er lavest andel ulike bevegelsesverb i materialet fra KK.¹⁰³ Forskjellene når det gjelder ulike bevegelsesverb hos andrespråksinnlærerne er ikke påfallende stor, men det er en tendens at det er flest ulike bevegelsesverb hos informanter med S-språk som morsmål og færrest hos informanter med V-språk som morsmål. Det samme forholde gjelder i prosentandel. Noen bevegelsesverb er representert hos alle språkgruppene, mens resten av de ulike bevegelsesverbene forekommer hos én eller flere språkgrupper. Av de resterende bevegelsesverbene er det noen flere ulike bevegelsesverb hos de tyske og russiske informantene enn hos de spanske og norske

¹⁰¹ Disse tallene kan finnes i ASK ved et søk på grammatisk kategori *verb* for de enkelte språkgruppene og nivåene i kolligasjoner med attributt lemma. Ved å velge frekvensvisning av søket ser man hvor mange ulike kolligasjoner som er funnet. Det kan være avvik ved disse tallene og et lemma kan ha blitt telt opp flere ganger eller blitt regnet som et verb selv om det hører til en annen ordklasse. Jeg har derfor sortert disse forekomstene manuelt og telt opp antall ulike forekomster av lemma. Til dette har jeg brukt resultatene fra kolligasjonssøkene på kategorien *verb* som beskrevet i 5.1.2.

¹⁰² Dette kan diskuteres siden fire lemma ble tatt ut av studien fordi de bare forekom i KK.

¹⁰³ Dersom de fire lemmaene som ble tatt ut av studien hadde vært regnet med, ville prosentandelen av ulike bevegelsesverb i materialet fra KK vært 1,95. Det vil si at det fremdeles ville vært lavest andel i dette materialet.

informantene. Materialet fra KK inneholder færrest ulike bevegelsesverb, men dette kan forklares med at det inneholder andre bevegelsesverb, slik som for eksempel de fire lemmaene som ble tatt ut av studien. Oppgavetitlene kan også forklare dette, noe jeg kommer tilbake til i 5.6 og 6.3.

5.1.5 Forekomster av ulike bevegelsesverb på begge nivå

Når det gjelder de 34 ulike bevegelsesverbene som finnes hos de tyske, russiske og spanske informantene, er de fordelt med 27 ulike bevegelsesverb i materialet fra SP og 24 ulike bevegelsesverb i materialet fra HN. Det vil si at det er en større variasjon av ulike bevegelsesverb i SP enn i HN. Av de ulike bevegelsesverbene er 17 ulike bevegelsesverb felles for SP og HN, ti ulike bevegelsesverb forekommer kun i SP og sju ulike bevegelsesverb forekommer kun i HN. Disse ulike bevegelsesverbene er fordelt på de ulike språkene og nivåene som vist i Tabell 5.11.

Tabell 5.11 Antall ulike bevegelsesverb hos de tyske, russiske og spanske informantene på begge nivå¹⁰⁴

	Tysk	Russisk	Spansk
Antall SP	16	20	14
Antall HN	15	16	13

Denne framstillingen viser at det både i SP og HN er noen flere ulike bevegelsesverb hos informanter fra S-språkene sammenlignet med antall ulike bevegelsesverb hos informanter fra V-språket. Det er større forskjell mellom forekomstene i materialet fra SP enn i materialet fra HN. Som vist i Tabell 5.12 varierer fordelingen av bevegelsesverb i de ulike språkgruppene. Det er mellom åtte og elleve ulike bevegelsesverb som forekommer på begge nivå i de ulike språkgruppene, og en stor andel av disse er de høyfrekvente bevegelsesverbene. I alle tre språkgruppene er det flere ulike bevegelsesverb som forekommer i SP enn i HN.

Tabell 5.12 Fordeling av ulike bevegelsesverb hos de tyske, russiske og spanske informantene på begge nivå

	Tysk	Russisk	Spansk
Antall felles SP og HN	8	11	9
Antall kun SP	8	9	5
Antall kun HN	7	5	4

¹⁰⁴ Basert på vedlegg 10.

På tilsvarende måte som i Tabell 5.10, er det tatt utgangspunkt i totalt antall ulike verb i ASK for å sammenligne forekomstene av ulike bevegelsesverb. Tabell 5.13 viser ulike forekomster av verb og bevegelsesverb for de aktuelle språkgruppene på de to nivåene.

Tabell 5.13 Andel ulike bevegelsesverb i tysk, russisk og spansk på begge nivå

	Tysk SP	Tysk HN	Russisk SP	Russisk HN	Spansk SP	Spansk HN
Antall ulike verb	354	593	317	493	290	532
Ulike bevegelsesverb	16	15	20	16	14	13
Andel bevegelsesverb %	4,5	2,5	6,3	3,2	4,8	2,4

Denne framstillingen viser at prosentandelen for ulike bevegelsesverb er høyest hos de russiske informantene på begge nivå. I SP er det lavest andel hos de tyske informantene, mens andelen hos de spanske informantene er plassert i mellom disse to. I HN er det lavest andel hos de spanske informantene.

Oppsummering av ulike bevegelsesverb på begge nivå

Fordelt på de to nivåene er det flest ulike bevegelsesverb i materialet fra SP og færrest ulike bevegelsesverb i materialet fra HN. Ulike bevegelsesverb utgjør høyere andel i alle de tre språkgruppene i SP sammenlignet med HN. På begge nivå er det høyest andel ulike bevegelsesverb hos de russiske informantene, mens det kun er i HN det er lavest andel hos de spanske informantene. Det er altså som forventet med utgangspunkt i teoriene kun i HN, mens V-språket ikke skiller seg ut i SP.

5.1.6 Oppsummering av bevegelsesverb generelt

Det er høyest prosentandel, både av antall forekomster og i leksikalsk variasjon av bevegelsesverb hos informanter fra S-språkene, og det er lavere andel hos informanter fra V-språket spansk. Fordelingen på de to nivåene viser de samme tendensene, og antall forekomster av bevegelsesverb utgjør høyest prosentandel i materialet fra et S-språk på begge nivåene, russisk i SP og tysk i HN. Antall forekomster av bevegelsesverb utgjør lavest prosentandel hos informanter med et V-språk som morsmål bare i HN. Ulike bevegelsesverb utgjør høyest andel hos de russiske informantene på begge nivåene, mens det utgjør lavest prosentandel hos de spanske informantene kun i HN. Det vil si at materialet fra de spanske informantene ikke skiller seg ut i SP.

Det er visse likhetstrekk mellom språkgruppene når det gjelder de høyfrekvente bevegelsesverbene, og disse dekker den største andelen av alle forekomstene både i hver språkgruppe og fordelt på de to nivåene. Når det gjelder prosentandelen som disse bevegelsesverbene utgjør i antall fordelt på de to nivåene, er det størst forskjell mellom SP og HN hos informanter med bakgrunn i de to S-språkene, mens det er ganske lik andel forekomster hos informantene med bakgrunn i et V-språk. Generelt er disse bevegelsesverbene, og spesielt *gå* og *komme*, mindre kontekstavhengige enn bevegelsesverbene i de resterende forekomstene. Av de resterende forekomstene er det høyest andel hos de russiske informantene på begge nivåene. Det vil si at disse informantene har brukt flere av de mer spesifikke bevegelsesverb enn de andre språkgruppene. Dette vil det bli sett nærmere inn på under måtesverb i 5.2.3 og 5.2.4.

5.2 Bevegelsesverb som uttrykker Måte

Som beskrevet tidligere er det visse trekk ved språk som gjør at Måte uttrykkes både forskjellig og i ulik grad i typologisk ulike språk. Det er en tendens at S-språk inneholder flere bevegelsesverb som uttrykker Måte, *måtesverb*¹⁰⁵, enn V-språk. Med bakgrunn i dette antar jeg at det forekommer færre måtesverb, både i antall ulike lemma og forekomster av disse, i materialet fra informanter med V-språket som morsmål sammenlignet med informanter med S-språkene som morsmål i denne studien. Først presenteres måtesverb i innlærertekstene fra de tyske, russiske og spanske informantene fra begge nivåene samlet og resultatene fra informantene i KK. Videre presenteres fordelingen av måtesverb på de to nivåene fra de tyske, russiske og spanske informantene. Antall forekomster av måtesverb blir lagt fram først og deretter blir de ulike måtesverbene som forekommer i materialet lagt fram.

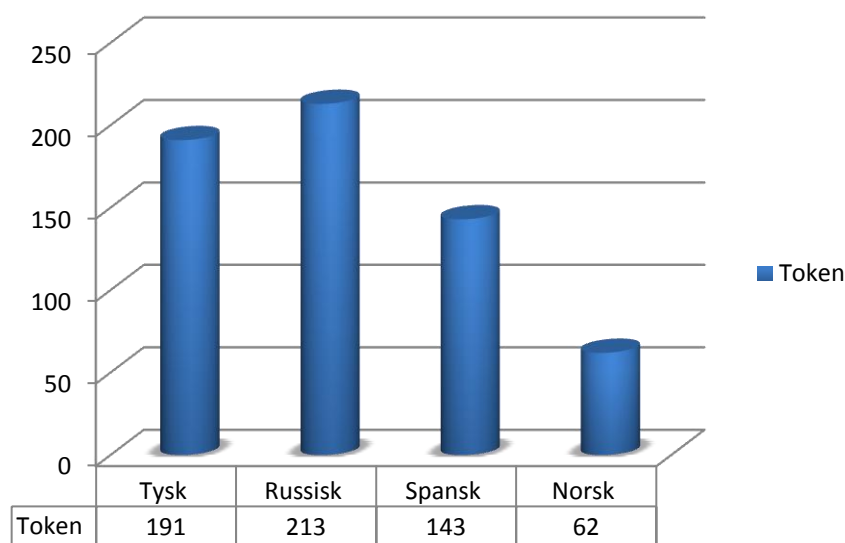
5.2.1 Forekomster av bevegelsesverb som uttrykker Måte

Av de til sammen 34 ulike bevegelsesverbene i denne studien kategoriseres 23 av disse som måtesverb¹⁰⁶, og forekomstene av disse er fordelt med flest forekomster av måtesverb hos de russiske informantene og noen færre forekomster av måtesverb hos de tyske informantene. Det er færrest forekomster av måtesverb hos de spanske informantene.

¹⁰⁵ Som nevnt tidligere er dette det Talmy (2000) kaller *manner of motion*. Jeg velger å kalle dette *måtesverb* i denne studien med betydning *måtesbevegelsesverb*. Se 2.6.

¹⁰⁶ Som nevnt i 2.2.1 har jeg regnet verbene *trille* og *rulle* som måtesverb i denne studien, men de kan også uttrykke Årsak.

Figur 5.3 Antall forekomster av måtesverb hos de tyske, russiske, spanske og norske informantene ¹⁰⁷

Det er altså flest forekomster av måtesverb hos informanter med S-språkene som morsmål og færrest forekomster hos informanter med V-språket som morsmål. I materialet fra KK er det under halvparten så mange forekomster av måtesverb som hos de spanske informantene.

Forholdet mellom bevegelsesverb og måtesverb

Materialet fra informanter med S-språkene som morsmål inneholder flest forekomster av både bevegelsesverb og måtesverb. Det er flest bevegelsesverb hos de tyske informantene og flest måtesverb hos de russiske informantene. Materialet fra de spanske informantene inneholder både færre bevegelsesverb og måtesverb. Av bevegelsesverbene i denne studien inneholder materialet fra KK færre forekomster enn materialet fra de testede andrespråksinformantene.

Tabell 5.14 Andel måtesverb hos de tyske, russiske, spanske og norske informantene

	Tysk	Russisk	Spansk	Norsk
Bevegelsesverb	428	390	334	124
Måtesverb	191	213	143	62
Andel måtesverb %	44,6	54,6	42,8	50

I materialet fra andrespråksinformantene utgjør måtesverb høyest prosentandel hos de russiske informantene, mens det er lavest prosentandel hos de spanske informantene.

¹⁰⁷ Tallene for måtesverb er basert på vedlegg 5. På samme grunnlag som for bevegelsesverb generelt, har jeg ikke regnet med de lemmane det kun er tilslag for i KK. Det dreier seg om ett lemma som kategoriseres som måtesverb, *krype*, med til sammen to forekomster. Se vedlegg 3.

Prosentandelen av måtesverb er også høyere hos de tyske informantene enn hos de spanske informantene, men her er det ikke så stor forskjell. Måtesverb utgjør 50 % av forekomstene av bevegelsesverb i materialet fra KK. Måtesverb utgjør altså høyest andel hos informanter med S-språkene som morsmål og lavest andel hos informantene med V-språket som morsmål.

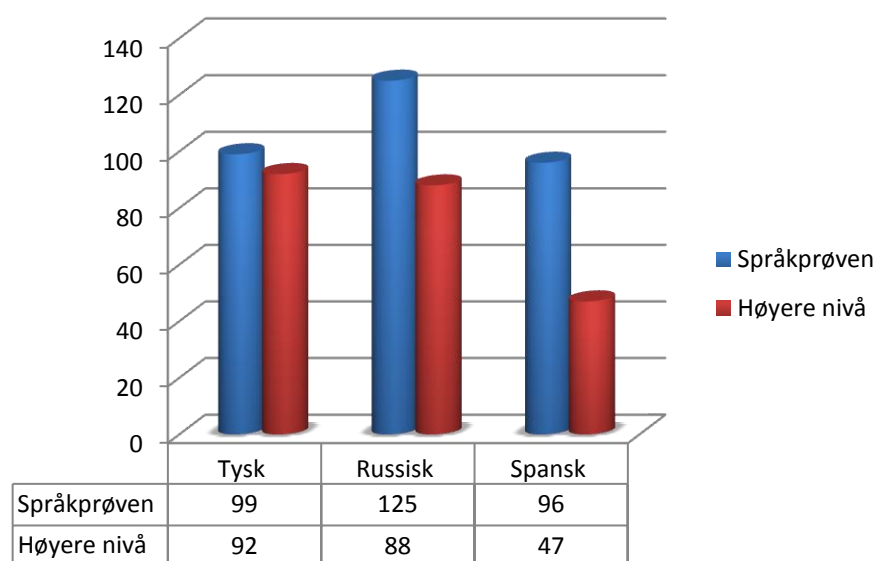
Oppsummering av måtesverb

Det er høyest andel forekomster av måtesverb hos informanter fra S-språkene og lavest andel forekomster måtesverb hos informanter fra V-språket. Det vil si at materialet fra de spanske informantene inneholder høyest andel av de måtesnøytrale bevegelsesverbene. At det forekommer høyest andel måtesverb hos informanter med bakgrunn i S-språkene og lavest andel måtesverb hos informanter med bakgrunn i V-språk i materialet i denne studien, samsvarer med teoriene om hvordan bevegelseshandlinger uttrykkes i ulike språk og at mønstrene fra morsmålet kan påvirke innlærerspråket.

5.2.2 Bevegelsesverb som uttrykker Måte på begge nivå

Siden jeg har hentet inn datamateriale fra både SP og HN, er det interessant å se nærmere på fordelingen av måtesverb i materialet fra de tre informantgruppene tysk, russisk og spansk på de to nivåene, som vist under.¹⁰⁸

Figur 5.4 Måtesverb hos de tyske, russiske og spanske informantene på begge nivå

¹⁰⁸ Basert på vedlegg 7.

Det er flest forekomster av måtesverb i materialet fra SP og noen færre i materialet fra HN. I SP inneholder materialet fra de russiske informantene flest måtesverb og materialet fra de spanske informantene inneholder færrest. Det vil si at det er flest forekomster hos informantene med S-språkene som morsmål og færrest hos informantene med V-språket som morsmål. Differansen er størst mellom forekomstene hos de russiske informantene og de spanske informantene. I HN er det flest forekomster av måtesverb hos de tyske informantene og færrest hos de spanske informantene, som vist i Figur 5.4. Det er altså flest forekomster av måtesverb i materialet fra informanter med bakgrunn i S-språkene på begge nivå. Informanter med bakgrunn i V-språket har færrest forekomster av måtesverb på begge nivåene, men det utpeker seg spesielt i HN der det skiller 45 forekomster mellom forekomstene i materialet fra S-språket tysk og V-språket spansk.

Forholdet mellom bevegelsesverb og måtesverb på begge nivå

Tabell 5.15. viser en oversikt over hvor stor andel forekomster av måtesverb utgjør av de totale forekomstene av bevegelsesverb fordelt på de to nivåene hos andrespråksinformantene i denne studien.

Tabell 5.15 Andel måtesverb hos de tyske, russiske og spanske informantene på begge nivå

	Bevegelsesverb	Måtesverb	Andel måtesverb %
Tysk SP	200	99	49,5
Tysk HN	228	92	40,4
Russisk SP	227	125	55,1
Russisk HN	163	88	54
Spansk SP	199	96	48,2
Spansk HN	135	47	34,8

Materialet fra samtlige grupper inneholder høyere prosentandel av måtesverb i SP enn i HN. Materialet fra de russiske informantene inneholder høyest prosentandel av måtesverb på begge nivå, mens det er lavest andel måtesverb hos de spanske informantene på begge nivå. I HN skiller andel måtesverb hos de spanske informantene seg spesielt ut, og det er større differanse mellom informantene fra V-språket og S-språkene enn det er i SP. Det er altså materialet fra informanter med bakgrunn i de to S-språkene som har høyest prosentandel måtesverb på begge nivå, mens materialet fra informanter med bakgrunn i V-språket har lavest prosentandel på begge nivå.

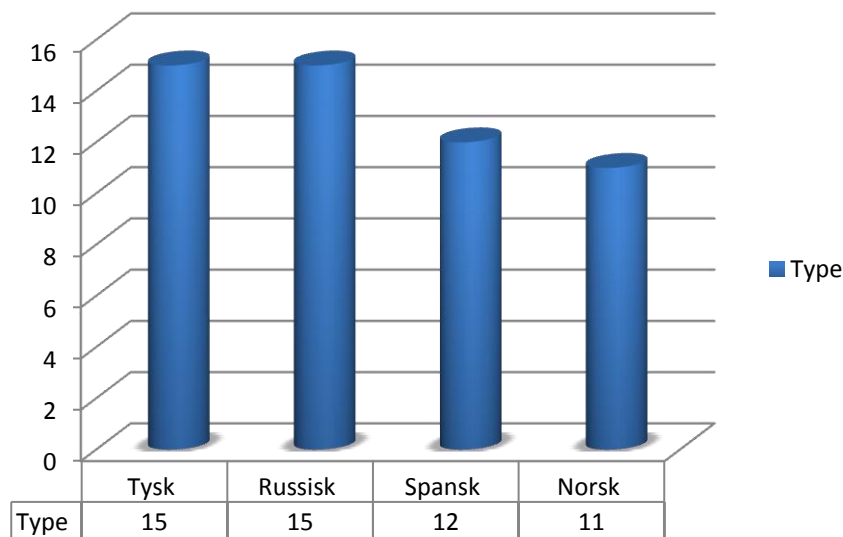
Oppsummering av andel måtesverb på begge nivå

Forekomster av måtesverb fordelt på de to nivåene viser de samme tendensene som antall forekomster av måtesverb i de ulike språkgruppene. På begge nivå er det er flest forekomster i S-språkene og færrest i V-språket. Det er størst differanse mellom antall forekomster hos de spanske informantene i SP og HN. I de to andre informantgruppene er antall forekomster mer jevnt fordelt på de to nivåene, men det er færrest i HN. I prosentandel er det også høyest andel måtesverb hos informantene med S-språkene som morsmål og lavest hos informantene med V-språket som morsmål. At det er større andel måtesverb i SP enn i HN var noe uventet, siden man kan anta at informantene i HN har større ordforråd enn informantene i SP. Dette kan ha å gjøre med de ulike oppgavetitlene som er gitt på de to nivåene, og dette blir det sett nærmere på i 5.6 og 6.3.

5.2.3 Forekomster av ulike måtesverb

I tillegg til høyere antall forekomster av måtesverb, er det en tendens at det forekommer flere ulike måtesverb i S-språk. Det vil si at den leksikalske variasjonen av måtesverb er høyere i S-språk enn i V-språk. I denne studien er de til sammen 23 ulike måtesverbene fordelt som vist under.¹⁰⁹

Figur 5.5 Ulike måtesverb hos de tyske, russiske, spanske og norske informantene

¹⁰⁹ Basert på vedlegg 9.

Det er flest ulike måtesverb hos de tyske og russiske informantene, som har like mange ulike måtesverb, og det er færre ulike måtesverb hos de spanske informantene. Til sammenligning er det enda færre ulike måtesverb i materialet fra KK.¹¹⁰ Det er flest ulike måtesverb i S-språkene tysk og russisk, og færrest i V-språket spansk og S-språket norsk. Noen av disse måtesverbene forekommer hos alle språkgruppene og andre forekommer kun hos noen av språkgruppene. Visse måtesverb forekommer kun hos én av språkgruppene, og Tabell 5.16 viser fordelingen av måtesverb i materialet fra de ulike språkgruppene.¹¹¹

Tabell 5.16 Måtesverb hos de tyske, russiske, spanske og norske informantene

Språk ¹¹²	Antall ulike måtesverb	Lemma
tysk, russisk, spansk, norsk	4	gå ¹¹³ , kjøre, løpe, sykle
tysk, russisk, spansk	2	spasere, svømme
russisk, spansk	4	danse, fly, ri, seile
tysk, spansk, norsk	1	trille
spansk	1	klatre
tysk, russisk, norsk	2	hoppe, springe
russisk	1	jogge
russisk, norsk	2	rulle, skynde seg
tysk	4	flyte, rusle, stå på skøyter, vandre
tysk, norsk	2	haste, stikke

Av disse ulike måtesverbene forekommer fire ulike lemma i alle språkgruppene i denne studien. Dette er konkrete måtesverb, og spesielt *gå* og *kjøre* er høyfrekvente måtesverb som er av de mest brukte bevegelsesverbene i dette materialet, som vist i Tabell 5.4. I tillegg til de fire måtesverbene som er felles for alle gruppene, er det til sammen sju ulike måtesverb som finnes hos informanter fra ett eller flere S-språk i kombinasjon med V-språk. Det er fire ulike måtesverb som kun finnes hos de tyske informantene. Både hos de russiske informantene og hos de spanske informantene er det ett bevegelsesverb som kun forekommer i én språkgruppe.

¹¹⁰ Det er ikke regnet med lemmaet *krype*, som ble tatt ut av studien. Se vedlegg 3. Dersom dette lemmaet hadde vært regnet med, så ville materialet fra KK og de spanske informantene inneholde like mange ulike måtesverb.

¹¹¹ Basert vedlegg 9.

¹¹² Hvite ruter gjelder både S-språk og V-språk, mørk grå gjelder bare V-språk og lys grå gjelder bare S-språk.

¹¹³ Lemma *gå* med Måte.

Forholdet mellom ulike bevegelsesverb og ulike måtesverb

Forholdet mellom de ulike bevegelsesverbene i denne studien og de ulike måtesverbene i denne studien utgjør følgende prosentandeler hos de tyske, russiske, spanske og norske informantene:

Tabell 5.17 Andel ulike måtesverb hos de tyske, russiske, spanske og norske informantene

	Tysk	Russisk	Spansk	Norsk
Bevegelsesverb	23	25	18	16
Måtesverb	15	15	12	11
Andel måtesverb %	65,2	60	66,7	68,8

Tabellen viser at andelen av måtesverb er høyest i materialet fra KK og lavest hos de russiske informantene. Av de tre språkgruppene i Andrespråkskorpuset er det høyest andel måtesverb hos de spanske informantene, og lavest andel måtesverb hos de tyske og russiske informantene. Det vil si at andelen måtesverb er høyest hos informanter med et V-språk som morsmål og lavest hos informanter med S-språkene som morsmål. Det er størst differanse mellom resultatene fra informantene fra V-språket spansk og S-språket russisk.

Oppsummering av ulike måtesverb

Når det gjelder ulike måtesverb i de ulike språkgruppene tysk, russisk, spansk og norsk, er det en tendens til å forekomme flest ulike måtesverb hos informanter med S-språkene som morsmål og færre hos informanter med V-språket som morsmål. Det er riktignok færrest ulike måtesverb i materialet fra KK, men dette vil jeg komme tilbake til i 5.6 og 6.3. Når det gjelder prosentandelen som ulike måtesverb utgjør sammenlignet med ulike bevegelsesverb, er det høyest prosentandel i materialet fra KK og hos informantene med bakgrunn i V-språket spansk, mens det er lavest prosentandel hos informantene med bakgrunn i S-språkene tysk og russisk. At det var høyere prosentandel av måtesverb hos informanter med et V-språk som morsmål enn hos informanter med et S-språk, var uventet.

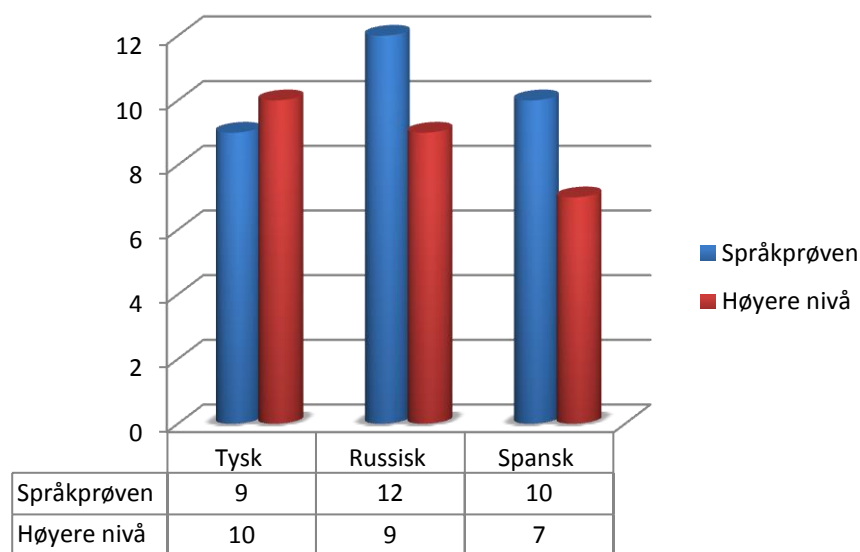
5.2.4 Forekomster av ulike måtesverb på begge nivå

I materialet fra de tre språkgruppene tysk, russisk og spansk forekommer 17 ulike måtesverb i SP og 16 ulike måtesverb i HN.¹¹⁴ De ulike måtesverbene er altså relativt likt fordelt på

¹¹⁴ Basert på vedlegg 10.

nivåene, men noen flere ulike i SP. Fordelt på de to nivåene er det mest likt mellom SP og HN hos de tyske informantene. Det er ingen store forskjeller mellom språkgruppene eller nivåene, men det er noen flere ulike måtesverb hos informantene med S-språkene som morsmål enn hos informantene med V-språket som morsmål. De russiske informantene i SP og de spanske informantene i HN skiller seg mest fra de andre informantgruppene.

Figur 5.6 Ulike måtesverb hos de tyske, russiske og spanske informantene på begge nivå

I SP er det flest ulike måtesverb hos de russiske informantene og færrest hos de tyske. Det vil si at forekomstene av ulike måtesverb hos de spanske informantene plasseres i midten. I HN er det, som forventet, lavest antall måtesverb hos de spanske informantene. Det er riktignok veldig små forskjeller mellom informantgruppene. Måtesverbene *gå*, *kjøre* og *sykle* forekommer i alle språkgruppene på begge nivå. Noen måtesverb forekommer kun på ett av nivåene i materialet fra én eller to av språkgruppene, som vist i Tabell 5.18 og Tabell 5.19.¹¹⁵

Tabell 5.18 Ulike måtesverb som kun forekommer i materialet fra Språkprøven

Språk ¹¹⁶	Antall ulike verb	Lemma
russisk, spansk	2	ri, seile
spansk	1	klatre
tysk, russisk	1	hoppe
tysk	2	vandre, haste
russisk	1	rulle

¹¹⁵ Basert på vedlegg 10.

¹¹⁶ Hvite ruter gjelder både S-språk og V-språk, mørk grå gjelder bare V-språk og lys grå gjelder bare S-språk.

Tabell 5.19 Ulike måtesverb som kun forekommer i materialet fra Høyere Nivå

Språk ¹¹⁷	Antall ulike verb	Lemma
tysk	4	rusle, stå på skøyter, stikke, flyte
russisk	2	skynde seg, jogge

Av måtesverb som kun forekommer på det ene nivået, er det flere ulike måtesverb i materialet fra de to S-språkene, og det er relativt jevnt mellom de to nivåene med fire ulike måtesverb i SP og seks ulike måtesverb i HN. Det er ett måtesverb som bare forekommer i SP hos de spanske informantene.

Forholdet mellom ulike bevegelsesverb og ulike måtesverb på begge nivå

Fordelt på de to nivåene utgjør ulike måtesverb i SP høyest andel hos de spanske informantene og lavest andel hos de tyske informantene. I HN er det motsatt mønster og måtesverb utgjør høyest andel hos de tyske informantene og lavest andel hos de spanske informantene, som vist under.

Tabell 5.20 Andel ulike måtesverb hos de tyske, russiske og spanske informantene på begge nivå

	Bevegelsesverb	Måtesverb	Andel måtesverb %
Tysk SP	16	9	56,3
Tysk HN	15	10	66,6
Russisk SP	20	12	60
Russisk HN	16	9	56,3
Spansk SP	14	10	71,4
Spansk HN	13	7	53,8

Det vil si at det i SP er høyest andel måtesverb hos informanter med bakgrunn i et V-språk og lavest andel hos informanter med bakgrunn i et S-språk. I HN er det motsatt. At det er høyest andel ulike måtesverb i SP hos de spanske informantene var uventet, siden V-språk inneholder få ulike måtesverb sammenlignet med S-språk.

Oppsummering av ulike måtesverb på begge nivå

Det ikke store forskjeller når det gjelder antall forekomster av de ulike måtesverbene hos de tyske, russiske og spanske informantene på de to nivåene. De to språkgruppene som skiller

¹¹⁷ Lys grå ruter gjelder bare S-språk.

seg mest ut er de russiske informantene i SP med flest antall forekomster av ulike måtesverb, og de spanske informantene i HN med færrest antall ulike måtesverb. Det er noen flere ulike måtesverb hos informantene med bakgrunn i S-språkene, men det er bare i HN det er færrest antall hos informanter med bakgrunn i V-språket. De ulike måtesverbene utgjør høyest andel hos de spanske informantene i SP, noe som var uventet. I HN er det som forventet, og materialet fra de spanske informantene inneholder lavest andel ulike måtesverb.

5.2.5 Oppsummering av bevegelsesverb som uttrykker Måte

Av måtesverb, både samlet og fordelt på de to nivåene, er det flest antall forekomster hos informantene med S-språkene som morsmål og færrest hos informanter med V-språket som morsmål. I språkgruppene er det flest ulike måtesverb hos informantene med S-språkene som morsmål og færrest hos informanter med V-språket som morsmål. Både i SP og HN er det flest ulike måtesverb hos informantene med S-språkene som morsmål, men det er bare i HN det er færrest ulike måtesverb hos informanter med V-språket som morsmål. Prosentandelen som antall måtesverb utgjør er høyest hos informanter med S-språkene som morsmål og lavest hos informanter med V-språket som morsmål, både for språkgruppene samlet og fordelt på de to nivåene. Det samme gjelder for andelen som ulike måtesverb utgjør i språkgruppene. Fordelt på de to nivåene er det imidlertid litt annereledes. I SP utgjør ulike måtesverb høyest prosentandel hos informanter med V-språket som morsmål, mens ulike måtesverb i HN utgjør lavest andel hos informanter med V-språket som morsmål. Det er altså som forventet i HN. Når det gjelder materialet fra KK er det i antall færre forekomster av måtesverb og ulike måtesverb, noe som var uventet siden norsk er et S-språk som inneholder mange måtesverb. Likevel viser det seg å være få ulike måtesverb fra dette materialet, noe som kan ha forbindelse med hvilke oppgavetitler informantene har besvart.¹¹⁸

5.3 Bevegelsesverb i grensekryssingssituasjoner

At en bevegelseshandling befinner seg i en grensekryssingssituasjon, vil si at noen eller noe krysser en romlig grense.¹¹⁹ Det er spesielt interessant å undersøke slike tilfeller fordi det

¹¹⁸ Se 5.6 og 6.3.

¹¹⁹ Jeg vil bruke termen *grensekryssingssituasjoner* og *bevegelsesverb i grensekryssingssituasjoner* med betydning *bevegelsesverb som inngår i bevegelseshandlinger med grensekryssing*, det vil si kryssing av en romlig grense. Jeg vil omtale både grensekryssingssituasjoner og slutt punkt for bevegelseshandlingen som *grensekryssingssituasjoner*, som beskrevet i 2.3.1 og 2.3.2.

uttrykkes på forskjellig måte i typologisk ulike språk. I S-språk er det mulig å uttrykke bevegelseshandlinger både *med* og *uten* grensekryssing ved å bruke et måtesverb og retningssatellitt. I V-språk er det mulig å uttrykke bevegelseshandlinger *uten* grensekryssing med et måtesverb og retningssatellitt, mens i bevegelseshandlinger *med* grensekryssing er det normalt ikke mulig å bruke et måtesverb. I V-språk er det derfor vanlig å bruke et måtesnøytralt verb med retningssatellitt eller et grensekryssingsverb i bevegelseshandlinger med grensekryssing. Med bakgrunn i de typologiske forskjellene mellom S-språk og V-språk og teoriene om at språklige konsepter i morsmålet kan påvirke hvordan andrespråksinnlærere “tenker for å snakke” i innlærerspråket, kan man anta at morsmålstransfer er spesielt synlig i bruk av bevegelsesverb i grensekryssingssituasjoner.

I denne studien er det derfor sett nærmere på hvilke mønstre som brukes for å uttrykke grensekryssingssituasjoner hos informanter med S-språkene tysk og russisk som morsmål sammenlignet informanter med V-språket spansk som morsmål. Når det gjelder ulike mønstre for å uttrykke grensekryssingssituasjoner, antar jeg at det er flere forekomster av mønstret *måtesverb med retningssatellitt* (M+R_sat) hos informanter fra et S-språk sammenlignet med informanter fra et V-språk. Jeg vil også anta å finne flere forekomster av mønstret *måtesnøytralt bevegelsesverb med retningssatellitt* (N+R_sat) eller *grensekryssingsverb* (GKV) hos informantene med et V-språk som morsmål.¹²⁰ På samme måte som for bevegelsesverb generelt og måtesverb blir materialet fra informantene i KK undersøkt.

5.3.1 Forekomster av bevegelsesverb i grensekryssingssituasjoner

For å kartlegge på hvilken måte og i hvilken grad de ulike informantgruppene uttrykker grensekryssingssituasjoner, er hver enkelt kontekst med bevegelsesverb undersøkt for å finne de tilfellene som oppfyller kriteriene for grensekryssing eller slutt punkt for bevegelseshandlingen.¹²¹ I denne undersøkelsen forekommer det grensekryssingssituasjoner ved 15 ulike bevegelsesverb.¹²² Av disse bevegelsesverbene er det sju ulike måtesverb: *gå*¹²³, *hoppe*, *kjøre*, *løpe*, *seile*, *klatre* og *skynde seg*, seks ulike måtesnøytrale verb: *bevege*, *gå*¹²⁴, *komme*, *falle*, *dra* og *reise* og to grensekryssingsverb: *krysse* og *forlate*. Bevegelsesverbene er

¹²⁰ Se leksikaliseringmønstre for grensekryssingssituasjoner i 4.1.5.

¹²¹ Se 2.3.1 og 2.3.2.

¹²² Det er også gjort søk for “inngå”, “utgå”, “innkjøre”, “utkjøre” m.m. uten treff på bevegelseshandlinger.

¹²³ Det vil si tilfeller der Måte uttrykkes i verbet *gå*.

¹²⁴ Det vil si tilfeller der *gå* regnes som måtesnøytralt bevegelsesverb.

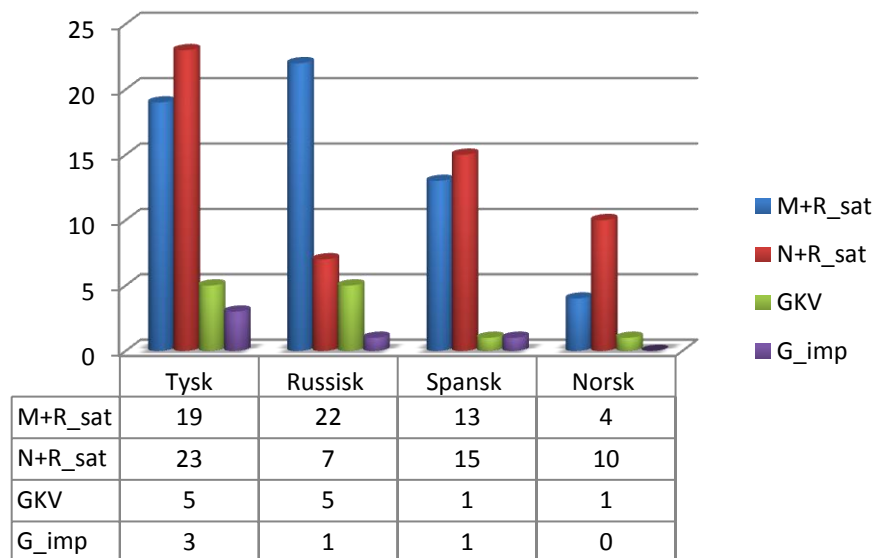
kategorisert etter kriteriene i 4.1.5. Følgende tabell viser antall forekomster av bevegelsesverb i grensekryssingssituasjoner i de ulike språkgruppene.¹²⁵

Tabell 5.21 Antall forekomster av bevegelsesverb i grensekryssingssituasjoner hos de tyske, russiske, spanske og norske informantene

	Tysk	Russisk	Spansk	Norsk
Grensekryssing ¹²⁶	50	35	30	15

Denne framstillingen viser at det er flest forekomster av bevegelsesverb i grensekryssingssituasjoner hos de tyske informantene og færrest i materialet fra KK. Det er størst differanse mellom forekomstene hos de tyske og spanske informantene. Forekomstene av bevegelsesverb i grensekryssingssituasjoner hos de russiske og spanske informantene er mer like. Det er spesielt interessant å se hvilke mønstre som brukes i disse grensekryssingssituasjonene, og de totale forekomstene er fordelt på følgende måte på de ulike mønstrene.¹²⁷

Figur 5.7 Antall forekomster av ulike mønstre i grensekryssingssituasjoner hos de tyske, russiske, spanske og norske informantene

Den generelle tendensen for grensekryssingssituasjoner i dette materialet er at måtesverb med retnings satellitt (M+R_sat) og måtesnøytralt verb med retnings satellitt (N+R_sat) forekommer med flest tilfeller. Det er altså der grensekryssingen enten uttrykkes med et

¹²⁵ Basert på vedlegg 11.

¹²⁶ I Tabeller og Figurer brukes *grensekryssing* om *grensekryssingssituasjoner* for å spare plass.

¹²⁷ Basert på vedlegg 11.

måtesverb og en retningssetellitt, slik som i følgende eksempel med måtesverbet *kjøre* og retningssetellitt *ut (av)*:

ru-h0595: Det øyeblikket de **kjører ut av** garasjen, tar de fram mobiltelefonen ...

Eller der grensekryssingen uttrykkes med et måtesnøytralt bevegelsesverb og en retningssetellitt, slik som i følgende eksempel med det måtesnøytrale bevegelsesverbet *komme* og retningssetellitten *inn*:

sp-s0814: ... de reiser seg ikke opp. når en eldre person **kommer inn** på en buss.

Totalt er det flest forekomster av bevegelsesverb i grensekryssingssituasjoner hos de tyske informantene, og de har noen flere forekomster av mønstret N+R_sat enn M+R_sat. Mønstret M+R_sat forekommer med flest tilfeller hos de russiske informantene, og det er en relativt stor differanse mellom forekomstene av M+R_sat og N+R_sat sammenlignet med forekomstene hos de tyske informantene. Hos de spanske informantene er det færre forekomster av grensekryssingssituasjoner, og det er flere forekomster av mønstret N+R_sat enn mønstret M+R_sat.

Mønstrene der grensekryssingssituasjoner uttrykkes med et grensekryssingsverb (GKV) eller der grensekryssingssituasjoner uttrykkes implisitt (G_imp), forekommer i langt mindre grad enn de to mønstrene M+R_sat og N+R_sat i alle de fire testede språkgruppene. En grensekryssingssituasjon uttrykkes med et grensekryssingsverb, *krysse*, i følgende eksempel:

ty-s0919: ... da blir det enda mer farlig når de må **krysse** en sterk trafikkert vei.

Grensekryssingssituasjonen uttrykkes uten retningssetellitt når bevegelsesverbet *krysse* brukes, siden både Retning og Bevegelse uttrykkes i verbroten. Et tilsvarende semantisk innhold kan uttrykkes ved å bruke formuleringen *gå over*, det vil si ved å bruke et måtesverb med retningssetellitt.

Tilfeller av bevegelseshandlinger der grensekryssingssituasjonen uttrykkes implisitt, vil si der det ut fra konteksten er underforstått en kryssing av en romlig grense, og vises i følgende eksempel med en bevegelse¹²⁸ *innenfra* og *ut*:

sp-s0832: Rotter prøver å **komme** seg gjennom veggene.

¹²⁸ I dette tilfellet er det rettere sagt et forsøk på en bevegelse *gjennom veggen* eller *ut fra* et rom og *inn i* et annet rom.

Hos de spanske informantene er det færre bevegelseshandlinger i grensekryssingssituasjoner med mønstrene GKV og G_imp, enn hos informanter med S-språkene som morsmål. I materialet fra S-språkene er det like mange forekomster av GKV, med noen flere forekomster av G_imp hos de tyske informantene enn hos de russiske informantene. I materialet fra KK er det til sammenligning kun fire tilfeller med M+R_sat, som er det typiske mønstret for å uttrykke grensekryssingssituasjoner i norsk. Det forekommer ti tilfeller der grensekryssing uttrykkes ved et måtesnøytralt verb med retningssatellitt, det forekommer ingen tilfeller med G_imp og det er kun én forekomst av GKV. I KK er det ett tilfelle¹²⁹ der grensekryssing uttrykkes med N+m+R_sat, det vil si med et måtesnøytralt verb med måtestillegg og retningssatellitt¹³⁰, noe som ikke forekommer i søkene i Andrespråskkorpuset i denne studien.

Følgende oversikt viser hvor stor prosentandel mønstrene M+R_sat og N+R_sat utgjør av forekomstene av grensekryssingssituasjoner i de ulike språkgruppene tysk, russisk, spansk og norsk.

Tabell 5.22 Andel M+R_sat og N+R_sat hos de tyske, russiske, spanske og norske informantene

	Tysk	Russisk	Spansk	Norsk
Grensekryssing	50	35	30	15
Antall M+R_sat	19	22	13	4
Andel M+R_sat %	38	63	43	27
Antall N+R_sat	23	7	15	10
Andel N+R_sat %	46	20	50	66,7

I materialet fra andrespråksinnlærerne utgjør M+R_sat størst prosentandel hos de russiske informantene og andelen hos de spanske informantene er plassert i midten. Materialet fra KK har minst andel av alle. Av innlærergruppene er det høyest andel av mønstret N+R_sat hos de spanske informantene. Dette var forventet med utgangspunkt i teoriene. Materialet fra KK har høyest andel av mønstret N+R_sat av alle gruppene.

Oppsummering forekomster av bevegelsesverb i grensekryssingssituasjoner

Det er flest forekomster av bevegelsesverb i grensekryssingssituasjoner i materialet fra informanter med de to S-språkene som morsmål, og hos disse er det flest forekomster av M+R_sat. Imidlertid er det færrest forekomster av M+R_sat i materialet fra KK. I prosentandel utgjør mønstret M+R_sat høyere andel hos de spanske informantene enn hos de

¹²⁹ Informant no-h2068.

¹³⁰ Som nevnt i 4.1.5 regnes dette sammen med M+R_sat.

tyske informantene, noe som er uventet. Det er flere forekomster av mønstret N+R_sat enn M+R_sat hos informantene med tysk som morsmål og færre forekomster hos informanter med russisk som morsmål. Forekomstene hos de spanske informantene inntar en mellomposisjon. I materialet i denne studien er det få forekomster av mønstrene GKV og G_imp, men det er noen flere forekomster hos informanter fra S-språk enn hos informanter fra V-språk.

5.3.2 Forekomster av bevegelsesverb i grensekryssingssituasjoner på begge nivå

Det forekommer 74 tilfeller med bevegelsesverb i grensekryssingssituasjoner i SP og 41 grensekryssingssituasjoner i HN, og de er fordelt på følgende måte i de ulike språkgruppene og nivåene i de tre innlærergruppene fra Andrespråkskorpuset som undersøkes.¹³¹

Tabell 5.23 Antall forekomster av bevegelsesverb i grensekryssingssituasjoner hos de tyske, russiske og spanske informantene på begge nivå

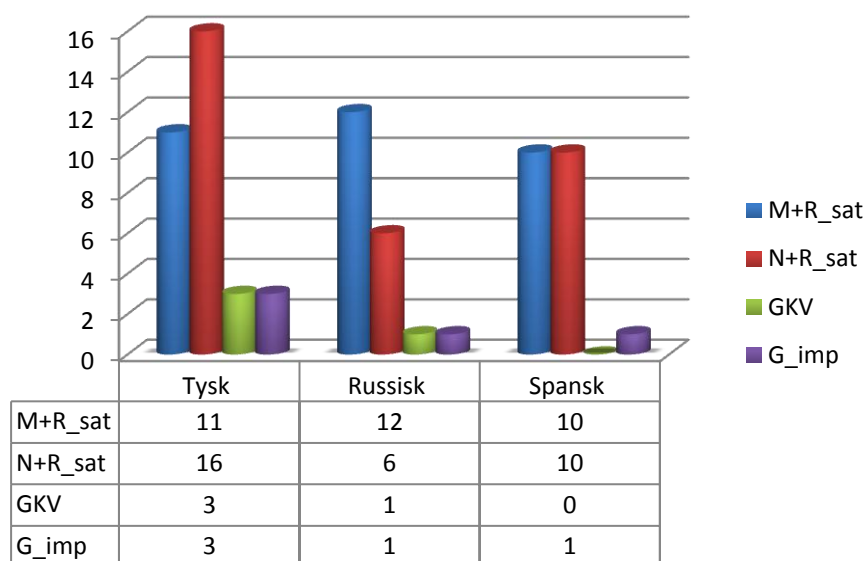
	Tysk	Russisk	Spansk
SP	33	20	21
HN	17	15	9
Totalt	50	35	30

Bevegelsesverb i grensekryssingssituasjoner i materialet fra Språkprøven

I SP er det flest forekomster av bevegelsesverb i grensekryssingssituasjoner hos de tyske informantene med til sammen 33 tilfeller. Det er 21 forekomster av bevegelsesverb i grensekryssingssituasjoner hos de spanske informantene og 20 forekomster av bevegelsesverb i grensekryssingssituasjoner hos de russiske informantene. I SP er mønstret M+R_sat ganske likt fordelt i de tre språkgruppene, men det er noen færre forekomster hos de spanske informantene. Dette var forventet. Av mønstret N+R_sat er det like mange forekomster som av mønstret M+R_sat, noe som var uventet med utgangspunkt i teoriene. Mønstrene GKV og G_imp forekommer med svært lavt antall, men med noen flere tilfeller i materialet fra S-språkene. Det er ingen forekomster av GKV hos de spanske informantene, noe som var uventet. Figur 5.8 viser fordelingen av de ulike mønstrene i SP.

¹³¹ Basert på vedlegg 11.

Figur 5.8 Antall forekomster av ulike mønstre i grensekryssingssituasjoner hos de tyske, russiske og spanske informantene i Språkprøven

Det er spesielt mønstrene M+R_sat og N+R_sat som er interessant å undersøke, og Tabell 5.24 viser hvor stor prosentandel disse mønstrene utgjør av de totale forekomstene av grensekryssingssituasjoner.

Tabell 5.24 Andel M+R_sat og N+R_sat hos de tyske, russiske og spanske informantene i Språkprøven

	Tysk SP	Russisk SP	Spansk SP
Grensekryssing	33	20	21
Antall M+R_sat	11	12	10
Andel M+R_sat %	33	60	47,6
Antall N+R_sat	16	6	10
Andel N+R_sat %	48,5	30	47,6

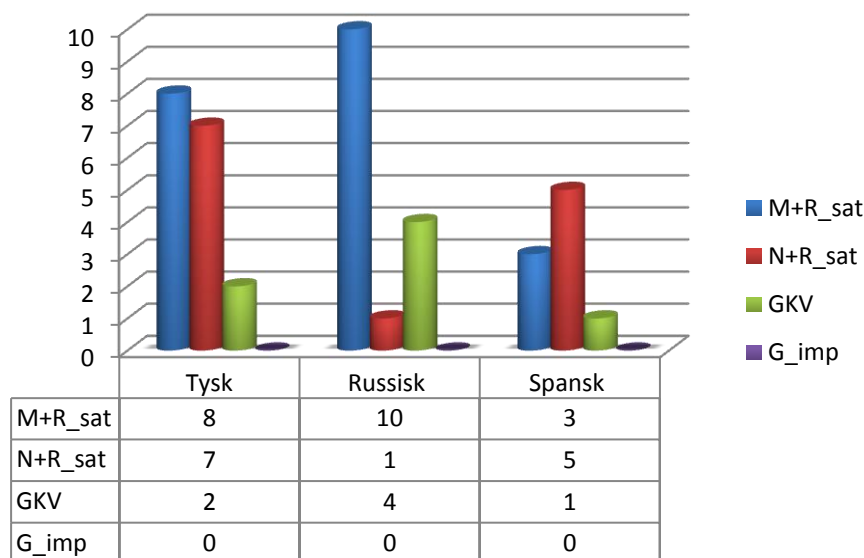
I SP utgjør både M+R_sat og N+R_sat både høyest og lavest prosentandel i materialet fra et S-språk, mens V-språket ligger i mellom. Det er imidlertid ikke så store forskjeller mellom forekomstene hos de tyske informantene sammenlignet med de spanske informantene. Dette er noe uventet, siden mønstret M+R_sat normalt ikke kan brukes i grensekryssingssituasjoner på spansk og man kunne forventet en enda lavere andel av dette mønstret.

Bevegelsesverb i grensekryssingssituasjoner i materialet fra HN

Med utgangspunkt i Tabell 5.23 er det betraktelig færre forekomster av bevegelsesverb i grensekryssingssituasjoner i materialet fra HN sammenlignet med SP i de tre språkgruppene.

I likhet med forekomstene i SP er det også i HN flest forekomster av bevegelsesverb i grensekryssingssituasjoner hos de tyske informantene. Hos de spanske informantene er det færrest forekomster av grensekryssing. Bevegelsesverb i grensekryssingssituasjoner i HN forekommer med 17 tilfeller hos de tyske informantene, 15 hos de russiske informantene og ni hos de spanske informantene. Disse forekomstene er fordelt på følgende mønstre i HN:

Figur 5.9 Antall forekomster av ulike mønstre i grensekryssingssituasjoner hos de tyske, russiske og spanske informantene på Høyere Nivå

I HN er det flest forekomster av mønstret M+R_sat hos informanter med S-språk som morsmål. Det er imidlertid ikke stor forskjell mellom forekomstene av mønstret M+R_sat og N+R_sat hos de tyske informantene. Det er færrest forekomster av mønstret M+R_sat hos de spanske informantene. Det er altså samme fordeling som i SP, bare med større forskjell i antall forekomster. Denne fordelingen var forventet med utgangspunkt i teoriene. Tabell 5.25 viser prosentandelen som mønstrene M+R_sat og N+R_sat utgjør i de tre språkgruppene.

Tabell 5.25 Andel M+R_sat og N+R_sat hos de tyske, russiske og spanske informantene på Høyere Nivå

	Tysk HN	Russisk HN	Spansk HN
Grensekryssing	17	15	9
Antall M+R_sat	8	10	3
Andel M+R_sat %	47	67	33
Antall N+R_sat	7	1	5
Andel N+R_sat %	41,2	6,7	55,6

I HN er det også få forekomster av GKV, og i likhet med SP er det flest tilfeller hos informantene med tysk og russisk som morsmål. Mønstret M+R_sat i grensekryssingssituasjoner utgjør også i HN størst prosentandel hos de russiske informantene, og det utgjør lavest prosentandel hos de spanske informantene. Det vil si at mønstret M+R_sat utgjør høyest prosentandel hos informanter med bakgrunn i de to S-språkene og lavest prosentandel hos informantene med bakgrunn i V-språket. Mønstret N+R_sat utgjør høyest prosentandel hos de spanske informantene. Denne fordelingen av mønstrene M+R_sat og N+R_sat var altså som forventet.

Oppsummering forekomster av bevegelsesverb i grensekryssingssituasjoner på begge nivå

På begge nivå er det flest forekomster av grensekryssingssituasjoner hos de tyske informantene og færrest forekomster hos de spanske informantene. Det vil si at det er flest forekomster av grensekryssingssituasjoner i materialet fra et S-språk og færrest i materialet fra et V-språk. Mønstret M+R_sat utgjør høyest andel hos de russiske informantene på begge nivå, mens det utgjør lavest andel hos de spanske informantene i HN. I SP ligger andelen av mønstret M+R_sat hos de spanske informantene i mellom. Mønstret N+R_sat utgjør høyest prosentandel på begge nivå hos de spanske informantene og lavest hos de russiske informantene. Det er mindre forskjell mellom gruppene i SP enn i HN.

5.3.3 Oppsummering bevegelsesverb i grensekryssingssituasjoner

Resultatene av grensekryssingssituasjoner fra denne studien viser, både generelt i språkgruppene og fordelt på de to nivåene, at mønstret M+R_sat foretrekkes i materialet fra innlærere med bakgrunn i ett av eller begge S-språkene. I språkgruppene samlet er det høyest andel av mønstret M+R_sat hos de russiske informantene, og andelen hos de spanske informantene legger seg i mellom. I SP er resultatet det samme, mens i HN er det høyest andel M+R_sat hos informantene med S-språkene som morsmål og lavest hos informantene med V-språket som morsmål. Det siste er altså som forventet ut fra teoriene, mens det for hele gruppen og SP er mer uklart. Mønstret N+R_sat forekommer med høyest andel hos de spanske informantene for språkgruppene samlet og i HN, mens i SP ligger andelen hos de spanske informantene mellom andelen hos de to S-språkene. Dette samsvarer altså bare til dels med teoriene om hvordan grensekryssingssituasjoner uttrykkes i S-språk og V-språk, siden mønstret M+R_sat er det mest typiske mønstret for å uttrykke bevegeshandlinger

med grensekryssing i S-språk og mønstret N+R_sat er det mest typiske mønstret for å uttrykke bevegelseshandlinger med grensekryssing i V-språk. I likhet med resultatene fra både Cadierno (2010) og Holum (2009) sine studier, er det svært få forekomster av mønstrene med måtestillegg, det vil si M+m+R_sat og N+m+R_sat.

5.4 Testing av resultatene

Jarvis' metode (2007, 2000) for å påvise konseptuell transfer¹³² tar utgangspunkt i at minimum to av tre elementer må identifiseres i innlærerspråket for å kunne antyde at det er konseptuell transfer som ligger bak, og disse elementene må påvises med statistisk signifikant forskjell. I denne studien undersøkes det om det er signifikant forskjell når det gjelder andel måtesverb av de totale forekomstene av bevegelsesverb og andel måtesverb i grensekryssingssituasjoner. Dette er testet med en Mann-Whitney U: Test¹³³ for å undersøke om det er signifikante forskjeller mellom gruppene. Når det gjelder forekomster av måtesverb i materialet i denne studien, viser signifikanstesten at det ikke er signifikante forskjeller mellom informantgruppene. Nærmest en signifikant tendens er materialet fra de tyske informantene testet mot de russiske informantene (Mann-Whitney U: 8868 p:0,2231).¹³⁴ Det er heller ikke signifikante forskjeller mellom innlærergruppene og KK. Fordelt på de to nivåene viser signifikanstesten at det heller ikke er signifikante forskjeller mellom gruppene. I SP viser signifikanstesten at det er nærmest signifikant tendens hos de russiske informantene testet mot de spanske informantene (Mann-Whitney U: 2535 p: 0,1770).¹³⁵ I HN viser signifikanstesten at det er nærmest en signifikant tendens hos de tyske informantene testet mot de russiske informantene (Mann-Whitney U: 2289 p: 0,6794).¹³⁶ Det vil si at det ikke er signifikante forskjeller verken mellom språkgruppene samlet eller fordelt på de to nivåene når det gjelder hvor stor andel de testede måtesverbene utgjør av totalt antall bevegelsesverb.

Det er også testet hvor stor andel mønstret M+R_sat forekommer i grensekryssingssituasjoner, men det er ikke signifikante forskjeller mellom språkgruppene.

¹³² Se 3.2.

¹³³ Signifikans er rapportert etter **høy signifikans $0,005 < p \leq 0,01$, *signifikant $0,01 < p \leq 0,05$, T signifikant tendens $0,05 < p \leq 0,1$. Testingen er basert på de individuelle profilene i vedlegg 11.

¹³⁴ Det er heller ikke signifikant forskjell: tysk vs. spansk (Mann-Whitney U: 8238 p: 0, 8946), russisk vs. spansk (Mann-Whitney U: 8334 p: 0,2265).

¹³⁵ Det er heller ikke signifikant forskjell: tysk vs. spansk (Mann-Whitney U: 2205 p: 0,6811), tysk vs. russisk (Mann-Whitney U: 2201 p: 0,3473).

¹³⁶ Det er heller ikke signifikant forskjell: tysk vs. spansk (Mann-Whitney U: 1807 p: 0,9866), russisk vs. spansk (Mann-Whitney U: 1654 p: 0,7454).

Nærmest en signifikant tendens er materialet fra de tyske informantene testet mot de russiske informantene (Mann-Whitney U: 237 p: 0,0506)¹³⁷. Det er ikke signifikante forskjeller mellom innlærergruppene og KK. Fordelt på de to nivåene er det heller ikke signifikante forskjeller, og det er også i SP og HN materialet fra de tyske informantene, testet mot de russiske informantene, som er nærmest en signifikant tendens.¹³⁸

Både når det gjelder andel måtesverb og andel av mønstret M+R_sat i grensekryssingssituasjoner, er det totalt sett nærmest en signifikant tendens mellom tysk og russisk. Det samme forholdet gjelder i HN, mens det i SP er det nærmest en signifikant tendens mellom russisk og spansk. Resultatene viser at det ikke er signifikant forskjell i noen av tilfellene i denne studien.

For å undersøke hvor stor variasjon det er i datamaterialet og for å teste Jarvis' Intra-grupphomogenitet, er standardavviket¹³⁹ for resultatene av måtesverb hos de enkelte informantene fra de tre språkgruppene på de to nivåene undersøkt. Resultatene for standardavvik¹⁴⁰ for alle gruppene i HN og de spanske informantene i SP viser at over 80% av informantene har mindre enn ett standardavviks forskjell fra gjennomsnittet. I resultatene fra de spanske informantene i HN ligger hele 91,6 % av informantene innenfor ett standardavvik fra gjennomsnittet. Resultatene fra de spanske informantene er altså mest homogene. Det er imidlertid mange informanter som ikke har forekomster av måtesverb, og det kan se ut til at de informantgruppene som har høyest andel av null forekomster blir mest homogene.

5.5 Resultater oppsummering

Fremstillingen av resultatene i dette kapitlet er vist i antall og prosentandeler, og i denne oppsummeringen av resultatene er det først og fremst tatt utgangspunkt i prosentandelene. Med utgangspunkt i dette utgjør bevegelsesverb samlet sett høyest andel hos andrespråksinnlærere med bakgrunn i S-språkene og lavere i V-språket. I KK utgjør bevegelsesverb lavest andel (Tabell 5.3). Fordelt på de to nivåene utgjør bevegelsesverb i SP høyest andel hos de russiske informantene og lavest andel hos de tyske informantene. Det vil

¹³⁷ Det er heller ikke signifikant forskjell: russisk vs. spansk (Mann-Whitney U: 246 p: 0,1041), tysk vs. spansk (Mann-Whitney U: 325 p: 0,9918).

¹³⁸ SP: tysk vs. russisk (Mann-Whitney U: 88,50 p: 0,3130), tysk vs. spansk (Mann-Whitney U: 141,5 p: 0,9410), russisk vs. spansk (Mann-Whitney U: 102,5 p: 0,3431). HN: tysk vs. russisk (Mann-Whitney U: 33,50 p: 0,0643), tysk vs. spansk (Mann-Whitney U: 34 p: 0,9543), russisk vs. spansk (Mann-Whitney U: 27 p: 0,1678).

¹³⁹ Regnet ut gjennom formel for standardavvik i Excel.

¹⁴⁰ Se vedlegg 12.

si at andelen hos de spanske informantene legger seg i mellom, noe som er forskjellig fra resultatene for nivåene samlet. I HN utgjør bevegelsesverb høyest andel hos de tyske informantene og lavest hos de spanske informantene (Tabell 5.6). Når det gjelder hvor stor andel de ulike bevegelsesverbene utgjør, er det høyest andel hos de russiske informantene og lavest andel hos de spanske informantene. I KK utgjør ulike bevegelsesverb enda lavere andel (Tabell 5.10). Fordelt på de to nivåene er det på begge nivå høyest andel av ulike bevegelsesverb hos de russiske informantene. I HN er det lavest andel hos de spanske informantene, og i SP ligger andelen bevegelsesverb hos de spanske informantene mellom andelen hos de to S-språkene. Differansen er høyest mellom språkgruppene i SP (Tabell 5.13).

Det er ni ulike bevegelsesverb som forekommer i alle språkgruppene, som til sammen utgjør over 90 % av forekomstene i hver språkgruppe. Disse bevegelsesverbene utgjør høyest andel hos de tyske informantene og lavest i materialet fra KK. Det vil si at andelen hos de spanske informantene plasserer seg i mellom. De resterende forekomstene utgjør altså en liten andel av de totale forekomstene. Det er flest av de resterende forekomstene, både i antall bevegelsesverb og ulike bevegelsesverb, hos de russiske informantene (Tabell 5.4). Fordelt på SP og HN er det sju ulike bevegelsesverb som forekommer i alle språkgruppene på begge nivåene. I SP utgjør de høyest andel hos de tyske informantene og lavest hos de russiske informantene. I HN utgjør de høyest andel hos de spanske informantene og lavest hos de russiske informantene. Det vil si at disse bevegelsesverbene utgjør lavest andel hos de russiske informantene på begge nivåene. De resterende forekomstene utgjør størst andel hos de russiske informantene på begge nivåene (Tabell 5.7).

Samlet sett utgjør andel måtesverb sammenlignet med bevegelsesverb generelt, høyest andel i materialet fra S-språkene, KK inkludert, og minst andel i materialet fra V-språket (Tabell 5.14). På begge nivåene utgjør måtesverb høyest andel i materialet fra S-språkene og lavest i materialet fra V-språket (Tabell 5.15). De ulike måtesverbene sammenlignet med de ulike bevegelsesverbene utgjør høyest andel i materialet fra KK, selv om det er få forekomster av måtesverb i antall. Av andrespråksinnlærerne utgjør de ulike måtesverbene lavest andel hos de russiske informantene og høyest andel hos de spanske informantene (Tabell 5.17). Fordelt på de to nivåene er det litt annerledes, og de ulike måtesverbene utgjør høyest andel hos de spanske informantene kun i SP, og de utgjør lavest andel hos de tyske informantene. I HN utgjør de ulike måtesverbene høyest andel hos de tyske informantene, mens de utgjør lavest andel hos de spanske informantene (Tabell 5.20).

Av mønstre i grensekryssingssituasjoner er det totalt sett flest forekomster av mønstret M+R_sat og N+R_sat, og få tilfeller av GKV og G_imp. Mønstret M+R_sat forekommer i høyest andel hos de russiske informantene og andelen hos de spanske informantene legger seg i mellom. Det er samlet sett høyest andel av mønstret N+R_sat i materialet fra KK. Av innlærergruppene er det høyest andel hos de spanske informantene (Tabell 5.22). Fordelt på de to nivåene er det høyest andel av mønstret M+R_sat hos de russiske informantene på begge nivåene. I SP er det lavest andel av M+R_sat hos de tyske informantene og i HN hos de spanske informantene. I SP utgjør mønstret N+R_sat høyest andel hos de tyske informantene og lavest hos de russiske informantene. Det er riktignok ikke store forskjeller mellom andelen hos de tyske og de spanske informantene. I HN er det høyest andel av N+R_sat hos de spanske informantene og lavest hos de russiske (Tabell 5.24 og Tabell 5.25). I noen tilfeller viser resultatene fra denne studien at det er høyere andel av bevegelsesverb generelt, måtesverb spesielt og mønstret M+R_sat hos informantene med bakgrunn i S-språkene enn hos informantene med bakgrunn i V-språket. I andre tilfeller følger ikke resultatene de forventede mønstrene og forskjellene mellom de to typologisk ulike gruppene er ikke alltid så store.

Imidlertid kan andre faktorer enn morsmålet påvirke innlærerspråket, og siden det ikke er signifikante forskjeller mellom de ulike språkene i denne studien, kan det tyde på at det ikke bare er morsmålet som fører til forskjellene hos de ulike språkgruppene. Et gjennomgående trekk ved materialet er at det er én gruppe bevegelsesverb som forekommer i alle språkgruppene. Disse er mer generelle og kontekstuavhengige enn de resterende bevegelsesverbene, som er mer spesifikke og kontekststøtthengige. Om de resterende bevegelsesverbene forekommer i materialet eller ikke, kan være påvirket av morsmålet typologi, men det kan også være påvirket av tema for oppgaven. Det vil si den gitte oppgavetittel. Jeg vil derfor konkludere med at resultatene fra denne studien viser at det er tendenser til at morsmålet har en betydning for hvordan bevegelseshandlinger generelt, måtesverb spesielt og grensekryssingssituasjoner uttrykkes i innlærerspråket, men at det også er nødvendig å undersøke andre faktorer. Siden tema for oppgaven ser ut til å være en viktig faktor i denne studien, vil de ulike oppgavetitlene informantene har besvart bli undersøkt nærmere.

5.6 Oppgavetitler i materialet i denne studien

Datamaterialet i ASK er samlet inn over flere år fra *Språkprøve i norsk for voksne innvandrere* og *Test i norsk - Høyere Nivå* og oppgavetitlene for stiloppgavene, som danner datamaterialet for denne undersøkelsen, varierer derfor i SP og HN¹⁴¹ både i tema og genre. Også den norske kontrollgruppa har besvart flere ulike oppgavetitler. Det språklige nivået til informantene er lavere i SP enn i HN, og det er naturlig at stiloppgavene også skiller i vanskelighetsgrad. Materialet i SP inneholder i størst grad fortellende stiloppgaver med enklere og mer “dagligdagse” temaer enn i HN, der det er både fortellende og resonnerende stiloppgaver. Det er også gitt noen diktanalyser i HN. Oppgavetitlene som er gitt informantene i KK er laget for å tilsvare de to nivåene SP og HN. Innlærertekstene inneholder flere ord i HN, men likevel viser det seg generelt å være både større antall bevegelsesverb og måtesverb i tekstene fra SP. Det er kun i det tyske materialet det er flere bevegelsesverb i HN enn i SP.

Det kan se ut som noen oppgavetitler trigger eller legger opp til bruk av bevegelsehandlinger i større grad enn andre oppgavetitler. Med utgangspunkt i formuleringen i oppgavetittelen kan det forventes flere forekomster av bevegelsesverb i oppgavetitler som *Kultur og idrett*, *Den norske naturen* og *En sport du liker* enn i oppgavetitler som *Likestilling*, *Fremmedspråklæring* og *Viktige verdier i livet*. Forekomster av bevegelsesverb avhenger også av hvordan den enkelte informant velger å besvare oppgaven. For å undersøke om forekomster av bevegelsesverb i denne studien til dels kan være styrt av tema, har jeg undersøkt hvilke oppgavetekster som genererer flest bevegelsesverb hos de tre andrespråksgruppene i SP og HN. I tillegg er det samme undersøkt for KK.¹⁴² Antall måtesverb og bevegelsesverb i grensekryssingssituasjoner i de ulike oppgavetitlene er også undersøkt, men siden forekomster av dette i stor grad følger forekomstene av bevegelsesverb generelt, har jeg valgt å konsentrere meg om fordelingen av bevegelsesverb generelt i denne framstillingen.¹⁴³

¹⁴¹ Se vedlegg 13 og 14 for en fullstendig oversikt over oppgavetitler som er brukt i materialet fra de tyske, russiske og spanske informantene på de to nivåene og i KK.

¹⁴² Det er kun de oppgavetitlene som har forekomster av bevegelsesverbene i denne studien som er undersøkt. De individuelle profilene i vedlegg 11 er brukt for å finne dette.

¹⁴³ Se vedlegg 14.

5.6.1 Oppgavetitler i materialet fra Språkprøven

Materialet fra SP i denne studien er hentet fra innlærertekster med til sammen 21¹⁴⁴ ulike oppgavetitler, og det er 62 ulike innlærertekster fra de tyske informantene som er fordelt på 13 ulike oppgavetitler, 78 ulike innlærertekster fra de russiske informantene som er fordelt på sju ulike oppgavetitler og 74 ulike innlærertekster fra de spanske informantene som er fordelt på elleve ulike oppgavetitler. Det er flest innlærertekster fra de russiske informantene og disse er fordelt på færrest ulike oppgavetitler, og det er færrest innlærertekster fra de tyske informantene og disse er fordelt på flest ulike oppgavetitler. Det vil si at det er størst variasjon av ulike oppgavetitler hos de tyske informantene og minst variasjon av ulike oppgavetitler hos de russiske informantene.¹⁴⁵ For å undersøke hvilke oppgavetekster som genererer flest bevegelsesverb, er det tatt utgangspunkt i innlærertekster med et gjennomsnitt på tre¹⁴⁶ eller flere bevegelsesverb i hver besvarelse, siden jeg antar at disse oppgavetitlene genererer bevegelsesverb i større grad enn de andre oppgavetitlene.

I SP gjelder dette seks ulike oppgavetitler der det i gjennomsnitt er mellom tre og 5,2 forekomster av bevegelsesverb totalt sett hos de tre innlærergruppene. Det varierer hvilke innlærergrupper som har besvart eller brukt bevegelsesverb¹⁴⁷ i innlærertekstene med de ulike oppgavetitlene, og det er kun *Den norske naturen* som forekommer hos alle tre innlærergruppene i SP i denne studien. Det er riktignok kun én innlærertekst med denne oppgavetittelen hos de tyske informantene, mens denne oppgavetittelen dekker 26 innlærertekster hos de russiske informantene og 11 informanter hos de spanske informantene. I disse innlærertekstene er det et gjennomsnitt på 4,5 bevegelsesverb per tekst. En stor andel av bevegelsesverbene hos de russiske og spanske informantene kommer altså fra denne oppgavetittelen, og spesielt hos de russiske der 101 av bevegelsesverbene i undersøkelsen kommer fra tekster skrevet med denne tittelen. Oppgavetitlene *Trafikk og boligområder* er ikke besvart av de spanske informantene i materialet i denne studien, men dekker relativt mange oppgavetekster besvart av de to andre innlærergruppene. Oppgavetitlene *Kultur og idrett* og *Å treffe andre mennesker* er ikke besvart av de tyske og russiske informantene. Det

¹⁴⁴ Jeg regner oppgavetitlene *Bomiljø* og *Boformer* som relativt like og har derfor valgt å samle disse i denne fremstillingen.

¹⁴⁵ Se vedlegg 13 og 14.

¹⁴⁶ Denne grensen ble satt fordi det er nært gjennomsnittet for bevegelsesverb for alle tekstene i SP i denne studien.

¹⁴⁷ Når det er ingen forekomster av bevegelsesverb i en oppgavetekst, se vedlegg 13 og 14, kan det bety at den ikke er besvart eller at det ikke er brukt bevegelsesverb i oppgaveteksten av noen av informantene. Jeg har i denne studien valgt å benevne en oppgavetekst som *ikke besvart* dersom det er 0 forekomster, selv om det er mulig at den er besvart uten forekomster av bevegelsesverb.

vil si at det kun er den spanske informantgruppen som har besvart disse oppgavetitlene. *Kultur og idrett* forekommer med to innlærertekster med fem bevegelsesverb i gjennomsnitt i hver tekst, og *Å møte andre mennesker* forekommer med ni innlærertekster med 3,1 bevegelsesverb i gjennomsnitt i hver tekst. Oppgavetitlene *Frivillig hjelp i organisasjoner* og *En sport du liker* er ikke besvart av de russiske og spanske informantene. Hos de tyske informantene er det i gjennomsnitt 4,3 bevegelsesverb for hver av de fire tekstene skrevet med oppgavetittelen *Frivillig hjelp i organisasjoner* og med tre bevegelsesverb i teksten skrevet med oppgavetittel *En sport du liker*. Det vil si at av disse til sammen seks ulike oppgavetitlene forekommer fire av oppgavetitlene hos de tyske informantene, to av oppgavetitlene hos de russiske informantene og tre av oppgavetitlene hos de spanske informantene. Hos de tyske informantene er det dessuten relativt høye forekomster av bevegelsesverb i innlærertekster skrevet med oppgavetittelen *Møte med norsk kultur*. Denne oppgavetittelen forekommer også hos de russiske informantene, men med noe lavere gjennomsnitt av bevegelsesverb. I materialet i denne undersøkelsen dekker disse oppgavetitlene, som genererer bevegelsesverb, 24 % av innlærertekstene besvart av de tyske informantene, 46 % av innlærertekstene besvart av de russiske informantene og 30 % av innlærertekstene besvart av de spanske informantene.

Andre oppgavetitler genererer færre bevegelsesverb og hos de tyske informantene er oppgavetitlene *Vennskap* og *Mobiltelefoner* besvart av til sammen 22 informanter, og det utgjør over en tredjedel av alle innlærertekstene for dette materialet. Forekomstene av bevegelsesverb er lavere i disse tekstene, med et gjennomsnitt på mellom to og 2,7 bevegelsesverb i hver tekst. Hos de russiske informantene er oppgavetitlene *Møte med norsk kultur*, *Vennskap* og *En forfatter og om en bok han/hun har skrevet* besvart av til sammen 36 informanter, og det utgjør nesten halvparten av alle innlærertekstene for dette materialet. Forekomstene av bevegelsesverb er lavere for disse oppgavetitlene, med et gjennomsnitt på mellom 1,6 og 2,1 bevegelsesverb i hver innlærertekst. Hos de spanske informantene er oppgavetitlene *Bomiljø/Boformer*, *Framtida* og *Vaner og tradisjoner å ta vare på når du flytter* besvart av til sammen 41 informanter, og det utgjør over halvparten av alle innlærertekstene i dette materialet. Forekomstene av bevegelsesverb er lavere for disse oppgavetitlene med et gjennomsnitt på mellom 1,6 og 2,2 bevegelsesverb for hver innlærertekst. Dette viser at noen innlærertekster inneholder flere bevegelsesverb enn andre innlærertekster, og en oppgavetittel som *Trafikk og boligområder* ser ut til å generere bevegelsesverb i større grad enn en oppgavetittel som *Framtida*. Hvilke oppgavetyper som er

blitt gitt informantene og hvilke oppgavetitler den enkelte informant velger å besvare, kan derfor være med på å påvirke forekomstene av bevegelsesverb.

5.6.2 Oppgavetitler i materialet fra Høyere Nivå

I denne undersøkelsen er det til sammen 37 ulike oppgavetitler i materialet fra HN. Hos de tyske informantene er det 71 ulike innlærertekster som er fordelt på 18 ulike oppgavetitler, hos de russiske informantene er det 67 ulike innlærertekster fordelt på 20 ulike oppgavetitler og hos de spanske informantene er det 51 ulike innlærertekster fordelt på 23 ulike oppgavetitler. På dette nivået er det ti oppgavetitler som inneholder mer enn tre¹⁴⁸ bevegelsesverb i gjennomsnitt i hver innlærertekst, og det er mellom tre og 6,4 bevegelsesverb i hver av disse innlærertekstene i gjennomsnitt. Her er det altså noen tekster som i enda større grad genererer bevegelsesverb selv om det totalt sett er flest forekomster av bevegelsesverb i SP. Av disse ti ulike oppgavetitlene forekommer *Bilisme*, *Trafikkdøden*, *Gjennomsnittsveksten øker* og *Kommunevalget i Norge* i alle de tre informantgruppene. *Bilisme* forekommer med mellom fem og 6,8 bevegelsesverb i gjennomsnitt for hver oppgavetekst, og er den oppavetittelen som har flest forekomster av bevegelsesverb i alle språkgruppene. I det tyske materialet forekommer denne oppgavetittelen med flere oppgavetekster enn i de to andre informantgruppene. Det er noen av disse ti oppgavetitlene som kun forekommer i én av informantgruppene, og *Diktet 'skøyteløperen' av Peter R Holm* er kun besvart av de tyske informantene, *Helse og livskvalitet* er kun besvart av de russiske informantene og *Hva er en god film*, *Tusenårsskiftet*, *Å leve i store byer* og *Enpersonshusholdning* er kun besvart av de spanske informantene. Av disse ti oppgavetitlene forekommer fem ulike oppgavetitler i det tyske materialet, fem ulike oppgavetitler i det russiske materialet og åtte oppgavetitler i det spanske materialet. Disse ti oppgavetitlene inneholder flere bevegelsesverb i gjennomsnitt i hver tekst, enn de andre 27 oppgavetitlene som er representert i HN i denne studien. Det kan se ut til at disse oppgavetitlene i større grad trigger bruk av bevegelsesverb enn de andre oppgavetitlene. Hvor mange innlærere som har besvart disse oppgavetekstene som fremmer bruk av bevegelsesverb, kan derfor være en faktor når det gjelder antall forekomster i en innlærerguppe. I materialet for denne studien dekker disse ti oppgavetitlene 42 % av innlærertekstene besvart av de tyske informantene, 28 % av innlærertekstene besvart av de russiske informantene og 43 % av innlærertekstene besvart av de spanske informantene. Det

¹⁴⁸ Denne grensen ble satt fordi det er nært gjennomsnittet for bevegelsesverb for alle tekstene i HN i denne studien.

vil si at de tyske og de spanske informantene har skrevet høyest andel av disse oppgavetitlene. Likevel er det størst forekomster av bevegelsesverb hos de tyske informantene.

I materialet fra KK i denne studien er det 73 informanttekster som er fordelt på seks ulike oppgavetitler, og det er færre ulike oppgavetitler enn hos andrespråksinformantene. Med utgangspunkt i temaene i de ulike oppgavetitlene kan det være mest sannsynlig å finne bevegelsesverb i tekster med oppgavetitlene *Sunnhet og helse* og *Olympiske leker og sportslige idealer*. Fordelingen av antall informanter på de ulike oppgavetitlene er relativt jevn, men det er flest informanter som har besvart oppgavetitlene *Sunnhet og helse*, *Organdonasjon* og *Penger og andre verdier*. Oppgavetitlene *Sunnhet og helse* og *Penger og andre verdier* genererer flest bevegelsesverb i denne studien med 2,2 og to bevegelsesverb i gjennomsnitt per tekst. Det er også disse tekstene som inneholder flest måtesverb. Materialet fra KK inneholder færre bevegelsesverb enn materialet fra SP og HN, og det er et gjennomsnitt på 1,7 bevegelsesverb per tekst i dette materialet.

I SP, HN og KK er det noen oppgavetitler som genererer bevegelsesverb i større grad enn andre, og de oppgavetitlene som inneholder mange bevegelsesverb har generelt også mange måtesverb, og er de tekstene det forekommer flest grensekryssingssituasjoner.¹⁴⁹ For eksempel inneholder oppgavetitlene *Trafikk og boligområder*, *Den norske naturen* og *Kultur og idrett* i SP, *Trafikkdøden*, *Diktet 'skøyteløperen' av Peter R Holm*, *Helse og livskvalitet* og *Bilisme* i HN og *Sunnhet og helse* og *Penger og andre verdier* i KK flest måtesverb per tekst, og flere av disse inneholder også flest grensekryssingssituasjoner med mønstret M+R_sat. Dette er i samsvar med de oppgavetitlene som genererer bevegelsesverb.

¹⁴⁹ Se vedlegg 14 for en nærmere oversikt over antall måtesverb og grensekryssingssituasjoner.

6 Diskusjon av resultatene

I dette kapitlet diskuteres hypotesene som ble fremsatt i 2.8 opp mot resultatene fra denne studien og deres validitet når det gjelder påvisning av morsmålstransfer. Dette gjøres først og fremst med utgangspunkt i Talmys (2000) typologiske rammeverk og Slobins (1996a) hypotese om “Thinking-for-Speaking”. Resultatene diskuteres også ut fra Jarvis’ (2000, 2007, 2008) metodiske rammeverk for transferstudier.

6.1 Bevegelsesverb generelt og måtesverb spesielt

Som beskrevet i 2.2 uttrykkes det semantiske domenet bevegelse på forskjellig måte i de to typologisk ulike språkgruppene som er undersøkt i denne studien, S-språk og V-språk. Med bakgrunn i Slobins hypotese om “Thinking-for-Speaking” antas det at man er trent opp til legge merke til visse elementer i morsmålet og at dette kan påvirke innlærerspråket. Dette dannet utgangspunktet for denne studien, og jeg antok derfor å finne flere bevegelsesverb generelt og måtesverb spesielt, både i antall og leksikalsk variasjon, i innlærertekstene besvart av informanter med et S-språk som morsmål enn i innlærertekstene besvart av informanter med et V-språk som morsmål. Det første spørsmålet som ble stilt for å teste hypotesene var derfor:

- 1) Bruker informanter med tysk og russisk som morsmål bevegelsesverb generelt og måtesverb spesielt i større grad, både i antall og leksikalsk variasjon, enn informanter med spansk som morsmål?

I antall er det flest bevegelsesverb og måtesverb, både i antall forekomster av bevegelsesverb og ulike bevegelsesverb, i materialet fra de to innlærergruppene som har S-språkene som morsmål og færrest i materialet fra innlærergruppen med V-språket som morsmål. Når det gjelder andelene som dette utgjør gir ikke denne studien et like klart svar, og resultatene er noe varierende. De tilfellene der resultatene er som forventet ut fra hypotesen, og det er større andel forekomster av bevegelsesverb hos informantene med tysk og russisk som morsmål enn hos informanter med spansk som morsmål, vises både i Tabell 5.3 med andel av de totale forekomstene av bevegelsesverb og i Tabell 5.6 med andel forekomster av bevegelsesverb i HN. Det samme gjelder også for andelen av ulike bevegelsesverb i Tabell 5.10, som viser at det er høyest andel hos de russiske og tyske informantene og lavest hos de spanske informantene.

I HN er det høyest andel bevegelsesverb hos begge innlærergruppene med S-språk som morsmål og lavest hos informantene med V-språk som morsmål, som vist i Tabell 5.13. Det er imidlertid ikke så stor forskjell mellom tysk og spansk.

Resultatene fra Tabell 5.14 og Tabell 5.15 viser at andelen av måtesverb er høyest i samtlige S-språk både samlet og fordelt på begge nivåene, og Tabell 5.20 viser at det i HN er høyest andel av ulike måtesverb hos de tyske informantene og lavest andel hos de spanske informantene. I disse tilfellene er resultatene som forventet med utgangspunkt i hypotesen, siden det er en høyere andel forekomster av måtesverb og/eller ulike måtesverb hos informanter med bakgrunn i S-språkene og lavere andel hos informanter med bakgrunn i V-språket.

I tillegg til disse tilfellene er det også noen mer uklare tilfeller der andelen av bevegelsesverb er både høyest og lavest i materialet fra informantene med S-språkene som morsmål og andelen fra informantene med V-språket som morsmål ligger i mellom, slik som resultatene fra SP viser i Tabell 5.6 og Tabell 5.13. Det er også noen tilfeller der resultatene viser motsatte tendenser enn det som er antatt i hypotesen, og i Tabell 5.17 er andelen ulike måtesverb høyest hos de spanske informantene. Det samme gjelder for resultatene i SP, som vist i Tabell 5.20.¹⁵⁰ I disse tilfellene er det lavere andel ulike måtesverb hos informantene med bakgrunn i S-språkene. Dette var uventet, og det er spesielt uventet at det er høyere andel hos de spanske informantene i SP, siden man kan anta at morsmålpåvirkningen vil være størst på lavere nivå (Cadierno 2010: 8).

Resultatene av andel bevegelsesverb generelt og måtesverb spesielt er altså ikke entydige i denne studien. I noen tilfeller er det likheter mellom strukturene i innlærertekstene og morsmålet, noe som kan tyde på morsmålstransfer, men det er også tilfeller der det er mer uklart eller motsatt av forventede strukturer. Det er altså en viss tendens at hypotesen stemmer, men det er også resultater som viser motsatte tendenser. Resultatene fra denne studien viser ikke signifikante forskjeller mellom gruppene, noe som tyder på at resultatene kan være tilfeldige og at andre faktorer enn morsmålet kan hatt en medvirkende årsak på resultatene.

¹⁵⁰ Imidlertid er det høyere antall ulike måtesverb i materialet fra de russiske informantene enn i materialet fra de spanske informantene.

6.1.1 Er det et mønster når det gjelder fordelingen av måtesverb i materialet?

Noen måtesverb forekommer i alle språkgruppene på begge nivå, slik som *gå* og *kjøre*.¹⁵¹ Dette kan kobles opp mot Slobin (2000), Cadierno og Lund (2004) og Cadierno (2010)¹⁵² sin inndeling av måtesverb i “dagligdagse” eller *grunnleggende* måtesverb, som ser ut til å være mindre kontekstavhengige måtesverb, og de forekommer i materialet mindre avhengig av oppgavetype. Hos informantene som har S-språkene tysk og russisk som morsmål, er det til sammen elleve ulike måtesverb som kun forekommer i enten én av disse to gruppene eller i begge gruppene. Til sammenligning er det ett måtesverb som kun forekommer hos informantene som har V-språket spansk som morsmål. Disse måtesverbene er mer spesifikke og kan sammenlignes med Slobin og Cadiernos mer spesielle eller *finkornede* måtesverb, slik som *vandre*, *rusle* og *stikke*. Det er en tendens at materialet fra informanter med S-språkene som morsmål inneholder flere av disse finkornede måtesverbene i denne studien. Imidlertid er ikke inndelingen av grunnleggende og finkornede måtesverb presentert entydig i faglitteraturen, og som nevnt i 4.1.2 kan det derfor være bedre å snakke om en grad av Måte. Fordelt på de to nivåene forekommer det flest ulike måtesverb i HN hos informantene med S-språk som morsmål. Det ene måtesverbet, *klatre*, som kun forekommer hos de spanske informantene regnes som finkornet av Cadierno (2010: 23). Måtesverbet forekommer i materialet fra SP noe som er uventet, siden spansk ikke inneholder så mange måtesverb og man kan forvente å finne få måtesverb på et lavere nivå på grunn av morsmålspåvirkning. Flere av disse måtesverbene er mer kontekstavhengige enn andre måtesverb, og når det gjelder materialet fra ASK er konteksten i stor grad styrt av oppgavetittelen som informanten er gitt og hva informanten velger å skrive om.

6.1.2 Er det intratypologiske forskjeller mellom S-språkene i denne studien?

S-språkene uttrykker bevegelseshandlinger i stor grad på samme måte, men som beskrevet i 2.7 er Måte obligatorisk i bevegelsesverb i russisk mens det ikke er obligatorisk i bevegelsesverb i tysk. Det kan derfor være interessant å undersøke om det er intratypologiske forskjeller mellom andel måtesverb i innlærertekstene fra innlærergruppene med disse to morsmålene. Materialet fra de russiske informantene inneholder en stor andel av de resterende

¹⁵¹ Se Tabell 5.16, Tabell 5.18 og Tabell 5.19.

¹⁵² Se 4.1.2. Termene *grunnleggende måtesverb* og *finkornede måtesverb* brukes i denne studien.

forekomstene både totalt sett og fordelt på de to nivåene, som vist i Tabell 5.4 og Tabell 5.7, noe som vil si at de bruker større andel av de mer lavfrekvente bevegelsesverbene i denne studien. Mange av disse er måtesverb, og i antall forekomster av måtesverb inneholder materialet fra de russiske informantene flest måtesverb samlet sett og i SP, som vist i Figur 5.3 og Figur 5.4. I HN er det noen flere forekomster hos de tyske informantene, men det er likevel relativt mange forekomster hos de russiske informantene. Hos de russiske informantene er det både generelt og fordelt på de to nivåene også høyest prosentandel av måtesverb, som vist i Tabell 5.14 og Tabell 5.15. Når det gjelder ulike måtesverb er det imidlertid bare i SP materialet fra de russiske informantene har høyere andel enn de tyske informantene.

I 2.7 er det også beskrevet at S-språkene uttrykker Retning på forskjellig måte. I russisk uttrykkes Retning med en bunden retningsprefiks, mens kasussystemet brukes for å skille mellom translokale og lokale bevegelseshandlinger i tysk. I grensekryssingssituasjoner med mønstret M+R_sat har de russiske informantene både totalt sett og fordelt på de to nivåene høyere andel enn de tyske informantene, som vist i Tabell 5.22, Tabell 5.24 og Tabell 5.25.

Imidlertid er det høyere andel av mønstret N+R_sat hos de tyske informantene enn hos de russiske informantene. Det kan tyde på at språkene er mer ulike når det gjelder bruk av måtesverb og måtesnøytrale bevegelsesverb i grensekryssingssituasjoner enn det har å gjøre med hvordan Retning uttrykkes. I likhet med resultatene i Cadierno (2010: 21. 16) er det ikke signifikante forskjeller¹⁵³ mellom S-språkene i denne studien. Det kreves imidlertid en annen type studie for å eventuelt kunne påvise intratypologiske forskjeller mellom S-språkene, for eksempel ved å utføre en kvalitativ undersøkelse av de språklige strukturene i innlærertekstene.

6.2 Leksikaliseringsmønstre for bevegelsesverb i grensekryssingssituasjoner

Med utgangspunkt i forskjellene i leksikaliseringsmønstre i grensekryssingssituasjoner i S-språk og V-språk og Slobins (1996a) hypotese om “Thinking-for-Speaking”, kan man anta å finne forskjeller når det gjelder hvilke mønstre som foretrekkes i grensekryssingssituasjoner i innlærerspråket. Det andre spørsmålet som ble stilt for å teste hypotesene var derfor:

¹⁵³ Som nevnt i 5.4 er det både når det gjelder andel måtesverb og andel måtesverb i grensekryssingssituasjoner, totalt sett nærmest en signifikant tendens mellom tysk og russisk.

- 2) Bruker informanter med tysk og russisk som morsmål større grad av måtesverb i grensekryssingssituasjoner enn informanter med spansk som morsmål?

Av mønstre i grensekryssingssituasjoner er det høyest andel av mønstrene M+R_sat og N+R_sat, og det er få tilfeller av mønstrene GKV og G_imp. Det blir derfor lagt vekt på de to førstnevnte mønstrene, selv om GKV også er en vanlig måte å uttrykke bevegelseshandlinger i grensekryssingssituasjoner i V-språket spansk. I antall er det flest forekomster av måtesverb i grensekryssingssituasjoner, det vil si mønstret M+R_sat, både i språkgruppene samlet og fordelt på de to nivåene, i materialet fra informantene med S-språk som morsmål og færrest i materialet fra informanter med V-språkene som morsmål. Når det gjelder prosentandelen som mønstret M+R_sat, utgjør, gir ikke resultatene i denne studien et entydig svar. At det er høyere andel av mønstret M+R_sat i materialet fra informanter med S-språket russisk som morsmål enn i materialet fra informanter med V-språket spansk som morsmål, vises i Tabell 5.22. Imidlertid er det enda lavere andel av M+R_sat hos de tyske informantene, og det er ikke så lav andel som forventet hos de spanske informantene. Fordelt på de to nivåene viser Tabell 5.24 og Tabell 5.25 at det er høyest andel av mønstret M+R_sat hos de russiske informantene og lavere andel hos de spanske informantene på begge nivå. Imidlertid er det bare i HN det er lavest andel av M+R_sat hos de spanske informantene. Grensekryssingssituasjoner med mønstret N+R_sat forekommer med høyest andel hos de spanske informantene totalt sett, som vist i Tabell 5.22. Fordelt på de to nivåene er det kun i HN de spanske informantene har høyest andel av mønstret N+R_sat, som vist i Tabell 5.25. Det vil si at resultatene fra HN viser klare tendenser av de forventede mønstrene M+R_sat og N+R_sat i grensekryssingssituasjoner i de ulike innlærertekstene. Resultatene viser noen tendenser som korrelerer med de antatte hypotesene, men alle resultatene er ikke like entydige. Det er derfor vanskelig å konkludere med at det kun er morsmålet som har påvirket leksikaliseringsmønstrene for bevegelsesverb i grensekryssingssituasjoner i denne studien.

6.3 Hvilken betydning har oppgavetitlene?

Selv om resultatene fra denne studien viser tendenser til at trekk fra morsmålet påvirker innlærerspråket, kan funnene i denne studien også til dels forklares med oppgavetitlene som er besvart.¹⁵⁴ Innlærertekster skrevet med oppgavetitler som *Den norske naturen* og *Trafikk og boligområder* i SP og *Bilisme* og *Trafikkdøden* i HN, inneholder i gjennomsnitt høyere

¹⁵⁴ Se 5.6.

andel bevegelsesverb enn innlærertekster skrevet med andre oppgavetitler. Hvilke oppgavetitler som er gitt innlærerne på de testtidspunktene som dataene er hentet fra, kan være én viktig faktor for antall forekomster av bevegelsesverb i innlærertekstene og dermed også resultatene for denne studien.

I SP inneholder innlærertekster skrevet med oppgavetittelen *Kultur og idrett* relativt mange bevegelsesverb hos de spanske informantene, men den er besvart av kun to informanter. Rent hypotetisk kan man tenke seg at materialet fra de spanske informantene kunne ha inneholdt flere bevegelsesverb dersom flere informanter hadde besvart denne oppgaven. Det samme gjelder oppgavetittelen *Møte med norsk kultur*, som er besvart av både de tyske og de russiske informantene, men ikke de spanske informantene.¹⁵⁵ De spanske informantene har dessuten skrevet en stor andel av de oppgavetitlene som ser ut til å generere færre bevegelsesverb. Dette kan være én årsak til at det forekommer færre bevegelsesverb og noe mindre leksikalsk variasjon av måtesverb i materialet fra de spanske informantene. Det at de oppgavetitlene som de spanske informantene har skrevet ikke genererer bevegelsesverb i like stor grad, kan også være én årsak til at de ikke har brukt like mange finkornede måtesverb som de tyske og russiske informantene. I materialet fra SP i denne studien er det representert flest russisktalende informanter, og de seks oppgavetitlene som genererer flest bevegelsesverb i SP dekker høyest andel hos de russiske informantene. Dette kan være én forklaring til at det forekommer høyere andel av bevegelsesverb hos de russiske informantene enn hos de spanske informantene.

I HN er det ti oppgavetitler som genererer bruk av bevegelsesverb i større grad enn de andre oppgavetitlene, og det er de tyske og de spanske informantene som har besvart flest av disse. Likevel er det høyest andel bevegelsesverb hos de tyske informantene. Dette er merkelig, og jeg vil anta at man må gå inn i hver enkelt tekst for å undersøke dette nærmere i en kvalitativ studie. Mulige forklaringer til at de spanske innlærertekstene inneholder lavest andel bevegelsesverb, er at de har formulert seg på andre måter enn de tyske informantene ved å for eksempel bruke nominaliseringer i stedet for å bruke et bevegelsesverb. Det kan også hende de spanske informantene i større grad drøfter temaet som blir gitt uten å konkret beskrive bevegelseshandlinger med bevegelsesverb. Det ville i tilfelle støtte opp om hypotesen min. Dette ville kreve en annen type studie for å undersøke.

¹⁵⁵ Som nevnt i 5.6.1 kan det også hende oppgavetitlene er besvart, men at de ikke inneholder bevegelsesverb. Jeg velger å omtale disse tekstene som ikke besvarte eller ikke skrevne, selv om det kan være mer korrekt å betegne de som ikke besvarte/ingen forekomster av bevegelsesverb.

Kontrollkorpuset skiller seg ut i denne studien ved at det inneholder få bevegelsesverb¹⁵⁶ og måtesverb. Det inneholder også få grensekryssingssituasjoner, og det har derfor ikke fungert helt som en kontrollgruppe i denne studien. Siden disse tekstene er besvart av informanter med norsk som morsmål, skyldes ikke dette vokabularet eller andre språklige faktorer, og temaet i oppgavetitlene kan derfor være en mulig forklaring til dette. Det at tekstene er besvart av morsmålsbrukere gjør også at informantene generelt bruker et mer avansert og abstrakt språk enn det innlærerne gjør. Man kan også anta en større grad av nominaliseringer i tekstene fra KK. Temaene i oppgavetitlene i KK legger generelt i liten grad opp til bruk av bevegelsesverb, og de fleste oppgavetitlene legger opp til resonnerende tekster. Mange av informantene har dessuten besvart oppgavetittelen *Organdonasjon*, som i liten grad legger opp til å skrive om bevegelseshandlinger. Derimot kan man tenke seg at oppgavetittelen *Olympiske leker og sportslige idealer* kan legge opp til noe større bruk av bevegelsesverb. Denne oppgavetittelen er besvart av færrest informanter, og dersom denne oppgavetittelen hadde vært besvart av flere informanter, kunne det muligens vært flere bevegelsesverb i KK.

Det er forskjell på de to nivåene når det gjelder andel av bevegelsesverb, og det er flest forekomster i materialet fra SP. Dette kan muligens forklares med at oppgavetitlene i SP legger opp til fortellende tekster i større grad enn i HN, der det er flere resonnerende stiloppgaver og diktanalyser. Sammenlignet med SP er språket noe mer avansert i HN, og man kan anta at informantene bruker mer avansert språk med flere nominaliseringer og andre konstruksjoner for å uttrykke bevegelseshandlinger. Det vil si at både oppgavetittel og genre kan ha noe å si for hvor mange bevegelsesverb som forekommer i innlærertekstene. Siden forekomstene av bevegelseshandlinger på de to nivåene ser ut til å være temastyrt, er det vanskeligere å sammenligne nivåene, som i en pseudo-longitudinell studie, for å undersøke en eventuell utvikling mellom de to nivåene.

6.4 Jarvis' metode og denne studien

Jarvis (2000, 2007) og Jarvis og Pavlenko (2008) har fremsatt en metode for å avdekke om det er konseptuelle forskjeller mellom morsmålet og innlærerspråket. Denne studien bygger først og fremst på Cadierno (2010) og Holum (2009) sine studier, men jeg vil diskutere

¹⁵⁶ KK ville fremdeles inneholdt færre forekomster av bevegelsesverb selv om de fire bevegelsesverbene med til sammen fem forekomster, som ble tatt ut av studien hadde vært regnet med.

hvorvidt resultatene dekker Jarvis' elementer som bør påvises for å kunne snakke om transfer.¹⁵⁷

Det første elementet Jarvis mener man må undersøke i en transferstudie, Intra-gruppehomogenitet, går ut på å finne likheter innad i en gruppe innlærere med samme morsmål for å undersøke hvordan innlærerspråket brukes. Dersom det finnes likheter innad i gruppene ved det språklige trekket som undersøkes, kan det være et tegn på transfer. Det kan diskuteres hvordan en test av dette bør utføres, men i denne studien har jeg tatt utgangspunkt i de individuelle profilene og undersøkt variasjonen ved å se på standardavviket i de ulike innlærergruppene på de to nivåene.¹⁵⁸ Jeg har reget ut hvor stor andel av innlærerne som har et resultat som er større enn ett standardavvik. Gruppen med de spanske informantene på begge nivå og de russiske og tyske informantene i HN er relativt homogene. Tallene i denne studien er imidlertid små og mange informanter har ingen tilfeller av måtesverb, noe som kan ha påvirket resultatet.

Det andre elementet Jarvis mener man må undersøke i en transferstudie, Inter-gruppeheterogenitet, går ut på å påvise forskjeller mellom språkgruppene. Det vil si dersom man finner at et språklig trekk utføres på ulik måte i minst to forskjellige språk, så kan det være et tegn på transfer. I denne studien har dette blitt testet med utgangspunkt i hovedresultatene av andelen av måtesverb sammenlignet med de totale forekomstene av bevegelsesverb for hver enkelt informant. Andelen forekomster av mønstret M+R_sat ble også undersøkt for hver enkelt informant. Dette ble signifikant testet med en Mann-Whitney U: Test uten signifikante forskjeller. Det vil si at resultatene fra denne studien ikke innfrir Jarvis' krav om å påvise Inter-gruppeheterogenitet med signifikant forskjell.

Det tredje elementet Jarvis mener man må undersøke i en transferstudie, Intra-gruppeoverenstemmelse, går ut på å kartlegge om det er likheter når det gjelder hvordan et språklig trekk er i morsmålet og i innlærerspråket. For å undersøke dette har jeg tatt utgangspunkt i språktypologien til Talmy og sammenlignet om informantgruppene følger de typiske mønstrene i morsmålet for å uttrykke måtesverb og foretrukne mønstre i grensekryssingssituasjoner når de uttrykker seg i innlærertekstene. Dette har ikke blitt testet direkte, men vurdert kontinuelig for resultatene i denne studien. Det er ikke et entydig resultat i denne studien, og det er nødvendig å supplere med et større materiale og/eller gjøre

¹⁵⁷ Se 3.2.

¹⁵⁸ Se vedlegg 12.

undersøkelser på de ulike morsmålene og sammenligne strukturer og forekomster av bevegelsesverb i morsmålene og i innlærertekstene. For eksempel kan tekster skrevet av andrespråksinnlærere sammenlignes med tekster skrevet på de aktuelle morsmålene, for å undersøke om de samme strukturene brukes i innlærertekstene som på morsmålet når det gjelder uttrykk for bevegelse.

I denne studien er imidlertid ikke påvist signifikant forskjell ved minimum to av Jarvis' elementer, og dette kan ses på som en svakhet ved denne studien. Det kan være flere årsaker til dette, blant annet metoden som er brukt for å teste og påvise elementene og at datamaterialet i denne studien er for lite til å signifikant teste resultatene. En annen mulighet er at metoden ikke er egnet for studieobjektet og den type undersøkelse jeg har utført.

6.5 Konklusjoner, metodiske vurderinger og videre arbeid

Hovedmålet med denne studien har vært å undersøke om underliggende konsepter i morsmålet påvirker innlærerspråket, og om dette kommer til syne på ulik måte hos informanter med forskjellig morsmålsbakgrunn når de uttrykker bevegelseshandlinger i innlærerspråket. For å undersøke dette er Talmys (2000) semantiske typologi med inndelingen i S-språk og V-språk sentral i denne studien, siden forskning viser at det er forskjeller når det gjelder uttrykk for bevegelsesmåte i S-språk og V-språk (Berman og Slobin 1994, Slobin 1996b, 2000, 2004, 2005). Med utgangspunkt i dette og Slobins (1987, 1996a) hypotese om "Thinking-for-Speaking", der han hevder at man lærer opp til å legge merke til spesielle aspekter ved morsmålet, kan man anta at disse aspektene må restruktureres når man lærer et andrespråk. Det vil si at man må lære en ny måte å "tenke for å snakke" på i innlærerspråket. Dersom det er slik som Slobin hevder, kan man anta at dette også gjelder for å uttrykke bevegelseshandlinger. Det vil derfor være nærliggende å anta at man kan finne påvirkning av morsmålets underliggende strukturer i innlærerspråket, altså konseptuell transfer (Cadierno 2008: 258-259). Flere studier bekrefter dette, blant annet Holum (2009) og Cadierno (2010). Denne studien bygger på disse nevnte studiene, og det er tatt utgangspunkt i å undersøke konseptuell transfer i innlærertekster fra tyske, russiske og spanske innlærere av norsk som andrespråk og en norsk kontrollgruppe når det semantiske domenet bevegelse uttrykkes. Med bakgrunn i teoriene om de typologiske forskjellene i S-språk og V-språk, har tidligere forskning vist at det er spesielt nyttig å undersøke de foretrukne mønstrene i

grensekryssingssituasjoner hos innlærere med ulik morsmålsbakgrunn i studiet av bevegelseshandlinger og morsmålstransfer. Funnene i denne studien viser tendenser ved innlærerspråket, både når det gjelder måtesverb og hvilke mønstre som brukes i grensekryssingssituasjoner, som kan forklares med påvirkning fra morsmålet. Imidlertid er forekomstene for små til å gjøre generaliseringer om at det er morsmålstransfer og ikke andre faktorer som spiller inn på språkbruken.

I denne studien er det tatt utgangspunkt i innlærertekster skrevet med ulike tema der bevegelseshandlinger eller grensekryssing ikke står spesielt sentralt. Dette står i motsetning til flere andre tidligere studier slik som for eksempel Slobin¹⁵⁹ (1996a), Holum (2009) og Cadierno (2010), som blant annet har brukt bildemateriale og filmmateriale som trigger og legger opp til bruk av bevegelseshandlinger og grensekryssingssituasjoner. Når det gjelder denne studien kan temaet i oppgavetittelen være én årsak til at materialet inneholder få forekomster av bevegelsesverb generelt, måtesverb og grensekryssingssituasjoner, noe som gjør materialet lite. Selv om ASK-korpuset er stort og gir muligheter for kvantitative studier med muligheter for generaliseringer, gir det ikke stort nok datagrunnlag for denne studien.

Det kan altså være ulemper ved å velge et slikt materiale for å undersøke bevegelseshandlinger, og det kan kritiseres at materialet som er valgt for denne studien ikke er representativt for studieobjektet. På en annen side representerer materialet autentiske tekster på en bedre måte enn ved tidligere forskning. Dette kan være en fordel siden den faktiske språkbruken, med en naturlig fordeling av bevegelseshandlinger og grensekryssingssituasjoner, kan undersøkes i større grad enn med et elisitert materiale der det legges opp til en bestemt språkbruk, og bruk av bevegelsesverb kan få en overrepresentasjon i innlærertekstene.

I tillegg til metode er selve datamaterialet avgjørende når det gjelder resultatene av en studie, og i denne studien kan det være vanskelig å avgjøre om det er morsmålet eller tema i de ulike oppgavetitlene som ligger bak ulikhetene i innlærertekstene. Dersom det hadde blitt benyttet tekster med samme tema, kunne dette problemet vært avhjulpet. Det kan derfor være interessant å gjøre videre studier i materialet i ASK eller tilsvarende korpus med større fokus på tema og genre enn det har vært i denne studien. For eksempel kunne det vært interessant å undersøke tekster skrevet med det samme temaet av informanter fra forskjellige språkgrupper,

¹⁵⁹ Slobin (1996a) undersøker morsmålstalere på sitt eget språk.

der man ser nærmere på hver enkelt tekst og de formuleringene som blir brukt for å uttrykke bevegelseshandlinger, slik som nominaliseringer eller metaforiske uttrykk. I videre forskning kan det også være hensiktsmessig å utføre en lignende studie med informanter fra flere V-språk, for eksempel tyrkisk, fransk eller japansk som morsmål. Med utgangspunkt i tendensene jeg fant hos de russiske informantene, kan det også være interessant å undersøke intratypologiske forskjeller mellom S-språk.¹⁶⁰

¹⁶⁰ Se 6.1.2.

Litteraturliste

Aske, J. 1989. Path predicates in English and Spanish: A closer look. I *Proceedings of the Fifteenth Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society 15*, (red.) K. Hall, M. Meacham og R. Shapiro. Berkeley California: Berkeley Linguistics Society. (1-14)

Berggreen, H. og K. Tenfjord. 2003. *Andrespråkslæring*. 2. utg. Oslo: Ad notam Gyldendal.

Berman, R. A og D. I. Slobin. 1994. *Relating events in narrative: A crosslinguistic developmental study*, Hillsdale, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.

Cadierno, T. og K. Lund. 2004. Ch.7: Cognitive Linguistics and Second Language Acquisition: Motion Events in a Typological Framework. I *Form-Meaning Connections in Second Language Acquisition*, (red.) VanPatten, B. (m.fl.). Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates. (139-154)

Cadierno, T. 2008. Learning to talk about motion in a foreign language. I *Handbook of cognitive linguistics and second language acquisition*, (red.) P. Robinson og N. C. Ellis. New York/London: Routledge. (239-275)

Cadierno, T. 2010. Motion in Danish as a Second Language: Does the Learner's L1 Make a Difference? I *Linguistic relativity in second language acquisition: Evidence for Thinking-for-speaking*, (red.) Z-H. Han og T. Cadierno. Clevedon: Multilingual Matters. (1-33)

Christensen, A. 2000. *Russisk Grammatik*. 2. utg. Aarhus Universitet: Special-Trykkeriet Viborg a-s. Akademisk Forlag A/S.

Croft, W. og D. A. Cruse. 2004. *Cognitive Linguistics. Cambridge Textbooks in Linguistics*. Cambridge: Cambridge University Press.

Ellis, R. 1994. *The study of second language acquisition, Oxford applied linguistics*. Oxford: Oxford University Press.

Golden, A. 2009. *Ordforråd, ordbruk og ordlæring*. 3. utg. Oslo: Gyldendal Akademisk.

- Golden, A., L.I. Kulbrandstad og K. Tenfjord. 2007. Norsk andrespråksforskning: utviklingslinjer fra 1980 til 2005. I *Norand: nordisk tidsskrift for andrespråksforskning*. (5 - 41)
- Granger, S. 2002. A bird's-eye view of learner corpus research. I *Computer Learner Corpora, Second Language Acquisition and Foreign Language Teaching*, (red.) S. Granger, J. Hung og S. Petch-Tyson. Amsterdam og Philadelphia: John Benjamins Publishing Company. (3-26)
- Holum, L. M. 2009. *Språkspesifikk konseptualisering og muntlig andrespråksproduksjon -en studie av uttrykk for bevegelsesmåte hos avanserte andrespråksinnlærere av norsk med spansk som førstespråk*. Masteroppgave i nordisk språk i Lektor- og adjunktprogrammet. Institutt for lingvistiske og nordiske studier. UiO.
- Jarvis, S. 2000. Methodological Rigor in the Study of Transfer: Identifying L1 Influence in the Interlanguage Lexicon. I *Language Learning* 50:2. (245-309)
- Jarvis, S. 2007. Theoretical and Methodological Issues in the Investigation of Conceptual Transfer. I *VIAL – Vigo International Journal of Applied Linguistics* 4. (43-71)
- Jarvis, S og A. Pavlenko. 2008. *Crosslinguistic Influence in Language and Cognition*. New York og London: Routledge.
- Levelt, W. J. M. 1989. *Speaking: From Intention to Articulation*. Cambridge, Massachusetts og London: MIT Press.
- McEnery, T., R. Xiao og Y. Tono. 2006. *Corpus-Based Language Studies an advanced resource book*. London og New York: Routledge Applied Linguistics.
- Nordanger, M. 2009. *Keiserens nye klær? Lingvistisk og konseptuell transfer i markeringen av grammatikalisert definit referanse i russiskspråklige og engelskspråkliges norske mellomspråk - en studie basert på ASK*. Masteroppgave ved Institutt for lingvistiske, litterære og estetiske studier. UiB.
- Odlin, T. 1989. *Language Transfer, Cross-linguistic influence in language Learning*. Cambridge, New York, Melbourne: Cambridge University Press.

- Ragnhildstveit, S. 2009. *Genustildeling og morsmålstransfer i norsk mellomspråk. En korpusbasert studie*. Masteroppgave ved Institutt for lingvistiske, litterære og estetiske studier. UiB.
- Slobin, D. I. 1987. Thinking for speaking. I *Proceedings of the Thirteen Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society*, Berkeley California: Berkeley Linguistics. (435-443)
- Slobin, D. I. 1993. Adult language acquisition: A view from child language study. I *Adult language acquisition: cross-linguistic perspectives*, (red.) C. Perdue. Cambridge: Cambridge University Press. (239-252)
- Slobin, D. I. og N. Hoiting. 1994. Reference to movement in spoken and signed languages: Typological considerations. I *Proceedings of the Twentieth Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society*, Berkeley California: Berkeley Linguistics. (487- 505)
- Slobin, D. I. 1996a. From “Thought and Language” to “Thinking for Speaking”. I *Rethinking linguistic relativity*, (red.) J. J. Gumperz og S. C. Levinson. Cambridge: Cambridge University Press. (70-96)
- Slobin, D. I. 1996b. Two ways to travel: Verbs of motion in English and Spanish. I *Grammatical Constructions: Their Form and Meaning*, (red.) M. Shibatani og S. A. Thompson. Oxford: Clarendon. (195-219)
- Slobin, D. I. 2000. Verbalized events: A dynamic approach to linguistic relativity and determinism. I *Evidence for linguistic relativity*, (red.) S. Niemeier og R. Dirven. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Slobin, D. I. 2003. Language and Thought Online: Cognitive Consequences of Linguistic Relativity. I *Language in mind: Advances in the study of language and thought*, (red.) D. Gentner og S. Goldin-Meadow. Cambridge, MA: MIT Press. (157-192)
- Slobin, D. I. 2004. The many ways to search for a frog: Linguistic typology and the expression of motion events. I *Relating events in narrative: Vol. II. Typological and contextual perspectives*, (red.) S. Strömquist og L. Verhoeven. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates. (219-257)

Slobin, D. I. 2005. Relating events in translation. I *Perspectives on language and language development: Essays in honor of Ruth A. Berman*, (red.) D. Ravid og H. B. Shyldkrot. Dordrecht: Kluwer. (115-129)

Slobin, D. I. 2006. What makes manner of motion salient? Explorations in linguistic typology, discourse, and cognition. I *Space in languages: Linguistic systems and cognitive categories*, (red.) M. Hickmann og S. Robert. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins. (59-81)

Talmy, L. 1985. Lexicalization patterns: Semantic structure in lexical forms. I *Language Typology and Syntactic Description, I: Clause Structure*, (red.) T. Shopen, Cambridge: Cambridge University Press. (57-149)

Talmy, L. 2000. *Toward a Cognitive Semantics: Typology and Process in Concept Structuring, vol. II*. Cambridge, Ma: MIT Press.

Tenfjord, K., J. E. Hagen og H. Johansen. Norsk andrespråkskorpus (ASK) – design og metodiske forutsetninger. *NOA norsk som andrespråk*, Årgang 25, 1/2009, Institutt for lingvistiske, litterære og estetiske studier. UiB.

Whorf, B. 1956. *Language, Thought, and Reality: Selected Writings of Benjamin Lee Whorf*. New York: John Wiley.

Internettkilder:

Hjemmeside for ASKeladden-prosjektet: <http://www.uib.no/fg/askeladden>

Hjemmeside for ASK-korpuset (gammel versjon): www.ask.uib.no

Hjemmeside for ASK-korpuset (ny versjon): <http://gandalf.uib.no:8009/ask/ask>

Bokmålsordboka: [http://www.nob-ordbok.uio.no/perl/ordbok.cgi?OPP=&bokmaal=+](http://www.nob-ordbok.uio.no/perl/ordbok.cgi?OPP=&bokmaal=)

Ordbøker og annet materiale:

Gundersen, D. 1986. *Norsk synonymordbok*, 2. utg., 2. oppl. Oslo: Kunnskapsforlaget.

2011. *Norsk andrespråkskorpus, Kurshefte, ASK*.

Vedlegg

Vedlegg 1: Typologiske hovedkategorier for bevegelseshandlinger

Komponentene i verbroten i en bevegelseshandling	Språkfamilie	Typologisk kategori med utgangspunkt i det semantiske elementet Retning
1) Bevegelse + tilleggshendelse (Måte/Årsak)	indoeuropeiske språk finsk-ugriske språk kinesisk ojibwa ¹⁶¹ warlbiri ¹⁶²	S- språk
2) Bevegelse + Retning	romanske språk semittiske språk japansk koreansk tyrkisk tamil polynesisk nez perce ¹⁶³ caddo ¹⁶⁴	V-språk
3) Bevegelse + Figur	atsugewi (mest nordlig hokan) navaho	S-språk

Basert på tabell i Talmy (2000: 60)

¹⁶¹ Det fjerde største stammespråket i USA og Canada.

¹⁶² Et språk som snakkes av Warlpiri-folket nord i Australia.

¹⁶³ Amerikansk stammespråk.

¹⁶⁴ Amerikansk stammespråk.

Vedlegg 2: Bevegelsesverb i Cadierno (2010) basert på Pedersen (2000)

<i>krydse</i> 'cross'	<i>cykle</i> 'cycle'	<i>kravle</i> 'crawl'
<i>passere</i> 'pass'	<i>køre</i> 'drive'	<i>mave sig</i> 'crawl on somach'
<i>forlade</i> 'leave'	<i>ride</i> 'ride'	<i>svømme</i> 'swim'
<i>skride</i> 'take off'	<i>ro</i> 'row'	<i>rutsche</i> 'slide'
<i>ankomme</i> 'arrive'	<i>skøjte</i> 'skate'	<i>danse</i> 'dance'
<i>dale</i> 'descend'	<i>sejle</i> 'sail'	<i>steppe</i> 'tap dance'
<i>dratte</i> 'flop down'	<i>surfe</i> 'surf'	<i>valse</i> 'waltz'
<i>falde</i> 'fall'	<i>stå på ski</i> 'ski'	<i>fare</i> 'rush'
<i>komme</i> 'come'	<i>gå</i> 'walk'	<i>haste</i> 'hurry around'
<i>returnere</i> 'return'	<i>liste</i> 'tiptoe'	<i>ile</i> 'hasten'
<i>stige</i> 'ascend'	<i>snige sig</i> 'sneak'	<i>piske</i> 'dash'
<i>styrte</i> 'fall'	<i>trampe</i> 'stomp'	<i>ræse</i> 'rush'
<i>tage</i> 'go'	<i>defilere</i> 'march'	<i>flakke</i> 'wander about'
<i>følge</i> 'follow'	<i>marchere</i> 'march'	<i>føjte</i> 'gad about'
<i>forfølge</i> 'pursue'	<i>spadsere</i> 'promenade'	<i>streife</i> 'roam about'
<i>jagte</i> 'chase'	<i>spankulere</i> 'strut about'	<i>svanse</i> 'flounce'
<i>jage</i> 'chase'	<i>vade</i> 'wade'	<i>tulre</i> 'blunder about'
<i>vandre</i> 'wander'	<i>galoppere</i> 'gallop'	<i>vimse</i> 'bustle about'
<i>drysse</i> 'saunter'	<i>rende</i> 'run'	<i>vrikke</i> 'wiggle'
<i>jokke</i> 'plod'	<i>sprinte</i> 'sprint'	<i>myldre</i> 'teem/swarm'
<i>sjokke</i> 'shamble'	<i>spurte</i> 'spurt'	<i>sværme</i> 'swarm'
<i>sjoske</i> 'shamble'	<i>trave</i> 'trot'	<i>vrimle</i> 'teem/crawl'
<i>slentre</i> 'stroll'	<i>hinke</i> 'hop on one leg'	<i>drive</i> 'stream'
<i>traske</i> 'plod'	<i>hoppe</i> 'hop'	<i>strømme</i> 'pour'
<i>trisse</i> 'trundle'	<i>springe</i> 'spring'	<i>sive</i> 'ooze'
<i>tøffe</i> 'chug'	<i>flyve</i> 'fly'	<i>vælde</i> 'gush'
<i>bevæge sig</i> 'move'	<i>futte</i> 'scurry'	<i>løbe</i> 'run'
<i>afgå</i> 'depart'	<i>drøne</i> 'race'	

Vedlegg 3: Oversikt over samtlige bevegelsesverb

Lemma med tilslag i ASK (34)

ankomme	bevege ¹⁶⁵	danse	dra (av sted)	falle	fly
flyte	forlate	gå	haste	hoppe	jogge
kjøre	klatre	komme	krysse	løpe	passere
ramle	reise	ri	rulle	rusle	seile
skynde (seg)	spasere	springe	stige	stikke	stå på skøyter
svømme	sykle	trille	vandre		

Lemma uten tilslag i ASK (47)

ake	avgå	bykse	dale	dette	entre
galoppere	halte	hinke	ile	jage*	jakte
klive	krype**	liste seg	luske	marsjere	myldre
padle	returnere	sjangle	slentre	snike (seg)	snurre
spankulere	sprette	sprinte	spurte	steppe	strefe
strømme	stupe	styrte	stå (på) slalom	stå på ski	sverme
svinse	trampe	traske	trave	trippe	vade
valse	vasse	vimse	vrikke	vrimle	

Lemma uten tilslag etter gjennomgang (14)

drive (i vannet)	dykke	fare	forfølge*	gli	krabbe
lande	lette	ro	sive	skøyte	spinne
surfe	synke*				

*ett tilslag i KK, **to tilslag i KK.

¹⁶⁵ Under *bevege* regnes også den reflektsive formen *bevege seg*.

Vedlegg 4: Eksempel fra søk i ASK på lemma *gå* i SP, tysk. Lastet ned og lagt over i et dokument i Excel

Ordforklaringer:

dok: dokumentnummer

kw: keyword

bev. Bevegelse

-bev: bevegelseshandling

Feil: tilfeller der det er brukt feil verb eller det ikke er bevegelseshandling

GK: grensekryssingssituasjon

Tysk

Corpus: ASK

Query: [document='.[01].*' & ((lemma='gå') | (lemma1='gå') | (lemma2='gå') | (lemma3='gå') | (lemma4='gå')) & testtype='SP' & lang='tysk'];

Matches: 86

dok	left-context	kw	right-context	bev	- bev	feil	GK
s0428	I Norge	gikk	jeg på ski flere ganger og jeg synes	x			
s0988	kjørte du over den liten bestemor som	gikk	langs veien.	x			
s0914	Barn kan ikke	gå	ut alene og leke.	x			x
s0458	jeg hørte fra Hans legene på TV at alt	gikk	bra.		x		
s0429	stor del gjorde selvfølgelig skolen jeg	gikk	på.		x		
s0436	Jeg skjønner ikke hvorfor det ikke	går	an og bare kose seg med litt		x		
s0467	du blir rad hvis du vil jobbe og mobil	gar	av alltid.			x	

Vedlegg 5: Totale forekomster av bevegelsesverb i språkgruppene¹⁶⁶

	Lemma	Tysk	Russisk	Spansk	Norsk	Totalt
1	gå ¹⁶⁷ (m)	97	136	122	48	403
2	komme	114	85	70	31	300
3	kjøre (m)	83	53	32	13	181
4	reise	58	41	56	8	163
5	sykle (m)	14	16	9	1	40
6	dra (av sted)	17	4	12	3	36
7	bevege	15	12	5	4	36
8	forlate	4	8	5	2	19
9	løpe (m)	9	2	3	2	16
10	danse (m)		2	8		10
11	svømme (m)	2	5	3		10
12	spasere (m)	1	6	1		8
13	falle	3	2	1		6
14	hoppe (m)	1	3		3	7
15	seile (m)		2	2		4
16	fly (m)		1	2		3
17	springe (m)	1	2		3	6
18	jogge (m)		2			2
19	krysse	1	1			2
20	ri (m)		1	1		2
21	skynde (seg) (m)		2		1	3
22	trille (m)	1		1	1	3
23	ankomme	1				1
24	flyte (m)	1				1
25	haste (m)	1			1	2
26	klatre (m)			1		1
27	passere		1			1
28	ramle		1			1
29	rulle (m)		1		1	2
30	rusle (m)	1				1
31	stige		1			1
32	stikke (m)	1			2	3
33	stå på skøyter (m)	1				1
34	vandre (m)	1				1
	Totalt	428	390	334	124	1276
	Totalt måtesverb	191	213	143	62	609

¹⁶⁶ (m) = måtesverb. Gjelder for alle aktuelle vedlegg.

¹⁶⁷ Totale tilslag for bevegelsesverbet gå. Det vil si både tilfeller der bevegelsesverbet uttrykkes Måte og tilfeller der bevegelsesverbet er måtesnøytralt. Måte: tysk 73, russisk 115, spansk 80 og norsk 34. Måtesnøytral: tysk 24, russisk 21, spansk 42 og norsk 14.

Vedlegg 6: Total frekvens i alle språkgruppene i ASK for de ni bevegelsesverbene med flest tilslag i språkgruppene tysk, russisk, spansk og norsk

Lemma	Antall forekomster	Plass på frekvensliste i ASK
gå	2 065	10
komme	2 014	11
reise	613	37
kjøre	448	51
sykle	159	83
dra	100	135
bevege	78	164
forlate	60	201
løpe	41	256

Vedlegg 7: Totale forekomster av bevegelsesverb i språkgruppene fordelt på SP og HN

	Lemma	Tysk SP	Tysk HN	Russisk SP	Russisk HN	Spansk SP	Spansk HN	Totalt
1	gå ¹⁶⁸ (m)	53	44	87	49	94	28	355
2	komme	51	63	51	34	39	31	269
3	kjøre (m)	44	39	22	31	11	21	168
4	reise	25	33	31	10	23	33	155
5	sykle (m)	5	9	8	8	6	3	39
6	dra (av sted)	6	11	2	2	8	4	33
7	bevege		15	1	11		5	32
8	forlate	2	2	4	4	1	4	17
9	løpe (m)	3	6	2		2	1	14
10	danse (m)			1	1	7	1	10
11	svømme (m)	2		2	3	3		10
12	spasere (m)		1	4	2		1	8
13	falle	3		2			1	6
14	hoppe (m)	1		3				4
15	seile (m)			2		2		4
16	fly (m)			1			2	3
17	springe (m)	1			2			3
18	jogge (m)				2			2
19	krysse	1			1			2
20	ri (m)			1		1		2
21	skynde (seg) (m)				2			2
22	trille (m)		1			1		2
23	ankomme	1						1
24	flyte (m)		1					1
25	haste (m)	1						1
26	klatre (m)					1		1
27	passere			1				1
28	ramle			1				1
29	rulle (m)			1				1
30	rusle (m)		1					1
31	stige				1			1
32	stikke (m)		1					1
33	stå på skøyter (m)		1					1
34	vandre (m)	1						1
	Totalt	200	228	227	163	199	135	1152
	Totalt måtesverb	99	92	125	88	96	47	547

¹⁶⁸ Totale tilslag for bevegelsesverbet gå. Det vil si både tilfeller der bevegelsesverbet uttrykkes Måte og tilfeller der bevegelsesverbet er måtesnøytralt. Måte: tysk SP: 41, tysk HN: 32, russisk SP: 78, russisk HN: 37, spansk SP: 62 og spansk HN: 18. Måtesnøytral: tysk SP: 12, tysk HN: 12, russisk SP: 9, russisk HN: 12, spansk SP: 32 og spansk HN: 10.

Vedlegg 8: Spesifisering av antall forekomster i materialet fra de tyske, russiske og spanske informantene fordelt på SP og HN

Følgende bevegelsesverb har tilslag i det tyske, russiske og spanske materialet, men ikke på begge nivå for alle språkene.

Lemma	Tysk SP	Tysk HN	Russisk SP	Russisk HN	Spansk SP	Spansk HN	Totalt
bevege	0	15	1	11	0	5	32
løpe	3	6	2	0	2	1	14
svømme	2	0	2	3	3	0	10
spasere	0	1	4	2	0	1	8
falle	3	0	2	0	0	1	6

Følgende bevegelsesverb har forekomster kun i materialet fra S-språkene tysk og russisk, SP og/eller HN.

Lemma	Tysk SP	Russisk SP	Russisk HN	Totalt
hoppe	1	3	0	4
springe	1	0	2	3
krysse	1	0	1	2

Følgende bevegelsesverb har forekomster i materialet fra ett eller begge S-språkene og fra V-språket, SP og/eller HN.

Lemma	Tysk HN	Russisk SP	Russisk HN	Spansk SP	Spansk HN	Totalt
danse	0	1	1	7	1	10
seile	0	2	0	2	0	4
fly	0	1	0	0	2	3
ri	0	1	0	1	0	2
trille	1	0	0	1	0	2

Følgende bevegelsesverb har forekomster kun i materialet fra de tyske informantene.

Lemma	Tysk SP	Tysk HN	Totalt
ankomme	1	0	1
haste	1	0	1
vandre	1	0	1
rusle	0	1	1
flyte	0	1	1
stikke	0	1	1
stå på skøyter	0	1	1

Følgende bevægelsesverb har forekomster kun i materialet fra de russiske informantene.

Lemma	Russisk SP	Russisk HN	Totalt
jogge	0	2	2
skynde (seg)	0	2	2
stige	0	1	1
passere	1	0	1
rulle	1	0	1
ramle	1	0	1

Følgende bevægelsesverb har forekomster kun i materialet fra de spanske informantene.

Lemma	Spansk SP	Spansk HN	Totalt
klatre	1	0	1

Vedlegg 9: Forekomster av ulike bevegelsesverb i språkgruppene

	Lemma	Tysk	Russisk	Spansk	Norsk
1	dra (av sted)	x	x	x	x
2	forlate	x	x	x	x
3	gå (m)	x	x	x	x
4	kjøre (m)	x	x	x	x
5	komme	x	x	x	x
6	reise	x	x	x	x
7	sykle (m)	x	x	x	x
8	løpe (m)	x	x	x	x
9	bevege	x	x	x	x
10	spasere (m)	x	x	x	
11	svømme (m)	x	x	x	
12	falle	x	x	x	
13	hoppe (m)	x	x		x
14	krysse	x	x		
15	springe (m)	x	x		x
16	danse (m)		x	x	
17	fly (m)		x	x	
18	ri (m)		x	x	
19	seile (m)		x	x	
20	trille (m)	x		x	x
21	klatre (m)			x	
22	jogge (m)		x		
23	passere		x		
24	ramle		x		
25	rulle (m)		x		x
26	skynde (seg) (m)		x		x
27	stige		x		
28	ankomme	x			
29	flyte (m)	x			
30	haste (m)	x			x
31	rusle (m)	x			
32	stikke (m)	x			x
33	stå på skøyter (m)	x			
34	vandre (m)	x			
	Totalt	23	25	18	16
	Totalt måtesverb	15	15	12	11

Vedlegg 10: Ulike bevegelsesverb i språkgruppene fordelt på SP og HN

	Lemma	Tysk SP	Tysk HN	Russisk SP	Russisk HN	Spansk SP	Spansk HN
1	dra (av sted)	x	x	x	x	x	x
2	forlate	x	x	x	x	x	x
3	gå (m)	x	x	x	x	x	x
4	kjøre (m)	x	x	x	x	x	x
5	komme	x	x	x	x	x	x
6	reise	x	x	x	x	x	x
7	sykle (m)	x	x	x	x	x	x
8	løpe (m)	x	x	x		x	x
9	bevege		x	x	x		x
10	danse (m)			x	x	x	x
11	spasere (m)		x	x	x		x
12	svømme (m)	x		x	x	x	
13	falle	x		x			x
14	fly (m)			x			x
15	hoppe (m)	x		x			
16	krysse	x			x		
17	ri (m)			x		x	
18	seile (m)			x		x	
19	springe (m)	x			x		
20	trille (m)		x			x	
21	ankomme	x					
22	flyte (m)		x				
23	haste (m)	x					
24	jogge (m)				x		
25	klatre (m)					x	
26	passere			x			
27	ramle			x			
28	rulle (m)			x			
29	rusle (m)		x				
30	skynde (seg) (m)				x		
31	stige				x		
32	stikke (m)		x				
33	stå på skøyter (m)		x				
34	vandre (m)	x					
	Totalt	16	15	20	16	14	13
	Totalt måtesverb	9	10	12	9	10	7

Vedlegg 11: Individuelle profiler. Tall i sin helhet.

Forklaringer:

SP	Språkprøven
HN	Høyere Nivå
KONTR	Kontrollkorpus
Token	Antall forekomster av bevegelsesverb/måtesverb
Type	Ulike forekomster av bevegelsesverb/måtesverb
Måte	måtesverb

Grensekryssingssituasjoner:

M+R_sat	Måtesverb med retningssatellitt
N+R_sat	Måtesnøytralt/Nøytralt bevegelsesverb med retningssatellitt
GKV	Grensekryssing uttrykt gjennom et måtesnøytralt bevegelsesverb uten retningssatellitt
G_imp	Implisitt grensekryssing

Tysk SP									
Dokument	Token		Type		Grensekryssing				
	Antall	Måte	Antall	Måte	Antall	M+R_sat	N+R_sat	GKV	G_imp
s0026	2		2						
s0027	2	1	2	1					
s0029	1		1						
s0030	1		1						
s0058	3		2		1		1		
s0062	2		2						
s0063	4	3	3	2					
s0065	1		1						
s0123	2		2						
s0124	3		2						
s0428	8	8	1	1	1	1			
s0429	2	1	2	1					
s0430	3	1	3	1					
s0431	5	3	2	1					
s0432	1	1	1	1					
s0433	7	5	2	1					
s0435	2		1						
s0436	4		2						
s0437	3		2		3		3		
s0438	2		2						
s0439	4	1	2	1					
s0440	1		1						
s0442	7	2	4	1					
s0443	1		1						
s0446	1		1						
s0447	1	1	1	1					
s0448	2		2		2		1	1	

s0450	1		1						
s0453	4	4	3	3					
s0457	1		1						
s0459	1	1	1	1	1	1			
s0461	2	1	2	1					
s0462	2		2						
s0464	4	2	3	1	3	1	1		1
s0465	1	1	1	1					
s0470	1		1						
s0702	5	3	3	1	1	1			
s0910	3	2	3	2					
s0911	1	1	1	1					
s0914	4	3	3	2	2	1	1		
s0919	5	3	3	1	2	1		1	
s0923	8	2	5	2					
s0928	1	8	3	2	3	1	2		
s0929	11	11	1	1					
s0930	4	2	2	1					
s0934	1	9	4	3					
s0935	1	1	1	1					
s0947	1		1		1		1		
s0965	2	1	2	1					
s0966	1	4	5	2	4	1	1	1	1
s0968	4		1						
s0972	2	1	2	1					
s0974	1		1						
s0977	4	1	2	1	2		2		
s0988	4	4	3	3					
s0989	3	2	2	1					
s0991	8	1	3	1	4		3		1
s0993	1		1						
s0994	1		1						
s1001	1		1						
s1006	1	1	1	1	1	1			
s1007	3	3	1	1	2	2			
Totalt antall	200	99			33	11	16	3	3

Tysk HN									
Dokument	Token		Type		Grensekryssing				
	Antall	Måte	Antall	Måte	Antall	M+R_sat	N+R_sat	GKV	G_imp
h0206	1		1						
h0211	3	2	2	1					
h0224	2	1	2	1					
h0225	1		1						
h0228	4		2						
h0244	3	1	3	1					
h0245	5	1	3	1					
h0249	14	7	5	2					
h0250	1		1						
h0251	1		1		1		1		
h0260	9	6	3	1					
h0280	1		1						
h0283	6		2						
h0293	13	5	5	2					
h0296	2	1	2	1					
h0297	6	4	4	2					
h0305	1		1						
h0309	9	6	5	3					
h0310	3		2						
h0315	8	3	3	1	1		1		
h0316	2	1	2	1					
h0317	6	4	2	1					
h0320	1	1	1	1					
h0321	1		1						
h0325	3	2	3	2					
h0328	1		1						
h0333	1		1						
h0342	1		1						
h0353	3	1	3	1					
h0355	2		2						
h0360	1	1	1	1	1	1			
h0363	1		1						
h0368	3		3		1		1		
h0378	5	5	2	2					
h0380	1		1						
h0382	8	2	4	2					
h0395	5	5	1	1					
h0400	1		1						
h0403	1	1	1	1					
h0404	2	2	1	1					
h0405	4	1	3	1	1		1		
h0408	3		2						
h0421	5	1	3	1	2	1	1		
h0425	2	1	2	1					

h0432	4		2						
h0433	1		1						
h0446	2	1	2	1					
h0462	11	7	5	2	6	5	1		
h0463	2		1						
h0467	1		1						
h0471	1	1	1	1					
h0475	2		2		1			1	
h0476	2	2	2	2					
h0477	4	4	2	2					
h0478	1		1						
h0482	6	4	4	2	2	1	1		
h0484	3	1	2	1					
h0485	1		1						
h0487	3		2						
h0497	1		1						
h0502	3		2						
h0504	2		2						
h0509	4	2	3	1					
h0544	1		1						
h0551	3	3	1	1					
h0557	3	1	2	1					
h0565	2	1	2	1					
h0568	1		1						
h0575	2		1						
h0584	2		2						
h0588	4		3		1			1	
Totalt antall	228	92			17	8	7	2	0

Russisk SP									
Dokument	Token		Type		Grensekryssing				
	Totalt	Måte	Totalt	Måte	Totalt	M+R_sat	N+R_sat	GKV	G_imp
s0037	2		2						
s0038	1		1						
s0039	1		1						
s0040	2	1	2	1					
s0066	3		2						
s0069	1	1	1	1					
s0070	3	1	2	1					
s0116	2	1	2	1					
s0117	3		2		1			1	
s0155	4	2	4	2					
s0156	5	4	3	2					
s0157	3	1	2	1					
s0158	11	1	3	2					
s0472	2	1	2	1					
s0473	1		1						
s0474	1		1						
s0475	1	1	1	1					
s0476	2		2						
s0477	2		1						
s0478	3	1	2	1					
s0479	2	1	2	1					
s0480	1		1						
s0481	1	1	1	1					
s0482	5	3	4	2	1		1		
s0486	3	2	3	2					
s0487	1		1						
s0488	4	3	2	1	3	2			1
s0489	1		1						
s0491	2	1	2	1					
s0492	3	3	2	2					
s0493	3		3						
s0496	2		1						
s0497	1		1		1		1		
s0498	1		1						
s0500	2		2						
s0501	1	1	1	1					
s0502	3	3	1	1					
s0503	16	1	5	3	3	1	2		
s0504	3	2	2	1					
s0505	1		1						
s0506	2	1	2	1					
s0507	1		1						
s0508	3	1	2	1					
s0509	4	2	3	2					

s0510	5	3	5	3					
s0511	3		2						
s0512	5	5	2	2	2	2			
s0514	6	4	4	2	1	1			
s0515	2	1	2	1	1	1			
s0517	3	2	3	2					
s0518	2	1	2	1	1		1		
s0519	1	1	1	1					
s0520	1	1	1	1	1	1			
s0521	3	1	3	1	2	1	1		
s0523	2	1	2	1					
s0525	2	1	2	1					
s0527	3		2						
s0528	2		1						
s0529	2		2						
s0530	1	1	1	1					
s0531	2	2	2	2					
s0532	4	3	2	1	1	1			
s0534	7	3	4	2	1	1			
s0535	2	2	1	1					
s0537	1		1						
s0538	4	2	2	1					
s0903	4	4	2	2					
s0905	5	4	4	3					
s0912	5	5	2	2					
s0913	1		1						
s0925	7	7	3	3					
s0933	4	3	4	3					
s0938	2	2	1	1					
s0942	2	2	1	1	1	1			
s0945	1		1						
s0958	1		1						
s0971	6	2	3	2					
s0976	7	4	6	3					
Totalt antall	227	125			20	12	6	1	1

Russisk HN									
Dokument	Token		Type		Grensekryssing				
	Totalt	Måte	Totalt	Måte	Totalt	M+R_sat	N+R_sat	GKV	G_imp
h0177	1	1	1	1					
h0185	4	4	4	4					
h0186	7	6	5	4	1	1			
h0188	9	7	6	4	1	1			
h0190	1		1						
h0194	1		1						
h0197	1		1						
h0199	4	3	2	1	1	1			
h0204	1		1						
h0220	2		2						
h0223	1		1						
h0232	1		1						
h0240	8	7	4	3					
h0243	3	2	3	2					
h0254	1		1		1		1		
h0256	3	3	1	1					
h0272	1	1	1	1					
h0273	1		1						
h0274	5	5	1	1					
h0284	2	1	2	1					
h0288	1	1	1	1					
h0290	1		1						
h0299	1	1	1	1					
h0302	2	1	2	1					
h0306	1		1		1			1	
h0319	1		1						
h0323	1	1	1	1					
h0326	3	3	3	3					
h0367	1		1						
h0370	2		2		1			1	
h0371	3		1						
h0373	4		2						
h0379	1		1						
h0383	1		1						
h0387	1		1						
h0391	1	1	1	1					
h0392	2		1						
h0394	1		1		1			1	
h0397	1		1						
h0406	2		1						
h0410	1		1						
h0411	1		1						
h0427	1		1						
h0448	6	5	5	4					

h0450	3	2	2	1					
h0455	11	7	7	4					
h0483	1		1						
h0486	2	1	2	1					
h0493	4	2	4	2					
h0512	1		1						
h0522	1		1						
h0525	3	3	1	1	2	2			
h0537	4	1	3	1					
h0538	1	1	1	1	1	1			
h0540	2		1						
h0541	1		1						
h0543	8	6	4	2	1	1			
h0570	1		1						
h0574	2		1						
h0576	2		2						
h0589	2	2	2	2					
h0590	4		2						
h0592	2	2	1	1	1	1			
h0593	1		1						
h0595	8	7	4	3	3	2		1	
h0603	1		1						
h0607	1	1	1	1					
Totalt antall	163	88			15	10	1	4	0

Spansk SP									
Dokument	Token		Type		Grensekryssing				
	Totalt	Måte	Totalt	Måte	Totalt	M+R_sat	N+R_sat	GKV	G_imp
s0001	1		1						
s0002	1		1		1		1		
s0003	1	1	1	1					
s0004	2	1	2	1					
s0041	1		1						
s0042	1		1						
s0043	1		1						
s0047	5	2	3	1					
s0167	2		2						
s0172	1		1						
s0173	5	3	3	2					
s0548	3	1	2	1					
s0549	1	3	4	1	1		1		
s0550	1		1						
s0551	1		1						
s0553	2		1		1		1		
s0554	2	1	2	1					
s0555	1		1						
s0559	1		1						
s0560	2		2						
s0561	2		1						
s0562	1		1						
s0564	4	1	2	1	1		1		
s0565	1	1	1	1					
s0566	6		2						
s0567	2		1						
s0568	1		1						
s0569	1		1						
s0570	3	2	2	1					
s0573	2	2	2	2	1	1			
s0575	1		1						
s0680	2		1						
s0682	7	4	4	2					
s0684	8	8	4	4	2	2			
s0685	4	4	3	3					
s0687	9	6	4	2	1	1			
s0689	6	6	3	3					
s0690	1	8	4	2					
s0691	2		2						
s0694	8	6	6	4					
s0697	4	4	3	3	1	1			
s0698	1		1						
s0705	4	3	2	1					
s0706	1		1						

s0715	6	3	4	2	2	1	1		
s0741	1		1						
s0743	3	3	2	2					
s0746	1	1	1	1					
s0748	1		1						
s0757	4	3	3	2	2	1	1		
s0764	3	1	3	1					
s0774	3		3						
s0776	2	1	2	1	1	1			
s0779	2		2		1		1		
s0782	2	2	1	1					
s0808	1	1	1	1					
s0809	1	1	1	1					
s0812	3	2	2	1	1		1		
s0814	1		1		1		1		
s0817	1	1	1	1					
s0823	2	1	2	1	1	1			
s0825	3		2						
s0826	2		1		1		1		
s0830	2		1						
s0831	1	1	1	1					
s0832	1		1		1				1
s0833	1	1	1	1					
s0834	1		1						
s0835	1		1						
s0837	1		1						
s0840	5	1	3	1	1	1			
s0844	2	2	1	1					
s0845	2	1	2	1					
s0847	6	3	3	2					
Totalt antall	199	96			21	10	10	0	1

Spansk HN									
Dokument	Token		Type		Grensekryssing				
	Totalt	Måte	Totalt	Måte	Totalt	M+R_sat	N+R_sat	GKV	G_imp
h0006	5		2						
h0017	1		1						
h0018	1		1		1		1		
h0021	2		1						
h0029	1		1		1			1	
h0030	3	2	2	1					
h0033	1	1	1	1					
h0049	2	1	2	1					
h0054	1		1						
h0059	1		1		1		1		
h0069	2		2						
h0075	3	1	2	1					
h0083	1	1	1	1					
h0085	3	1	3	1					
h0099	3	2	2	1					
h0130	1		1						
h0133	2		1						
h0153	1		1						
h0155	6	1	3	1					
h0156	4	2	4	2					
h0168	3	1	3	1					
h0175	2	2	1	1					
h0200	3	2	3	2					
h0231	1		1						
h0236	1	1	1	1					
h0242	1	1	1	1					
h0267	2		2						
h0276	1		1						
h0287	7	6	3	2	2	2			
h0298	1		1						
h0313	3	2	3	2					
h0330	5		2						
h0338	6		3						
h0340	5		2						
h0343	5		2						
h0354	4		2						
h0358	2		1						
h0361	3		2						
h0389	1		1						
h0390	2		2		1		1		
h0434	2	2	2	2					
h0491	1		1						
h0496	1	1	1	1					
h0528	3	2	3	2					

h0560	3		1						
h0587	9	9	1	1					
h0627	1		1						
h0643	1	1	1	1					
h0655	4	2	2	1					
h0659	6	2	5	2	2		2		
h0660	2	1	2	1	1	1			
Totalt antall	135	47			9	3	5	1	0

Norsk									
Dokument	Token		Type		Grensekryssing				
	Totalt	Måte	Totalt	Måte	Totalt	M+R_sat	N+R_sat	GKV	G_imp
h2006	1	1	1	1					
h2013	2		2						
h2015	1		1						
h2016	1	1	1	1					
h2021	1		1						
h2023	1	1	1	1					
h2025	2	2	2	2					
h2028	1	1	1	1					
h2033	1		1						
h2037	2	2	2	2	1	1			
h2040	1		1						
h2043	3		2						
h2058	1		1						
h2060	1		1						
h2064	1	1	1	1					
h2065	1		1						
h2066	1		1						
h2068	1		1						
h2070	1	1	1	1					
h2072	1		1						
h2074	1		1						
h2075	1		1						
h2076	2	1	2	1					
h2077	1	1	1	1					
h2078	3	1	3	1					
h2079	1	1	1	1					
h2080	1		1						
h2086	1		1						
h2087	1		1						
h2091	1		1						
h2093	1		1						
h2097	2		1		2		2		

s2001	1		1						
s2005	1		1						
s2007	1		1						
s2009	3	3	1	1					
s2010	1	1	1	1					
s2011	3	1	3	1					
s2012	1		1						
s2015	2	2	1	1					
s2018	1	1	1	1					
s2019	2		2						
s2021	3	2	3	2					
s2023	1	1	1	1					
s2029	5	2	2	1	2		2		
s2031	4		3						
s2032	1	1	1	1					
s2034	1		1						
s2042	1	1	1	1					
s2044	1		1						
s2045	3	3	2	2					
s2047	2	2	2	2					
s2049	5	5	3	3	1	1			
s2054	2	2	1	1					
s2058	1		1						
s2060	2	1	2	1	1	1			
s2062	1		1						
s2063	4	1	4	1	1		1		
s2065	4	3	4	3					
s2066	2	2	1	1					
s2067	1		1						
s2070	6	4	6	4	3	1	2		
s2075	1	1	1	1					
s2076	1	1	1	1					
s2079	3	1	2	1					
s2081	1		1						
s2082	2	2	1	1					
s2085	1		1		1			1	
s2089	1	1	1	1					
s2091	1		1		1		1		
s2093	3	3	1	1					
s2095	1	1	1	1					
s2100	2		1		2		2		
Totalt antall	124	62			15	4	10	1	0

Vedlegg 12: Standardavvik

Ordforklaringer:

st.avvik = standardavvik

gj.snitt = gjennomsnitt

Språk/nivå	st.avvik	gj.snitt	1 st.avvik over gj.snitt	1 st.avvik under gj.snitt
Tysk SP	2,36	3,23	5,59	0,87
Tysk HN	1,89	1,3	3,19	- 0,59
Russisk SP	2,03	2,45	4,48	0,42
Russisk HN	2,08	1,31	3,39	-0,77
Spansk SP	1,9	1,3	3,2	-0,6
Spansk HN	1,59	0,92	2,51	-0,67

Språk/nivå	Over st. avvik	Under st.avvik	Utenfor	Antall	%
Tysk SP	4	26	32	62	51,6
Tysk HN	11	0	60	71	84,5
Russisk SP	3	27	48	78	61,5
Russisk HN	9	0	58	67	86,6
Spansk SP	8	0	66	74	89,2
Spansk HN	2	0	49	51	96,1

Vedlegg 13: Oversikt over oppgavetitler for tekstene i denne studien

O = Antall innlærertekster av den gitte oppgavetittel

Bv = Bevegelsesverb totalt

Gj = Forekomster av bevegelsesverb per innlærertekst i gjennomsnitt

Språkprøven	Tysk			Russisk			Spansk			Totalt		
	O	Bv	Gj	O	Bv	Gj	O	Bv	Gj	O	Bv	Gj
Trafikk og boligområder	9	56	6,2	10	43	4,3	0	0	0	19	99	5,2
Kultur og idrett	0	0	0	0	0	0	2	10	5	2	10	5
Den norske naturen	1	5	5	26	101	3,9	11	65	5,9	38	171	4,5
Frivillig hjelp i organisasjoner	4	17	4,3	0	0	0	0	0	0	4	17	4,3
Å treffe andre mennesker	0	0	0	0	0	0	9	28	3,1	9	28	3,1
En sport du liker	1	3	3	0	0	0	0	0	0	1	3	3
Møte med norsk kultur	8	35	4,4	14	29	2,1	0	0	0	22	64	2,9
En religion du kjenner	0	0	0	4	11	2,8	1	2	2	5	13	2,6
Alkohol og alkoholvaner	2	5	2,5	0	0	0	0	0	0	2	5	2,5
Vennskap	9	24	2,7	12	25	2,1	0	0	0	21	49	2,3
Bomiljø/Boformer	3	5	1,7	0	0	0	18	40	2,2	21	45	2,1
Mobiltelefoner	13	26	2	0	0	0	0	0	0	13	26	2
Viktige verdier i livet	4	8	2	0	0	0	0	0	0	4	8	2
Konkurranse	0	0	0	0	0	0	1	2	2	1	2	2
Framtida	0	0	0	0	0	0	9	17	1,9	9	17	1,9
En forfatter og om en bok han/ hun har skrevet	0	0	0	10	16	1,6	2	5	2,5	12	21	1,8
Nyheter	3	7	2,3	0	0	0	2	2	1	5	9	1,8
Fjernsynsprogram for barn	4	8	2	2	2	1	0	0	0	6	10	1,7
Vaner og tradisjoner å ta vare på når du flytter	0	0	0	0	0	0	14	22	1,6	14	22	1,6
Fremmedspråklæring	0	0	0	0	0	0	5	6	1,2	5	6	1,2
Likestilling	1	1	1	0	0	0	0	0	0	1	1	1
Totalt	62	200	3,2	78	227	2,9	74	199	2,7	214	626	2,9

Høyere Nivå	Tysk			Russisk			Spansk			Totalt		
	O	Bv	Gj	O	Bv	Gj	O	Bv	Gj	O	Bv	Gj
Bilisme	12	82	6,8	3	16	5,3	2	10	5	17	108	6,4
Diktet 'Skøyteløperen' av Peter R Holm	3	18	6	0	0	0	0	0	0	3	18	6
Hva er en god film	0	0	0	0	0	0	1	6	6	1	6	6
Trafikkdøden	1	3	3	2	10	5	1	9	9	4	22	5,5
Helse og livskvalitet	0	0	0	5	25	5	0	0	0	5	25	5
Tusenårsskiftet	0	0	0	0	0	0	1	5	5	1	5	5
Gjennomsnittsvekten øker	12	43	3,6	8	38	4,8	5	12	2,4	25	93	3,7
Kommunevalget i Norge	2	5	2,5	1	1	1	7	30	4,3	10	36	3,6
Å leve i store byer	0	0	0	0	0	0	4	14	3,5	4	14	3,5
Enpersons-husholdninger	0	0	0	0	0	0	1	3	3	1	3	3
Humor	1	3	3	1	2	2	0	0	0	2	5	2,5
Integrering av innvandrere	4	9	2,3	4	9	2,3	1	3	3	9	21	2,3
Diktet 'Det er langt mellom venner' av Kolbjørn Falkeid	2	6	3	0	0	0	1	1	1	3	7	2,3
Diktet 'Mayday' av Lars Saabye Christensen	0	0	0	0	0	0	3	7	2,3	3	7	2,3
Miljøvern	4	6	1,5	2	6	3	1	3	3	7	15	2,1
Bolig og boutgifter	5	11	2,2	9	17	1,9	1	2	2	15	30	2
Barndom og voksenverden	1	2	2	0	0	0	0	0	0	1	2	2
Det norske monarkiet	0	0	0	0	0	0	1	2	2	1	2	2
Mobiltelefonen	10	20	2	9	15	1,7	2	2	1	21	37	1,8
Netthandel	0	0	0	0	0	0	4	6	1,5	4	6	1,5
Diktet 'Toleranse'	0	0	0	0	0	0	2	3	1,5	2	3	1,5
Familie og karriere/Familieliv og yrkesliv	2	5	2,5	6	7	1,2	4	5	1,3	12	17	1,4
Leselyst/ En bok fra din kultur eller ditt hjemland/ Bestselgere og bokbransjen	2	4	1	2	2	1	2	3	1,5	7	8	1,4
Praktisk og teoretisk utdanning	2	2	1	4	4	1	2	3	1,5	8	9	1,3
Likestilling mellom kjønnene	4	5	1,3	0	0	0	0	0	0	4	5	1,3
Lærerlønn	0	0	0	0	0	0	3	4	1,3	3	4	1,3
Diktet 'Privat huskeregel' av Kolbjørn Falkeid	0	0	0	3	3	1	0	0	0	3	3	1
Norge det beste sted å bo	3	3	1	0	0	0	0	0	0	3	3	1
'Import' av helsepersonell	0	0	0	2	2	1	0	0	0	2	2	1
Sangtradisjon	0	0	0	2	2	1	0	0	0	2	2	1
Adopsjon	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1
Eldrebølgen	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1
Elitesport og fellesskap	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1
Et dikt av Einar Skjæraasen	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1
Husstander i Norge	1	1	1	0	0	0	0	0	0	1	1	1
Kvinner i topposisjoner	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1
Nærmiljø og lokalsamfunn	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1
Totalt	71	228	3,2	67	163	2,4	51	135	2,6	189	526	2,8

Kontrollkorpuset	Norsk		
Oppgavetittel	O	Bv	Gj
Sunnhet og helse	18	40	2,2
Penger og andre verdier	12	24	2
Frihet og ansvar	11	19	1,7
Olympiske leker og sportslige idealer	9	15	1,7
Diktet 'Ingen ting' av Paulus Utsi om språk	10	12	1,2
Organdonasjon	13	14	1,1
Totalt	73	124	1,7

Vedlegg 14: Oppgavetitler med fordeling av måtesverb og grensekryssingssituasjoner med mønstret M+R_sat

Språkprøven	Tysk SP					
	Oppgavetittel	Antall tekster	Bevegelsesverb		Grensekryssing	
			Totalt	Måtesverb	Totalt	M+R_sat
Mobiltelefoner	13	26	8	7	1	
Trafikk og boligområder	9	56	42	11	4	
Vennskap	9	24	3	1	0	
Møte med norsk kultur	8	35	21	4	1	
Frivillig hjelp i organisasjoner	4	17	4	0	0	
Fjernsynsprogram for barn	4	8	3	3	0	
Viktige verdier i livet	4	8	6	0	0	
Nyheter	3	7	2	3	1	
Bomiljø/Boformer	3	5	2	0	0	
Alkohol og alkoholvaner	2	5	1	0	0	
Den norske naturen	1	5	3	1	1	
En sport du liker	1	3	3	2	2	
Likestilling	1	1	1	1	1	
Totalt	62	200	99	33	11	

Språkprøven	Russisk SP					
	Oppgavetittel	Antall tekster	Bevegelsesverb		Grensekryssing	
			Totalt	Måtesverb	Totalt	M+R_sat
Den norske naturen	26	101	60	10	7	
Trafikk og boligområder	10	43	33	1	1	
Møte med norsk kultur	14	29	13	4	2	
Vennskap	12	25	7	2	0	
En forfatter og om en bok han/ hun har skrevet	10	16	5	2	1	
En religion du kjenner	4	11	7	1	1	
Fjernsynsprogram for barn	2	2	0	0	0	
Totalt	78	227	125	20	12	

Språkprøven	Spansk SP					
	Oppgavetittel	Antall tekster	Bevegelsesverb		Grensekryssing	
			Totalt	Måtesverb	Totalt	M+R_sat
Den norske naturen	11	65	48	5	4	
Bomiljø/Boformer	18	40	19	9	4	
Å treffe andre mennesker	9	28	10	4	1	
Vaner og tradisjoner å ta vare på når du flytter	14	22	7	2	0	
Framtida	9	17	1	0	0	
Kultur og idrett	2	10	5	0	0	
Fremmedspråklæring	5	6	0	0	0	
En forfatter og om en bok han/ hun har skrevet	2	5	4	1	1	
En religion du kjenner	1	2	0	0	0	
Nyheter	2	2	0	0	0	
Konkurranse	1	2	2	0	0	
Totalt	74	199	96	21	10	

Høyere Nivå	Tysk					
	Oppgavetittel	Antall tekster	Bevegelsesverb		Grensekryssing	
			Totalt	Måtesverb	Totalt	M+R_sat
Bilisme	12	82	37	1	0	
Gjennomsnittsvekten øker	12	43	20	10	7	
Mobiltelefonen	10	20	7	0	0	
Diktet 'Skøyteløperen' av Peter R Holm	3	18	12	0	0	
Bolig og boutgifter	5	11	4	2	0	
Integrering av innvandrere	4	9	0	1	0	
Miljøvern	4	6	3	1	0	
Diktet 'Det er langt mellom venner' av Kolbjørn Falkeid	2	6	1	0	0	
Familie og karriere/Familieliv og yrkesliv	2	5	0	0	0	
Kommunevalget i Norge	2	5	1	0	0	
Likestilling mellom kjønnene	4	5	1	1	0	
Trafikk døden	1	3	3	0	0	
Norge det beste sted å bo	3	3	1	1	1	
Humor	1	3	1	0	0	
Leselyst/ En bok fra din kultur eller ditt hjemland/ Bestselgere og bokbransjen	2	4	0	0	0	
Praktisk og teoretisk utdanning	2	2	0	0	0	
Barndom og voksenverden	1	2	1	0	0	
Husstander i Norge	1	1	0	0	0	
Totalt	71	228	92	17	8	

Høyere Nivå	Russisk				
	Antall tekster	Bevegelsesverb		Grensekryssing	
		Totalt	Måtesverb	Totalt	M+R_sat
Gjennomsnittsvekten øker	8	38	22	1	1
Helse og livskvalitet	5	25	20	3	3
Bolig og boutgifter	9	17	0	2	0
Bilisme	3	16	14	0	0
Mobiltelefonen	9	15	10	0	0
Trafikkdøden	2	10	9	3	2
Integrering av innvandrere	4	9	2	1	1
Familie og karriere/Familieliv og yrkesliv	6	7	1	2	0
Miljøvern	2	6	5	2	2
Praktisk og teoretisk utdanning	4	4	0	0	0
Diktet 'Privat huskeregel' av Kolbjørn Falkeid	3	3	2	1	1
'Import' av helsepersonell	2	2	0	0	0
Humor	1	2	0	0	0
Leselyst/ En bok fra din kultur eller ditt hjemland/ Bestselgere og bokbransjen	2	2	0	0	0
Sangtradisjon	2	2	1	0	0
Adopsjon	1	1	0	0	0
Elitesport og fellesskap	1	1	1	0	0
Kommunevalget i Norge	1	1	0	0	0
Kvinner i topposisjoner	1	1	0	0	0
Nærmiljø og lokalsamfunn	1	1	1	0	0
Totalt	67	163	88	15	10

Høyere Nivå	Spansk					
	Oppgavetittel	Antall tekster	Bevegelsesverb		Grensekryssing	
			Totalt	Måtesverb	Totalt	M+R_sat
Kommunevalget i Norge	7	30	0	0	0	
Å leve i store byer	4	14	5	0	0	
Gjennomsnittsvekten øker	5	12	8	0	0	
Bilisme	2	10	8	2	2	
Trafikkdøden	1	9	9	0	0	
Diktet 'Mayday' av Lars Saabye Christensen	3	7	4	1	1	
Hva er en god film	1	6	2	2	0	
Netthandel	4	6	3	2	0	
Familie og karriere/Familieliv og yrkesliv	4	5	1	0	0	
Tusenårsskiftet	1	5	0	0	0	
Lærerlønn	3	4	0	1	0	
Diktet 'Toleranse'	2	3	0	0	0	
Enpersons-husholdninger	1	3	1	0	0	
Integrering av innvandrere	1	3		0	0	
Leselyst/ En bok fra din kultur eller ditt hjemland/ Bestselgere og bokbransjen	2	3	2	0	0	
Miljøvern	1	3	2			
Praktisk og teoretisk utdanning	2	3	0	1	0	
Bolig og boutgifter	1	2	0	0	0	
Det norske monarkiet	1	2	1	0	0	
Mobiltelefonen	2	2	1	0	0	
Diktet 'Det er langt mellom venner' av Kolbjørn Falkeid	1	1	0	0	0	
Eldrebolegen	1	1	0	0	0	
Et dikt av Einar Skjæraasen	1	1	0	0	0	
Totalt	51	135	47	9	3	

Kontrollkorpuset	Norsk					
	Oppgavetittel	Antall tekster	Bevegelsesverb		Grensekryssing	
			Totalt	Måtesverb	Totalt	M+R_sat
Sunnhet og helse	18	40	28	1	1	
Organdonasjon	13	14	3	2	0	
Penger og andre verdier	12	24	11	5	1	
Frihet og ansvar	11	19	9	6	1	
Diktet 'Ingen ting' av Paulus Utsi om språk	10	12	4	1	1	
Olympiske leker og sportslige idealer	9	15	7	0	0	
Totalt	73	124	62	15	4	